

UNIGLOB Piotr Ulrich, 98-100 Łask, Ostrów Osiedle 119
tel/fax: 0 43 675 22 20, tel. kom. 0 604 050 023

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIŃSK

ZMIANA

*/ZGODNIE Z UCHWAŁĄ NR XIX / 186 / 2004
RADY MIEJSKIEJ W KAMIENIŃSKU z dnia 26 marca 2004 r./*

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY
NR XII/106/2007
RADY MIEJSKIEJ W KAMIENIŃSKU
z dnia 30 lipca 2007 r.

LIPIEC 2007

SPIS TREŚCI

I. USTALENIA OGÓLNE	5
1. WPROWADZENIE	5
2. ROLA I ZADANIA STUDIUM	6
3. TRYB OPRACOWANIA ORAZ ZAKRES I PROBLEMATYKA STUDIUM	7
II. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA WPLYWAJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY	9
1. ZADANIA DLA REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE KAMIEŃSK WYNIKAJĄCE Z „PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO”	9
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z MIEJSCA I ROLI GMINY KAMIEŃSK W STRUKTURACH PONADLOKALNYCH	9
III. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ZAGOSPODAROWANIA GMINY KAMIEŃSK	11
1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	11
1. Rzeźba terenu	11
2. Geologia	11
3. Surowce	12
4. Wody powierzchniowe	14
5. Wody podziemne	16
6. Szata roślinna	16
7. Gleby i użytkowanie terenu	18
8. Klimat	19
2. ŚRODOWISKO KULTUROWE	20
1. Rys historyczny	20
2. Obszary i obiekty chronione przyrodniczo i konserwatorsko	22
3. Diagnoza	23
3. ROLNICTWO	24
1. Warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Gminie Kamieńsk.	24
2. Rolnicze użytkowanie ziemi	25
3. Struktura agrarna gospodarstw.	26
4. Wyposażenie techniczne rolnictwa	28
5. Produkcja rolnicza.	28
4. PROCESY DEMOGRAFICZNE	31
1. Rozwój liczby ludności.	31
2. Rozmieszczenie ludności.	32
3. Ruch naturalny	33
4. Migracje ludności	34
5. Struktura ludności według płci	35
6. Struktura ludności według wieku	36
7. Rynek pracy i bezrobocie	36
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.	38

1. <i>Oświata i wychowanie.</i>	38
2. <i>Kultura i sport.</i>	39
6. ZASOBY MIESZKANIOWE	39
7. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	40
8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	41
1. <i>Zaopatrzenie w wodę</i>	41
2. <i>Kanalizacja sanitarna</i>	42
3. <i>Zaopatrzenie w ciepło</i>	42
4. <i>Zaopatrzenie w gaz</i>	42
5. <i>Usuwanie nieczystości stałych</i>	42
6. <i>Ocena i uwarunkowania zaopatrzenia Miasta i Gminy Kamięnsk w energię elektryczną</i>	42
7. <i>Telekomunikacja</i>	43
9. KOMUNIKACJA	44
1. <i>Diagnoza stanu układu komunikacyjnego - uwarunkowania</i>	44
2. <i>Sieć drogowa</i>	44
3. <i>Drogi krajowe</i>	44
4. <i>Drogi wojewódzkie</i>	44
5. <i>Wielkość ruchu na drogach</i>	45
6. <i>Drogi powiatowe</i>	45
7. <i>Drogi gminne</i>	46
8. <i>Układ kolejowy</i>	46
9. <i>Pasażerska komunikacja autobusowa PKS</i>	46
10. ANALIZA POWIĄZAŃ FUNKcjONALNYCH UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO	46
1. <i>Powiązania zewnętrzne i ich charakterystyka</i>	46
2. <i>Powiązania wewnętrzne i ich charakterystyka</i>	47
3. <i>Wnioski - uwarunkowania generalne stanu.</i>	47
4. <i>Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z celów i kierunków polityki przestrzennej państwa na obszarze województw.</i>	47
IV. KIERUNKI FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNEGO ROZWOJU GMINY	49
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	49
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY	50
1. <i>Tereny wyłączone spod zabudowy ze względu na przepisy odrębne.</i>	50
2. <i>Tereny, na których ogranicza się lokalizację zabudowy ze względu na ochronę walorów przyrodniczych</i>	51
3. <i>Tereny zabudowy</i>	51
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	54
1. <i>Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego</i>	54
2. <i>Ochrona gleb i powierzchni ziemi.</i>	55
3. <i>Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem.</i>	57
4. <i>Ochrona szaty roślinnej.</i>	58
5. <i>Ochrona wód.</i>	59
6. <i>Obszary wskazane do objęcia ochroną.</i>	61
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	63
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	64

1. <i>Infrastruktura techniczna.</i>	64
2. <i>Zaopatrzenie w ciepło.</i>	64
3. <i>Zaopatrzenie w gaz.</i>	65
4. <i>Usuwanie nieczystości stałych.</i>	65
5. <i>Kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia Gminy Kamięnsk w energię elektryczną.</i>	65
6. <i>Telekomunikacja.</i>	66
7. <i>Komunikacja</i>	66
6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	69
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1	70
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	70
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	70
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	70
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	71
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	71
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (Dz. U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271)	71
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	71
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	72
16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	72
17. OBSZARY ZWIĄZANE Z WYMOGAMI OBRONY CYWILNEJ	73
V. POLITYKA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY	75
VI. INTERPRETACJA ZAPISÓW USTALEŃ STUDIUM	77
VII. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	79

I. USTALENIA OGÓLNE

1. Wprowadzenie

Rada Miejska w Kamięnsku Uchwałą nr XXX/268/2002 z dnia 30.01.2002 r. przyjęła „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamięnsk”, opracowane przez Urbanistyczno – Architektoniczną Pracownię Projektową „ekoPLAN” w Łodzi, w którym określono główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego oraz zasady prowadzenia polityki przestrzennej gminy.

Proces związany ze sporządzeniem projektu studium poprzedziły prace przygotowawcze, w wyniku których przygotowano niezbędne materiały piśmienne i kartograficzne, przedstawiające stan zagospodarowania przestrzennego gminy. W oparciu o te materiały sporządzono projekt kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, przyjęty przez Radę Miejską w/w uchwałą.

W miarę upływu czasu materiał ten wymagał uzupełnienia, wzbogacenia i uszczegółowienia o aktualną sytuację i ewoluujące potrzeby gminy.

W tym celu Burmistrz Kamięnska dokonał analiz i oceny aktualności Studium, która wykazała potrzebę wyznaczenia nowych terenów o funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej.

Po dokonaniu oceny Burmistrz Kamięnska wystąpił do Rady Miejskiej z wnioskiem o przystąpienie do sporządzenia aktualizacji „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamięnsk”.

Rada Miejska w Kamięnsku Uchwałą Nr VII/81/03 z dnia 13.03.2003 r. wyraziła wolę aktualizacji tego dokumentu, określając granice tej aktualizacji na załączniku graficznym do uchwały.

Aktualizację „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamięnsk” wykonało Biuro Projektowe Urbanistyczno-Architektoniczne w Częstochowie „AD URBI”. Aktualizacja polegała na:

1. Wyznaczeniu terenów dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej wraz z zapleczem usługowym.
2. Rozszerzeniu funkcji mieszkaniowej o funkcję usługowo – turystyczną.
3. Rozszerzeniu terenów wyznaczonych pod lokalizację usług komercyjnych.
4. Adaptacji terenów przemysłowych.
5. Wyznaczeniu terenów dla realizacji obiektów usługowo – przemysłowych.
6. Wyznaczeniu terenu dla odtworzenia zbiornika wodnego.

Wprowadzone w aktualizacji zmiany okazały się jednak niewystarczające.

Ze względu na nową ustawę *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) zmienił się zakres, problematyka i tryb sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z nowych, obowiązkowych do uwzględnienia elementów studium, należy wyszczególnić i ustalić zasady ochrony dóbr kultury współczesnej, określić obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu gminnym i ponadlokalnym, obszary stanowiące przestrzeń publiczną, określić obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², określić obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne, wyszczególnić obszary występowania złóż surowców mineralnych, obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych, granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych oraz inne obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie. Przystępując zatem do korekty drugiej edycji studium przyjętej uchwałą Nr XII/135/03 Rady Miejskiej w Kamięnsku z dnia 27 sierpnia 2003 r., należało dostosować cały dokument do wymagań obecnie obowiązującej ustawy. Zawarta w art. 9 ust. 1. pkt 4 ustawy z 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* konieczność zgodności opracowywanych projektów planów miejscowych z ustaleniami studium stała się bezpośrednią przyczyną przystąpienia do sporządzania trzeciej wersji studium.

Realizując ustalenia ustawy z 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, zgodnie z art. 9 ust. 1 Rada Miejska w Kamięnsku podjęła uchwałę Nr XIX/186/2004 w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamięnsk. Zgodnie z w/w uchwałą zakres opracowania trzeciej edycji studium obejmuje obszar całej gminy.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 sporządzającym Studium jest Burmistrz Kamięnska.

Studium jako dokument przyjmowany jest uchwałą Rady Miejskiej i podlega nadzorowi wojewody co do zgodności z prawem.

Studium zawiera: tekst, rysunki: plansza nr 1 „Uwarunkowania”, skala 1 : 25 000, plansza nr 2 „Kierunki i polityka zagospodarowania przestrzennego”, skala 1 : 25 000 oraz plansza nr 3 „Infrastruktura techniczna”.

2. Rola i zadania Studium

Pojęcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” wprowadzone zostało ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. (t.j. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.).

Nowa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) podtrzymuje to pojęcie, a w art. 9 ust. 1 stwierdzono: „W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, Rada Miejska podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej studium”.

Studium zostało uznane (w cytowanej ustawie) za element miejscowego planowania przestrzennego, w ramach którego wyodrębniono podział zadań pomiędzy studium a plan miejscowy.

Na podstawie ustawy przyjmuje się, że ogólnym celem opracowywanych „studiów” jest sformułowanie lokalnej polityki przestrzennej wpisanej w politykę przestrzenną państwa zaś celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów służących realizacji określonej polityki przestrzennej gminy.

Studium wykonuje się obligatoryjnie dla całej gminy, lecz nie jest ono powszechnie obowiązującym aktem prawa miejscowego (art. 9, ust. 5), a jedynie wewnętrznym zobowiązaniem władz gminy (inaczej aktem kierownictwa wewnętrznego). Nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Głównym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy (art. 9 ust. 1). Natomiast rola planu sprowadza się do ustalenia przeznaczenia terenów oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy (art. 14, ust. 1). Generalnie można przyjąć, że studium kreuje politykę przestrzenną gminy, a plan ją konkretyzuje.

Zadaniem studium jest sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, a jednocześnie posiadać będzie charakter „wytycznych” (wiążących) do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art. 9 ust. 4).

W zapisie studium powinny więc zostać sformułowane takie kierunki polityki przestrzennej, które są niezbędne dla osiągnięcia zamierzonych celów rozwojowych.

Podstawowym celem polityki przestrzennej jest ukierunkowanie procesu podnoszenia jakości życia mieszkańców i poziomu funkcjonowania gminy poprzez ocenę i wykorzystywanie terytorialnych warunków dla jej rozwoju.

Opracowanie sporządzone zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ma określić najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczne, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturalnego, walory architektoniczne i

krajobrazowe, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, prawo własności, potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, potrzeby interesu publicznego oraz wymogi ładu przestrzennego, uwzględniające kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa łódzkiego.

3. Tryb opracowania oraz zakres i problematyka Studium

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym koncentruje się przede wszystkim na zakresie problematyki studium, nie precyzując jednoznacznie toku prac nad jego sporządzeniem. Ustawowy tok opracowania to:

- wymóg uchwały Rady Miejskiej o przystąpieniu do sporządzenia studium;
- konieczność jego przedłożenia do zaopiniowania i uzgodnienia organom, o których mowa w art. 11, pkt 5, 6, 7 i 8 ustawy;
- uchwalenie studium przez Radę Miejską.

W niniejszym studium skoncentrowano się przede wszystkim na dwóch podstawowych zagadnieniach:

- ustaleniu występujących uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy;
- sformułowaniu kierunków polityki przestrzennej i zagospodarowania przestrzennego gminy.

Każdy z wyżej wymienionych elementów wymaga skompletowania materiałów źródłowych, przetworzenia ich na potrzeby wynikające ze specyfiki studium, określenia syntetycznych wniosków do uwarunkowań rozwoju i formułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej dla obszaru objętego opracowaniem.

Analiza uwarunkowań rozwoju stanowi jedną z podstawowych faz prac nad Studium ponieważ:

- zwrócenie uwagi zarówno na pozytywne, jak i negatywne elementy zagospodarowania gminy, jej funkcjonowanie, warunki naturalne, zaszczości historyczne i dotychczasowe tendencje rozwojowe itp. służy określeniu koncepcji rozwojowych i formułowaniu zasad zagospodarowania przestrzeni dla gminy;
- przedstawiony uporządkowany obraz gminy, zarówno w ujęciu analitycznym, jak i syntetycznym stwarza warunki dla wykorzystywania informacji przy podejmowaniu rozstrzygnięć (przez władzę lokalną) dotyczących np. kierunków rozwoju, specjalistycznych programów związanych z ochroną środowiska, komunikacją, polityką mieszkaniową itp.

Dla dokonania analizy i oceny uwarunkowań wpływających na kierunki rozwoju za celowe uznano wyodrębnienie dwóch podstawowych nurtów:

- zewnętrznych uwarunkowań rozwoju;
- wewnętrznych uwarunkowań rozwoju.

Do nurtu uwarunkowań zewnętrznych przyjęto zależności wynikające z: położenia gminy w regionie i jej różnorodnych związków zewnętrznych (przyrodniczych, komunikacyjnych, społecznych gospodarczych itp.), przewidywanych zmian i tendencji kształtowania strategii rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego na szczeblu centralnym i wojewódzkim.

Do nurtu uwarunkowań wewnętrznych przyjęto zależności wynikające z dotychczasowych procesów urbanizacyjnych, stanu i zróżnicowania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, stopnia ich zagrożenia, rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej gminy to kolejna faza studium.

Przyjęte w opracowaniu kierunki rozwoju Gminy Kamięnsk określają potencjalne możliwości wykorzystania przestrzeni oraz zakres niezbędnych zmian w zagospodarowaniu. Dotyczą one głównie:

- wyznaczenia obszarów ochronnych (wynikających z przepisów odrębnych);
- określenia obszarów predysponowanych do rozwoju i intensyfikacji procesów urbanizacyjnych;
- określenia głównych elementów układu komunikacyjnego oraz obszarów rozbudowy systemów infrastruktury technicznej;
- wyznaczenia strategicznych obszarów koncentracji przedsięwzięć inwestycyjnych;
- wskazania obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych,
- wskazania obszarów przeznaczonych do koncepcyjnych opracowań strukturalnych.

Przyjęto zatem, że faza koncepcyjna studium powinna obejmować zbiór informacji dotyczących przede wszystkim:

- polityki przestrzennej gminy z określeniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- integracji polityki przestrzennej z ogólną strategią rozwoju gminy;
- kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, głównie przez:
 - określenie elementów wymaganych ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Mając na uwadze, że studium ma do spełnienia różnorodne zadania, uznano, że powinno ono przyjąć formę elaboratu składającego się z:

- zapisu przedstawionego w formie uchwały Rady Miejskiej w Kamięnsku;
- tekstu zawierającego uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy;
- rysunków (plansz) przedstawiających uwarunkowania, infrastrukturę techniczną i kierunki zagospodarowania.

II. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA WPŁYWAJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY

1. Zadania dla realizacji polityki przestrzennej w Gminie Kamięnsk wynikające z „Planu Zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”

Do uwarunkowań oraz kierunków działań przestrzennych mających znaczenie w kształtowaniu kierunków rozwoju gminy należą m. in. zadania wynikające z planów i programów wyższego rzędu.

Opracowaniem, którego kierunki rozwoju powinny być uwzględnione w Studium gminy jest „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”. Jest to opracowanie z zakresu zagospodarowania przestrzennego przenoszące ustalenia koncepcji polityki przestrzennej kraju na obszar gminy.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego został uchwalony przez Sejmik Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. – Uchwała Nr XLV/524/2002 (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego Nr 249 poz. 3166 z dnia 10 października 2002 r.)

Wnioski do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamięnsk wynikające z w/w planem województwa.

Zadania do realizacji:

- autostrady i drogi ekspresowe,
 - realizacja autostrady A-1 na odcinku Węzeł „Tuszyn” – Piotrków Tryb., - Radomsko – gr. woj. śląskiego (Częstochowa), (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad, dróg ekspresowych oraz dróg o znaczeniu obronnym),
- drogi krajowe,
 - Nr 1 – Gdańsk – Łódź – Katowice - granica m. Łódź – granica woj. śląskiego (Program dostosowania podstawowej sieci drogowej TINA w Polsce do standardów Unii Europejskiej do 2015 r.,
 - Nr 91 – obwodnica miejscowości Kamięnska (zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego),
- drogi wojewódzkie,
 - Nr 484 – Buczek – Bełchatów – Kamięnsk (Program zadań dla rozwoju układu dróg wojewódzkich do 2005 r. opracowany przez ZDW w Łodzi),
- kolej
 - modernizacja linii kolejowej Koluszki – Częstochowa.

2. Uwarunkowania wynikające z miejsca i roli Gminy Kamięnsk w strukturach ponadlokalnych

Gmina Kamięnsk położona jest w południowej części województwa łódzkiego i jednocześnie jest najdalej wysuniętą na północ gminą powiatu radomszczańskie. Jej najbliższymi sąsiadami są: od północy Gmina Bełchatów i Wola Krzysztoporska, od zachodu Gmina Kleszczów, od południa Gminy Dobryczyce i Gomunice, od wschodu - Gorzkowice i Rozprza.

Powierzchnia gminy wynosi 95,81 km² co stanowi 6,6 % powierzchni powiatu. Gminę ogółem zamieszkuje 6146 osób (wg stanu z dn. 31.12.2004 r., GUS), gęstość zaludnienia wynosi średnio 64 os/km² (w powiecie 83 os/km²). W jej granicach wydzielono 12 sołectw, na które łącznie składa się 21 wsi. Funkcje centralne w gminie pełni Kamięnsk - jeden z najstarszych ośrodków targowych w regionie łódzkim, o którym wzmianki pojawiły się już pod koniec XIII w. Miasto to, po odzyskaniu praw

miejskich w 1994 r., zaliczyć można obecnie do najmłodszych i zarazem najmniejszych pod względem liczby ludności (2832 osób w 2004 r.) miast województwa łódzkiego.

Układ drogowy gminy ma kształt koncentryczny. Miasto położone jest u zbiegu pięciu dróg i stanowi ważny węzeł komunikacyjny, pośrednicząc w połączeniach pomiędzy trzema miastami powiatowymi: Piotrkowem Trybunalskim, Radomskiem oraz Bełchatowem. Przez gminę przebiega także droga krajowa nr 1 (Gdańsk - Cieszyn) projektowana na autostradę A-1 oraz historyczna linia kolei warszawsko - wiedeńskiej mająca duże znaczenie krajowe i międzynarodowe. Oprócz połączeń komunikacyjnych znajdują się tu bardzo ważne elementy infrastruktury o znaczeniu krajowym: rurociąg produktów naftowych z Kuluszek do rejonu Częstochowy, wysokoprężna magistrala gazowa Częstochowa - Piotrków Trybunalski, linia telekomunikacyjna, linie energetyczne - 400, 220 oraz 110 kV.

Gmina Kamięnsk wchodzi w skład Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego. W jej podłożu znajdują się udokumentowane pokłady węgla brunatnego o dużym znaczeniu dla przemysłu energetycznego, natomiast na powierzchni największe w Polsce zwałowisko zewnętrzne nadkładu powstało z odkrywki węgla w Kopalni Bełchatów. Bliskie sąsiedztwo zarówno kopalni jak i Elektrowni Bełchatów powoduje, iż gmina znajduje się w zasięgu bezpośredniego oddziaływania negatywnych zjawisk związanych z przemysłem wydobywczym i energetycznym, m. in. leja depresyjnego wód podziemnych, powstałego na skutek odwadniania odkrywki węgla brunatnego. Lej depresyjny obejmujący dawniej cały obszar gminy obecnie ustąpił z południowego i centralnego obszaru gminy. W związku z bezpośrednim sąsiedztwem Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego Gmina Kamięnsk wchodzi także w skład Komunalnego Związku Gmin Bełchatowskich.

Pod względem fizyczno-geograficznym Gmina Kamięnsk należy do mezoregionu Wysoczyzny Bełchatowskiej, położona jest w makroregionie Wzniesień Południowomazowieckich i podprovincji Nizin Środkowopolskich. Powierzchnię gminy rozcinają niewielkie cieki, prowadzące skąpe ilości wody, zanikające z powodu wyżej wymienionego odwodnienia. Przez południowo-wschodni fragment gminy przebiega dział wodny pierwszego rzędu dzielący jej terytorium pomiędzy dorzecza Wisły i Odry.

Gmina Kamięnsk rozpatrywana na tle powiatu należy do grupy gmin:

- średnich pod względem powierzchni ogólnej,
- jednych z największych pod względem liczby ludności i charakteryzująca się stosunkowo wysokim wskaźnikiem zaludnienia wynoszącym 64 osób/km - co stawia ją na 3 miejscu spośród 14 gmin powiatu radomszczańskieo,
- cechujących się stosunkowo wysokim wzrostem liczby ludności.

Miasto Kamięnsk rozpatrywane na tle województwa należy do miast:

- najmniejszych pod względem liczby ludności i o najniższym współczynniku dynamiki demograficznej,
- o niskim potencjale rozwojowym,
- cechujących się stagnacją bądź niewielkim tempem zmian pozytywnych.

III. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ZAGOSPODAROWANIA GMINY KAMIEŃSK

1. Środowisko przyrodnicze

1. Rzeźba terenu

Gmina Kamięnsk pod względem fizyczno-geograficznym należy do mezoregionu Wysoczyzny Bełchatowskiej, związanej genetycznie z obszarem Nizin Środkowopolskich. Od strony zachodniej gmina jest otoczona Kotliną Szczercowską, od północno-wschodniej Wysoczyzną Łaską, od południowo-wschodniej Wzgórzami Radomszczańskimi przechodzącymi w kierunku południowo-zachodnim w Niecekę Włoszczowską.

Podstawowe zręby rzeźby obszaru gminy powstały w plejstocenie w rezultacie zlodowacenia środkowopolskiego. W pierwszym etapie zlodowacenia cały obszar gminy został pokryty łądolodem (stadiał odrzański), w drugim - ostatnim (stadiał warciański) łądolód zatrzymał się na terenie gminy (na linii Łódź - Kamięnsk). Odzwierciedleniem akumulacyjnej działalności zlodowacenia środkowopolskiego, jest morfologia terenu, który urozmaicają wzgórza morenowe, wały ozów oraz pagórki kemów. Wysokości bezwzględne na terenie gminy kształtują się od ok. 200 m n.p.m. koło Kmiecizny do ponad 243 m n.p.m. koło Koźniewic. Wzgórza morenowe występują w części północno-wschodniej i południowo-wschodniej gminy. Cechuje je południkowy przebieg, wysokości względne od 5 do 20 m, i spadki o nachyleniach ok. 10%. Ich wysokości bezwzględne wynoszą ok. 230 m n. p. m. Istotnym elementem rzeźby jest składowisko zewnętrzne nadkładu KWB „Bełchatów”, nazywane w dalszej części Studium również zwałowiskiem, Orlą Górą lub Górą Kamięnską wznosi się na wysokość ponad 400 m n.p.m.

Powierzchnię gminy rozcinają niewielkie ciekі wodne: Jeziorka i Kamionka. Zachodnią granicę gminy stanowi Widawka, która na niewielkim odcinku jest też rzeką wewnętrzną Gminy Kamięnsk. Najniższej położone dna dolin rzecznych osiągają wysokość ok. 190 m n.p.m. Przez teren gminy przebiega również dział wodny I rzędu, rozdzielający dorzecza Odry i Wisły.

Nakładające się czynniki naturalne oraz przekształcenia antropogeniczne w postaci zwałowiska KWB „Bełchatów” sprawiają, że powierzchnia terenu gminy jest urozmaicona i charakteryzuje się dużą rozpiętością wysokości względnych.

2. Geologia

Podłoże geologiczne Gminy Kamięnsk wiąże się z istnieniem znacznie większej struktury geologicznej zwanej Nieceką Łódzką powstałej na skutek ruchów tektonicznych u schyłku jury. W górnej kredzie Nieceka Łódzka przekształciła się w głębokomorski basen, który wypełnił się osadami tak, by w końcu kredy stała się łądem. Cały omawiany obszar pokrywały lokalne zbiorniki słodkowodne o zmiennym zasięgu i różnej głębokości. Najgłębszym i największym był zbiornik zajmujący rów tektoniczny w obrębie skał jurajskich i ciągnący się od Kamięnska na wschodzie po Szczerców, długości ok. 40 km, szerokości 2 - 3 km i głębokości ponad 200 m. Rów ten wypełniają utwory mioceńskie i plioceńskie: piaszczyste, mułkowe i ilaste pokryte płaszczem luźnych osadów czwartorzędowych. W obrębie osadów mioceńskich występuje seria węgla brunatnego odkryta w 1960 r.

Na urozmaiconej powierzchni skał mezozoicznych spoczywają w nielicznych miejscach osady trzeciorzędowe lecz decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni Gminy Kamięnsk miała epoka lodowcowa. Na pokrywie gruntów trzeciorzędowych a przeważnie wprost na litym podłożu spoczywa gruby płaszcz osadów czwartorzędowych. W olbrzymiej części są to rozkruszone przez transport lodowcowy i wodny, skały Skandynawii oraz północnych obszarów Polski. Wszystkie utwory dostępne na powierzchni (wyłączając utwory wieku trzeciorzędowego i czwartorzędowego zwałowane w postaci zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów”) są więc wieku czwartorzędowego. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana i waha się od kilkunastu metrów w rejonie Kamięnska do 318

metrów w zachodnim narożniku gminy. Należą do nich piaski, utwory mieszane piaszczysto-żwirowe i gliny. W części północnej gminy znaczne obszary pokrywają utwory holocenijskie moreny czołowej. Są to piaski, żwiry i głazy nie tworzące wyraźnych form o miąższości powyżej 2 m. Na zachód i południe od wsi Gorzędów i Kamięnska oraz w podłożu miasta znajdują się utwory plejstocenijskie - gliny zwałowe starszego stadiału.

W zaburzeniach lokalnych niewielką rolę odegrały także masy solne cechsztynu (górnym perm), które stanowią bezpośrednie podłoże. Halotektonika przyczyniła się do urozmaicenia łagodnego na ogół i spokojnego synklinalnego układu warstw niecki łódzkiej. Na terenie gminy halotektoniczne antykliny występują w okolicach Kamięnska.

W dolinach cieków wodnych zalegają utwory aluwialno - deluwialne w tym także torfowiska - w północnej części gminy w dolinie rzeki Jeziorka (rejon wsi Podjeziorko i Napoleonów) zalegają udokumentowane torowiska o miąższości przekraczającej 1 m.

3. Surowce

Na terenie Gminy Kamięnsk znajdują się następujące, udokumentowane złoża surowców naturalnych:

- węgiel brunatny wieku mioceńskiego zaliczany do kopalin podstawowych - genetycznie związany z tektonicznym rowem Bełchatowa. Tworzy złożo zwane „Polem Kamięnsk”, które jest częścią (obok „Pola Bełchatów” i „Pola Szczerców”) największego w Polsce i jednego z największych w Europie złoża węgla brunatnego. Seria węglowa „Pola Kamięnsk” w części dolnej tworzy jednolity pokład o średniej miąższości sięgającej 50 - 70 m a maksymalnie powyżej 120 m. Złożo na terenie Gminy Kamięnsk ma średnią szerokość 1000 - 1200 m., przebieg równoleżnikowy i zlokalizowane jest na linii Trawnica - Dąbrowa. W okolicach Trawnicy złożo na południu nawiązuje do przebiegu zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów” natomiast na północy rozszerza się na tereny wsi Kąsiej. Podobnie dzieje się za zachodnim krańcem gminy w okolicach Michałowa i Dąbrowy gdzie złożo węgla osiąga szerokość powyżej 1700 m. (wg Mapy geologiczno-gospodarczej Polski, arkusz Kamięnsk, Gorkowice, PIG 1997 r., Warszawa oraz materiałów KWB „Bełchatów”). Według mapy geosozologicznej złożo to ma szerokość - ok. 2500 m. na całej swej długości i choć obejmuje obszar znacznie większy, węgiel nie występuje powyżej wsi Trawnica i na terenach wsi Kąsiej (Mapa geosozologiczna gminy Kamięnsk, Mięnerał Consulting s. c., luty 1996 Warszawa).
- torf zaliczany do kopalin pospolitych - występuje siedem udokumentowanych złóż torfu w Napoleonowie i dwa udokumentowane złoża w Hucie Porajskiej. Złoża w Napoleonowie, Hucie Porajskiej są eksploatowane do celów ogrodnich i rolnych,
- żwirki filtracyjne - jedno udokumentowane złożo - Kamięnsk,
- piasku - złoża w miejscowościach Gałkowice Stare i Barczkowice.

W myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.) złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących.

Zapotrzebowanie mieszkańców na piasek i żwir spowodowało powstanie w granicach gminy wielu wyrobisk będących efektem lokalnej eksploatacji kopalin. Niekontrolowane gospodarowanie wyrobiskami niesie ze sobą zagrożenie dla środowiska gdyż często miejsca te są składowiskami odpadów niewiadomego pochodzenia. Deponowanie odpadów w wyrobiskach po żwirze i piasku bardzo często ma negatywny wpływ na jakość pierwszego poziomu wodonośnego w okolicy.

Bilans złóż na terenie Gminy Kamięnsk (Urząd Marszałkowski, 2007 r.)

Lp	Nazwa złóża	Kopalina	Stan zagospodarowania złóża	Zasoby geologiczne bilansowe w tonach lub w m ³	Zasoby przemysłowe w tonach lub w m ³	Wydobycie
1	Danielów	torfy	zaniechane	38 000 m ³	-	-
2	Gańkowiec Stare	piaski i żwiry	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	727 000 t	-	-
3	Huta Porajska	torfy	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	184 200 m ³	-	-
4	Huta Porajska I	torfy	eksploatowane	83 000 m ³	83 000 m ³	17 200 m ³
5	Kamięnsk	piaski i żwiry	eksploatowane	941 000 t	585 000 t	16 000 t
6	Napoleonów	torfy	zagospodarowane, eksploatowane okresowo	21 640 m ³	-	-
7	Napoleonów I	torfy	zaniechane	5 670 m ³	-	-
8	Napoleonów II	torfy	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	27 250 m ³	27 250 m ³	-
9	Napoleonów III	torfy	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	1 580 m ³	1 580 m ³	-
10	Napoleonów IV	torfy	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	10 680 m ³	-	-
11	Napoleonów V	torfy	zagospodarowane, eksploatowane okresowo	24 040 m ³	24 040 m ³	-
12	Napoleonów VI	torfy	zaniechane	5 100 m ³	-	-
13	Napoleonów VII	torfy	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	20 760 m ³	-	-
14	Barczkowiec	piaski i żwiry	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	1 531 000 t	-	-
15	Bełchatów – pole Kamięnsk	węgiel brunatny	rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	132 424 000 t	-	-

Zgodnie z danymi uzyskanymi w Departamencie Urzędzie Marszałkowskim w Łodzi dla złóża Danielów brak jest dokumentacji stwierdzającej udokumentowanie złóża.

Wykaz koncesji w Gminie Kamięnsk /stan na 29.01.2007 r./

Lp	Nazwa złoža	Rodzaj kopaliny	Koncesje dotyczące obszarów i terenów górniczych		Uwagi
			data wydania koncesji	Ważność koncesji	
1.	Pole Bełchatów	węgiel brunatny	8.08.1994 z późn. zm.	31.07.2020	
2.	Kamięnsk	kruszywo naturalne	2.03.2005	15.03.2026	
3.	Napoleonów	torf	16.09.2004	31.12.2006, przedłużona do 30.06.2007	
4.	Napoleonów II	torf	16.09.2004	31.12.2006, przedłużona do 30.06.2007	
5.	Napoleonów VII	torf	16.06.2003	31.12.2008	
6.	Gańkowice Stare	kruszywo	1.08.2005	31.12.2017	
7.	Huta Porajska	torf	31.12.2005	31.12.2020	
8.	Barczkowice	kruszywo	21.12.2005	31.12.2025	

W związku z bliskim sąsiedztwem Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego ważne zagadnienie w Gminie Kamięnsk stanowi eksploatacja kopaliny odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej gminy Kleszczów, powstał lej depresyjny, który obejmował swym zasięgiem do niedawna praktycznie cały obszar gminy, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej już odkrywki.

Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączenia studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie północne obszary gminy, a zrekułtywowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły ogromny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego, a co za tym idzie także na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze w gminie.

Na terenie gminy, na wierzchołku zwałowiska znajduje się ponadto składowisko gipsu pochodzącego z odsiarczania spalin elektrowni „Bełchatów”, wykorzystywane do produkcji elementów gipsowych stosowanych w budownictwie.

4. Wody powierzchniowe

Przez teren gminy przebiega dział wodny I rzędu. Przeważająca część gminy odwadniana jest jednak do zlewni Widawki (dorzecze Odry), a jedynie fragment gminy położony na południe od miejscowości Gorzędów odwadnia rzeka Luciąža, należąca do dorzecza Wisły.

System wodny gminy stanowią stosunkowo niewielkie ciekły o małych przepływach. Jedyną większą rzeką jest Widawka, która płynie południowo-zachodnim skrajem gminy. Z pozostałych cieków wymienić należy:

- Kamionkę, nad którą położone jest miasto Kamięnsk. Bierze ona swój początek poza granicami gminy w okolicach wsi Chrzanowice i wpływa na teren gminy z kierunku południowo-wschodniego w okolicach linii kolejowej, mija Kamięnsk ograniczając miasto od południa, wschodu i północy i płynąc w kierunku północno-zachodnim dociera do zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów” aby dotrzeć do Widawki,
- Jeziorkę, która bierze swój początek w okolicach Danielowa i płynąc w kierunku południowo-zachodnim, podobnie jak Kamionka, dopływa do zwałowiska i uchodzi do Widawki.

Obie rzeki na całej swej długości przyjmują bezimienne dopływy. Następnie tworząc kanał odwadniający otaczający wzniesienie od północy, wschodu i południa odbierają wodę ze zwałowiska i uchodzą do Widawki.

Podkreślenia wymaga fakt, iż obieg wody w gminie od czasu budowy Kopalni Węgla Brunatnego uległ niemal całkowitemu przeobrażeniu. Bariery studni odwadniających złoża węgla Bełchatów spowodowały odwodnienie terenu i powstanie rozległego leja depresji, który objął w minionych latach praktycznie cały obszar gminy. Gospodarka rolna, wskutek obniżenia lustra wód gruntowych, opiera swoją produkcję przede wszystkim na wodach opadowych (zawieszonych). Większe cieki (Widawka, Kamionka, Jeziorka) nie mają już charakteru naturalnego gdyż zostały częściowo ujęte w kanały bądź przełożone by nie kolidować ze zwałowiskiem zewnętrznym nadkładu odkrywki „Bełchatów”. Całość obrazu ingerencji człowieka w sieć hydrograficzną dopełniają melioracje, których stan na terenie gminy przedstawia się następująco:

- melioracje podstawowe:
 - rzeka Widawka -10,6 km w granicach gminy,
 - rzeka Jeziorka -13,1 km,
 - rzeka Kamionka - 8,0 km,
- melioracje szczegółowe:
 - obiekt drenarski „Pytowice” - 240 ha,
 - obiekt drenarski „Kozńewice - Piaski” -163 ha,
 - obiekt drenarski „Gorzędów” -102 ha.

Biorąc pod uwagę fakt wycofywania się leja depresyjnego z terenu Gminy Kamieńsk, przewidywane szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego KWB „Bełchatów” na środowisko będą nieznaczne.

Ponieważ poziom wód gruntowych podparty jest trudno przepuszczalnym podłożem, pomimo niekorzystnego oddziaływania leja depresyjnego, dużą trudność sprawia odprowadzanie wody z terenów nadmiernie uwilgoconych. Dlatego też należy przyłożyć dużo uwagi na zachowanie istniejących systemów melioracji i nie powodowanie utrudnień w ich drożności. Jednocześnie podczas przeprowadzania kolejnych melioracji, zadbać należy by prawidłowo spełniały funkcję regulującą stosunki wodne.

Z powodu znacznych zmian stosunków wodnych, zostały osłabione naturalne związki rzek ze środowiskiem. Dominujące wezbrania letnie występują nieregularnie, jednak najczęściej w lipcu lub sierpniu. Mniejsze, wiosenne mają charakter gwałtownego przyboru wód w zależności od stosunków termicznych i grubości szaty śnieżnej. Minima występują w maju lub czerwcu, rzadziej w lipcu. Stan wód zależny był do tej pory przede wszystkim od opadów atmosferycznych gdyż zasilanie podziemne jest ubogie lub wcale go nie ma. Obecnie lej depresyjny odsuwa się na zachód i następuje stopniowe odbudowywanie poziomu wód gruntowych. Jest to jednak proces na tyle nowy, że trudno mówić o jego rezultatach.

Badania stanu czystości rzek na terenie gminy prowadzi Państwowa Inspekcja Sanitarna zgodnie z programem monitoringu jakości środowiska. Działania mające na celu kontrolę stanu czystości wód na terenie gminy są niezmiernie ważne. Jest to związane z całkowitym zwodociągowaniem gminy (wykonanym w ramach likwidacji i ograniczenia szkód górniczych) przy szczątkowej obecnie sieci kanalizacyjnej, obejmującej swym zasięgiem niewielki procent powierzchni gminy. Stan ten stwarza wysokie zagrożenie wód powierzchniowych wywołane m. in. dużą ilością powstających w gospodarstwach domowych ścieków, które nieoczyszczone i w sposób niekontrolowany przedostają się do środowiska.

Na terenie Gminy Kamieńsk w wykazie „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego” z 2005 r. ujęty jest zbiornik p.n. „Kamieńsk” o pow. 62,4 ha, zlokalizowany na rzece Kamionce i Jeziorce o pojemności 567,2 tys. m³ oraz zbiornik „Gorzędów” o pow. 1,5 ha na rowie melioracyjnym o funkcji p. pow. retencji.

W południowo-zachodniej części gminy występują obszary narażone na niebezpieczeństwo

powodzi.

5. Wody podziemne

Gmina Kamięnsk, według opracowań hydrogeologicznych znajduje się na granicy dwóch jednostek strukturalnych:

1. Podregion Piotrkowski (południowy i pomocny obszar gminy),
2. Rejon Ruszczyzna (Rów Kleszczowa - północno wschodni obszar gminy).

Na terenie pierwszej z wymienionych jednostek głównym poziomem użytkowym są utwory szczelinowe górnej kredy (margle, wapień, opoki). Głębokość występowania poziomu kredowego sięga od kilku do 60 metrów, lokalnie głębiej. Występują tu wody podziemne zarówno o zwierciadle swobodnym jak i pod ciśnieniem (do 3000 kPa). Drugi, czwartorzędowy poziom wodonośny w piaskach i żwirach występuje na głębokości od kilku do 40 m. Wody podziemne mają charakter swobodny, sporadycznie pod niewielkim ciśnieniem. Na znacznych obszarach występuje kontakt wód poziomów czwartorzędowych z kredowymi.

W rejonie rowu Bełchatowa główny poziom wodonośny stanowią utwory czwartorzędu. Są to piaski i żwiry występujące na głębokościach od kilku do 40 m. Wody podziemne mają charakter swobodny, miejscami są pod niewielkim ciśnieniem. Kolejny poziom znajduje się w utworach trzeciorzędowych (piaski i żwiry, głównie w serii nadwęglowej i podwęglowej, wkładki i soczewki w serii węglowej, na głębokości 100 - 200 m.). Występują w nim wyłącznie wody pod ciśnieniem (do 2000 kPa). Poziom wodonośny w utworach kredy górnej (wapień, opoki, margle na głębokości 30 - 300 m) znajduje się pod ciśnieniem (do 3000 kPa).

Powiązania poziomów wodonośnych występują nie tylko w utworach czwartorzędowych lecz sięgają głębszych horyzontów co wynika z zaburzeń tektonicznych występujących w rejonie Rowu Bełchatowskiego.

Obszar gminy jest zasobny w wody podziemne, istnieje możliwość ujmowania wód czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego i one właśnie stanowią podstawowe użytkowe poziomy wodonośne. Pomimo, że na znacznych obszarach są słabo izolowane i narażone na zanieczyszczenia powierzchniowe, użytkowe poziomy wodonośne charakteryzują się dobrą jakością.

Stopień antropopresji na wody głównych poziomów użytkowych jest niski i znaczna ich część prowadzi wody mieszczące się w przedziale tła pierwotnego poszczególnych poziomów. Nie stwierdzono także występowania zanieczyszczeń wód podziemnych w skali makroregionalnej. Wody podziemne w rejonie zwałowiska zewnętrznego charakteryzują się dobrą jakością odpowiadającej klasie Ia i Ib (wody najwyższej i wysokiej jakości).

W podłożu Gminy Kamięnsk znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 408 należący do grupy zbiorników szczelinowo - porowych. Brak jest danych na temat wpływu leja depresyjnego na wspomniany zbiornik. Skutkiem oddziaływania leja jest zanik przypowierzchniowych poziomów wodonośnych oraz obniżanie pierwotnego zwierciadła wód podziemnych (jako umowną granicę leja depresyjnego przyjmuje się zasięg izolacji depresji - hydroizobaty 1 m).

6. Szata roślinna

Współczesne przemiany flory Gminy Kamięnsk wiążą się z sukcesywnym wprowadzaniem jednogatunkowych borów sosnowych. Flora naturalnych zbiorowisk stopniowo zanika i ubożeje. Zmienione i osłabione fitocenozy leśne są mało odporne na ekspansję gatunków im obcych. Podobne procesy zanikania gatunków własnych dla naturalnych postaci zespołów i pojawienia się im obcych - chwastów, występują na torfowiskach i łąkach.

Zdecydowana większość gatunków roślinnych występujących na terenie gminy należy do tzw. elementu geograficznego holarktycznego i jego podelementów: wokółbiegunowego (np. borówka brusznica, widłak jałowcowaty), euroszyberyjskiego (sosna zwyczajna), środkowoeuropejskiego (dąb bezszypułkowy), subatlantycko-europejskiego (trawa szczytlika siwa, żarnowiec miotlasty).

Naturalną szatę leśną w gminie stanowią zbiorowiska borów sosnowych i borów mieszanych dębowo - sosnowych oraz lasów łąkowych. Obecnie na terenie gminy dominują siedliska boru

świeżego. Drzewostan stanowi niemal w 100 % sosna z pojedynczą brzozą i świerkiem. Zwarte obszary leśne są stosunkowo niewielkie i zlokalizowane głównie w części zachodniej gminy - są to Lasy Państwowe administrowane przez Nadleśnictwo Bełchatów. Jako lasy otaczające kompleks przemysłowy Bełchatów kwalifikuje się je w całości do kategorii lasów ochronnych.

W obrębie Lasów Państwowych wydzielone są ponadto kompleksy lasów glebochronnych (zrekultywowane i zalesiane zwałowisko zewnętrzne nadkładu), lasów mających za zadanie ochronę siedlisk wilgotnych oraz cennych siedlisk przyrodniczych i ostoje zwierząt. Lasy prywatne w postaci drobnych kompleksów rozrzucone są nieregularnie na obszarze gminy.

W wyniku sąsiedztwa Kopalni Węgla Brunatnego, Elektrowni „Bełchatów”, zakładów „Stomil” oraz całej towarzyszącej im infrastruktury wszystkie lasy na terenie gminy znajdują się w I lub II stopniu zagrożenia przemysłowego i tym bardziej odczuwalny jest każdy niedostatek roślinności wysokiej. Jeszcze w 1992 r. powierzchnię lasów oceniano na 17,1% powierzchni gminy (16,4 km²).

Obecnie zaznaczył się wzrost powierzchni leśnej co wiąże się przede wszystkim z sukcesywnym zalesianiem zwałowiska, na które w ramach rekultywacji o kierunku leśnym wprowadza się różne gatunki drzew i krzewów iglastych oraz liściastych w formie nasadzeń pojedynczych, grupowych bądź kępowych. W 1997 r. powierzchnia leśna na terenie gminy wynosiła 1875,73 ha tj. 19,6 %, a obecnie wynosi 3018 ha tj. 31,5 % ogólnej powierzchni.

Lasy			Grunty nieleśne			Ogółem	
Grunty zalesione i nie zalesione		grunty zw. z gosp. leśną	razem	do zalesienia	pozostałe		razem
ochr.	gospod.						
1062.91	773.81	39.01	1875.73	188.71	100.88	289.59	2165.32

Źródło: *Plan urządzenia lasu*, tom I, Część ogólna planu - Elaborat, na okres od 01. 01, 97. do 31. 12. 2006 r., RDLP Łódź.

Do kompleksów zieleni wysokiej zaliczyć można także:

- zieleń cmentarna,
- zieleń urządzoną - parki,
- sady, których powierzchnia jest jednak znikoma gdyż zajmują one 3 ha co stanowi 0,03% powierzchni gminy.

Na terenie gminy występuje również roślinność synantropijna ukształtowana i istniejąca dzięki stałej ingerencji człowieka: zbiorowiska segetalne - rośliny uprawne i towarzyszące im chwasty polne oraz zbiorowiska ruderalne - rośliny towarzyszące drogom, osiedlom, nasypom kolejowym i przemysłowym, gruzowiskom.

Niekorzystne warunki klimatyczne (skąpe opady oraz wysokie parowanie terenowe), wodne (brak wód podsiąkających) oraz mała retencja wynikająca ze skąpej szaty roślinnej powodują degradację szaty roślinnej: zalesienia często wysychają, ubożeją siedliska łąkowe, zanika roślinność, dla której naturalnymi są siedliska wilgotne (np. olsy).

Gmina Kamięnsk należy do wyjątkowo ubogich w przyrodniczo chronione obiekty i tereny. Do obiektów podlegających ochronie Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody należą drzewa pomnikowe:

- trzy lipy drobnolistne o obwodzie pni 570, 325 i 400 cm położone w parku w Pytowicach, teren byłego PGR,
- dwa wiązy górskie o obwodzie pni 250 i 250 cm położone j. w.,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 280 cm, położony j. w.,
- trzy dęby szypułkowe o obwodzie pni 595,403,350 cm rosnące we wsi Szpinalów na terenie gruntów H. Węgrzyńskiej (dane z roku 1987).

Na liście obiektów proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską znajdują się:

- dąb czerwony o obwodzie pnia 4 m położony w leśnictwie Pytowie, Nadleśnictwo Bełchatów,
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 220 cm rosnąca w Gorzędowie na terenie stanowiącym park dla

mieszkańców wsi (obok budynku siedziby lokalnego Klubu Rolnika),

- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 290 cm rosnący w Pytowicach w parku na terenie byłego PGR,
- dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm rosnący w Pytowicach, Kmiecizna ok. 20 m od drogi z Pytowic do Łękińska.

Ponadto niezbędne staje się zachowanie w stanie nienaruszonym cennego pod względem dendrologicznym drzewostanu występującego na terenie parku zabytkowego w miejscowości Pytowice oraz parku wiejskiego w miejscowości Gorzędów.

Prawnie chronione są również lasy ochronne:

- lasy glebochronne na zwałowisku zewnętrznym,
- las wodochronny - Biały Ług, Las Huta,
- lasy chroniące cenne walory środowiska przyrodniczego - położone na północ od zwałowiska.

Ochroną należy objąć również tereny położone w pobliżu wododziału. Konieczne są działania mające na celu powiększenie udziału zieleni wysokiej w roślinności tych obszarów. Do objęcia ochroną wskazana jest także roślinność zlokalizowana na źródłowych odcinkach cieków wodnych a zwłaszcza Jeziorki.

Wykaz użytków ekologicznych na terenie Gminy Kamięnsk

Lp	Nadleśnictwo, leśnictwo	Oddział	Przedmiot ochrony	Powierzchnia w ha
1	Bełchatów, Łękawa II	106 n	Bagno śródleśne	1,91
2	Bełchatów, Łękawa II	215j	Oczko wodne	0,16
3	Bełchatów, Pytowice	217j	Zbiornik wodny	2,77
4	Bełchatów, Pytowice	229Af	Bagno, trzcinosko	7,49

7. Gleby i użytkowanie terenu

Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamięnska) z glebami o wyższej bonitacji.

W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V - VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów. W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. Wskazane jest utrzymanie tych terenów w trwałym użytkowaniu zielonym. W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytio-ziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Należy je zachować w uprawie rolnej.

Ogółem grunty chronione, klasy I - IV zajmują w granicach Gminy Kamięnsk pow. 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamięnsk do miejscowości Pytowice.

Zmiany wywołane przez lej depresyjny powodują przejście użytkowania trwałych użytków zielonych w grunty orne. Dotychczasowe grunty orne, które korzystały z podsięku wód tracą swą żyzność i ulegają degradacji. Szczególnie silna degradacja występuje na glebach torfowych i murszowych zasilanych przez wody opadowe i z podsięku.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest kilka składowisk, z których najgroźniejsze dla gleb są składowiska przejściowe odpadów komunalnych, tzw. śmietniska wiejskie:

- składowisko przejściowe odpadów komunalnych położone na wschód od Kamięnska, przylegające do lasu, w którym zlokalizowany był ośrodek wypoczynkowy,
- odpady gromadzone w wyrobiskach po żwirze i piasku za linią kolejową, 1,5 km na południe od Kamięnska,

- odpady komunalne gromadzone na terenie przyległym do zwałowiska zewnętrznego kopalni w latach 1987 -1992 na zachód od wsi Koźniewice - Piaski,
- oraz dzikie składowiska, które niekiedy można sklasyfikować do grupy starych składowisk:
- odpady gromadzone w wyrobisku po żwirze i piasku, za linią kolejową 1,5 km na południe od Kamięnska (na mapie stanowisko nr 22),
 - stare składowisko w Kurzymące – składowisko odpadów które funkcjonowało do lat 80 -tych, powierzchnia 4 ha,
 - dzikie składowisko odpadów komunalnych w Gorzędowie w wyrobisku po piaskach działka należąca do UG (na mapie wyrobisko nr 19).

Zrzuty ścieków do gruntu niestety mają w gminie miejsce. Na zanieczyszczenia gleb wpływają również o drogi dużym natężeniu ruchu przecinające gminę. Należy do nich zwłaszcza droga szybkiego ruchu Katowice - Warszawa oraz droga biegnąca z Piotrkowa do Radomska.

8. Klimat

Na terenie Gminy Kamięnsk, podobnie jak i na obszarze całej Polski Środkowej, wyraźnie uwidacznia swoje cechy klimat przejściowy wywołany ścieraniem się mas powietrza polarnomorskiego i polarnokontynentalnego. W ciągu roku przeważa tu cyrkulacja zachodnia. Z ośmiu rozpatrywanych kierunków na wiatry zachodnie przypada 20 % a południowo zachodnie 11 %, pozostałe są mniej znaczące. Przewaga wiatrów z kierunków zachodnich i ich niewielka prędkość (wiatry o prędkości 0-2 m/s stanowią średnio 44,1% ogólnej ich liczby, 2-5 m/s - 42,4 %, na cisze przypada 6,9 %) powodują, że gmina narażona jest na skażenia z przemysłowego rejonu Bełchatowa. Na negatywne zmiany warunków higieny atmosfery narażone są zwłaszcza obszary położone na zachód od Pytovic, Kamięnska, Aleksandrowa i Podjeziora.

Według regionalizacji klimatyczno - rolniczej Gumińskiego Gmina Kamięnsk leży w południowej części dzielnicy Łódzkiej, charakteryzującej się dość wysoką sumą opadów sięgającą ok. 650 mm Średnia roczna temperatura (ok. 7,7°C) jest stosunkowo wysoka i jednocześnie wpływa na znaczne parowanie terenowe rzędu 570 milimetrów w roku. Najcieplejszy jest lipiec, najchłodniejszy luty, jednak w ostatnim okresie obserwuje się tendencje do występowania wyższych temperatur w styczniu niż w lutym. Okres wegetacyjny rozpoczyna się, przy temperaturze progowej 5° C, średnio ok. 5 kwietnia i trwa do ok. 4 listopada (przeciętnie ok. 200 - 210 dni).

Cechą charakterystyczną zjawisk pogodowych ostatnich lat jest ich wybitna zmienność. Zmianom ulega charakter i wielkość opadów i ich rozkład w roku. Od wielu lat obserwuje się niższą od normatywnej (600 - 650 mm) wartość opadów atmosferycznych (np.: 1995- 468,1 mm, 1996- 587,1 mm, choć w 2000 r. opady przekroczyły normy wieloletnie). Okres zwiększonej ilości opadów ulega przesunięciu z miesięcy wiosenno - jesiennych na koniec lata. Zjawisko to negatywnie odbija się na przebiegu prac rolnych. Okres wegetacyjny z intensywnym wzrostem roślin często charakteryzuje się niedoborem wody. Obserwuje się niekiedy powstawanie suszy glebowej wpływającej niekorzystnie nie tylko na uprawy ale i na naturalne formacje roślinne powodując m. in. wysychanie zalesień i odnowień lasu. Okres zbioru plonów cechuje się natomiast nadmiarem opadów.

Wyżej wymienione czynniki odgrywają istotną rolę w bilansie wodnym gminy. Skąpe opady, silne parowanie i niska retencyjność (spowodowana m. in. ubogą szatą leśną) powodują, iż uwarunkowania klimatyczne stosunków wodnych są niekorzystne zarówno dla upraw jak i dla wszelkich formacji roślinnych. Od przedstawionych przeciętnych warunków zdarzają się jednak bardzo duże odchylenia tworzące anomalie pogodowe (np. zimy z bardzo niewielką ilością opadów).

Duże znaczenie dla mieszkańców gminy ma mikroklimat. Obszary, wyniesione ponad poziom dolin, mają korzystne warunki klimatu lokalnego (tereny położone na wschód od Pytovic, Kamięnska, Aleksandrowa i Podjeziora). Wewnątrz dolin występują mniej korzystne warunki klimatyczne. Ukształtowanie terenu utrudniające przewietrzanie terenów zlokalizowanych niżej stwarza możliwość stagnacji powietrza we wklęsłych formach terenu, dużym prawdopodobieństwem inwersji temperatur i występowaniem mgieł. Ma to niekorzystny wpływ na uprawy i są to również tereny niewskazane do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz obiektów przemysłowych. Doliny cieków są jednak stosunkowo niewielkie a bezpośredni wpływ rzek, w tym największej z nich - Widawki, został ograniczony na skutek uregulowania koryt. Warunki klimatu lokalnego są ponadto w niewielkim stopniu modyfikowane w zakresie opadów, nasłonecznienia i temperatur na skutek zakłócenia stosunkowo równinnej rzeźby terenu, sztucznie usypanym górotworem w postaci zwałowiska zewnętrznego nadkładu odkrywki „Bełchatów”.

Podsumowując przedstawione uwarunkowania przyrodnicze, za szczególnie znaczące dla rozwoju Gminy Kamięnsk uznać należy:

- znajdujące się w podłożu złożę węgla brunatnego, którego eksploatacja (nie wcześniej jednak niż za 20 lat) mogłaby z jednej strony wpłynąć aktywizujące na rozwój gospodarczy gminy lecz z drugiej doprowadzić do dalszych, niekorzystnych przekształceń antropogenicznych środowiska naturalnego,
- niewielką ilość wód płynących i stojących jako negatywny element środowiska,
- niedobór wód opadowych oraz gruntowych (lej depresyjny) wpływający niekorzystnie na warunki gruntowo - wodne,
- sąsiedztwo „Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego” nie pozostającego bez wpływu na środowisko przyrodnicze, gospodarkę i życie mieszkańców gminy,
- projektowaną autostradę A -1, która stanie się kolejnym, poważnym źródłem zanieczyszczeń atmosfery, gleb a także źródłem hałasu,
- szereg zagrożeń występujących na terenie gminy: zakład utylizacyjny, masarnia, piekarnia, i in.,
- nieliczne pomniki przyrody i parki wiejskie; poza nimi nie ma na terenie gminy terenów objętych ochroną prawną.

Niewielkie doliny stanowią korytarze hydrologiczne, ekologiczne i wentylacyjne będąc elementami powiązań przyrodniczych wewnętrznych i zewnętrznych.

2. Środowisko kulturowe

1. Rys historyczny

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą z epoki kamienia. Są to przede wszystkim ślady po obozowiskach zlokalizowane na terenie dzisiejszego Napoleonowa, Danielowa oraz Ochocic. Do dziś zachowały się również ślady po osadnictwie epoki mezolitu i brązu. Ponad 20 stanowisk pochodzi ze średniowiecza lecz dominują stanowiska nowożytnie, których znanych jest ponad 70.

Pierwsza wzmianka o Kamięnsku pochodzi z 1291 r. Już wówczas istniał tu kościół parafialny, a cały obszar należał administracyjnie do Kasztelani Sieradzkiej. Miejscowość położona była u przeprawy przez podmokłą dolinę rzeki Kamionki, od której przyjęła prawdopodobnie swą nazwę. Według innych źródeł nazwa Kamięnsk pochodzi od rodu Kamionów-Jastrzębców, którzy w XIV w. związani byli z pobliskimi Grocholicami. Druga wzmianka o Kamięnsku pochodzi z 1374 r. Jest to przywilej lokacyjny wzorowany na prawie magdeburskim, który Kamięnsk otrzymał w 07.09.1374 r. od regentki królowej Elżbiety. Ówczesne miasto, będące własnością szlachecką, miało charakter usługowo-rolniczy i rzemieślniczy i pełniło rolę centrum administracyjnego dla otaczających wsi. Prawa miejskie odnowił Władysław Jagiełło. Po wielkim pożarze w XVI nastąpił upadek miasta. Zygmunt Stary uwolnił wtedy mieszczan od podatku czopowego. Wkład w odbudowę Kamięnska wniosła także rodzina Przerębskich. Jan Przerębski, nadał miastu w 1591 r. statut modyfikujący niektóre postanowienia przywileju królewskiego. Nie przyczyniło się to jednak do ożywienia miasta, które mimo uzyskania prawa propinacji (w 1665 r.) nie rozwinęło się. Trudne warunki bytowe mieszczan wywołały nawet „tumult”, o którym nie wiemy jednak nic bliższego. Zatwierdzenie w 1787 r. przywilejów królewskich również nie ożywiło miasta. W 1674 r. Kamięnsk liczył 115 a w 1800 r. 608 mieszkańców.

Załamaniem gospodarki, zrujnowanie wsi i miast, które nastąpiło w XVII wieku podczas potopu szwedzkiego oraz innych wojen, które wkrótce wybuchły w Rzeczypospolitej, nie ominęło także Kamięnska. Po II rozbiórze Polski w 1793 r. Kamięnsk znalazł się pod rządami władz pruskich. Od 1807 r. miasto leżało na obszarze Księstwa Warszawskiego a od 1815 r. na kresach Królestwa Kongresowego. W 1837 r. Kamięnsk włączony został w skład Guberni Rosyjskiej. W XIX w. miasto miało charakter rolniczy i tylko nieliczni mieszkańcy trudnili się rzemiosłem. Rozwój Kamięnska hamowany był silną pozycją Piotrkowa Trybunalskiego i Radomska. W 1811 r. Kamięnsk liczył 83 domy oraz 577 mieszkańców a w 1863 r. 97 domów i 1323 mieszkańców, w tym 701 Żydów. W 1832 r. było 4 sukienników, postrzygacz sukna, farbiarz i 24 kupców.

W 1870 r. Kamięnsk „z powodu braku perspektyw rozwojowych” został pozbawiony przywileju lokacyjnego i stał się wsią gminną obsługującą, jako ośrodek lokalny, zaplecze rolnicze. Rozwijało się tu

rzemiosło meblarskie, w sąsiedztwie istniały duże majątki folwarczne, m. in. Pytowice, Gorzędów. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Kamięnsk mimo, iż nie posiadał praw miejskich przechodził dni swego największego rozwoju. W okresie międzywojennym i do początku lat 70-tych Kamięnsk nadal był ośrodkiem lokalnym z rozwijanymi usługami na potrzeby wsi i rolniczego zaplecza. W tym rozwinął się również, na niewielką skalę, ruch turystyczno-wypoczynkowy.

Okres II wojny światowej stał się dla Kamięnska okresem tragicznym. Już 2.09.1939 r. miasto zostało zbombardowane i niemal doszczętnie zrujnowane w wyniku działań wojennych i okupacyjnych. Całkowicie została także wyniszczona ludność żydowska.

W 1960 r. mieszkało w Kamięnsku 1870 osób. Odbudowa w okresie powojennym nabrała przyspieszenia w latach 80-tych, wraz z powstaniem w pobliżu Zespołu Energetycznego „Bełchatów”. Musiały minąć 124 lata aby Kamięnsk, dzięki staraniom władz samorządowych gminy, odzyskał w 1994 r. prawa miejskie.

Na terenie gminy położonych jest szereg historycznych miejscowości:

Barczkowice - ok. 1880 r. wraz z wioską Pirowy liczyły 308 mieszkańców, posiadała 32 domy i 263 morgi ziemi włościańskiej. Folwark Barczkowice należał do dóbr Kamięnsk.

Danielów - w 1827 r. było tu 29 domów, 217 mieszkańców. W 1880 r. było 30 domów, 324 mieszkańców, 894 mórg ziemi.

Gałkowice Stare i Nowe - 1827 r było tu 36 domów i 249 mieszkańców. Dobra Gałkowice wraz z wsią Gałkowice Stare i Nowe, Włodzimierzem, Siódemką i Podjeziorem wg opisu z 1808 r. posiadały: posiadłość dworską o powierzchni 945 mórg, grunty orne i ogrody 20 mórg, łąk 2 morgi, 90 mórg lasu.

Gorzędów - w 1827 r. było tu 37 domów i 262 mieszkańców. Ok 1880 liczba domów wzrosła do 57 a mieszkańców do 595 osób.

Kmiecizna - dawna osada włościańska i osada szlachecka nad rzeką Widawką, należąca do gminy i parafii Kamięnsk. Osada włościańska liczyła 1 dom, 10 mieszkańców, 7 mórg ziemi, osada szlachecka 1 dom, 11 mieszkańców, 30 mórg obszaru.

Koźniewice (Kośniewice) - wieś włościańska, i osada karcz., położona przy uroczysku Wilcza Góra. Ok. 1883 r. liczyła 26 domów, 226 mieszkańców 417 mórg obszaru, os. karcz. 3 domy, 6 mórg ziemi.

Michałów - kol. i osada karcz. W 1827 r. było tu 6 domów i 42 mieszkańców. Ok. 1885 r. kolonia liczyła 5 domów, 38 mieszkańców i 12 mórg włości, osada karcz, 1 dom, 8 mieszkańców, 5 mórg.

Mościska - wieś należała do dóbr Kamięnsk i ok. 1885 r. liczyła 2 domy, 24 mieszkańców, 600 mórg.

Napoleonów - kolonia i osada nad istniejącym dawniej jeziorem Parzniewickim liczące razem w 1827 r. 11 domów i 80 mieszkańców. W 1885 r. kolonia liczyła 20 domów, 148 mieszkańców i 320 mórg, osada 1 dom, 6 mieszkańców, 35 mórg ziemi włościańskiej.

Ochocice - wieś i folwark liczące razem w 1827 r. 20 domów i 124 mieszkańców. Łany kmieci i folwarczne dawały dziesięcinę kościołowi w Kamięnsku a kmieci też po 2 grosze z łanu dziesięciny konopnickiej. Ok 1886 r. - wieś liczyła 25 domów, 190 mieszkańców, 418 mórg ziemi włościańskiej natomiast folwark 3 domy, 31 mieszkańców, 1550 mórg ziemi.

Podjezioro - w 1868 r. miała 31 mieszkańców i 379 mórg ziemi. Ok. 1887 r. 1 dom, 3 mieszkańców, 15 mórg ziemi dworskiej.

Pytowice - wieś folw. i dobra gminy i parafii Kamięnsk liczące ok. 1886 r.: wieś - 16 domów, 152 mieszkańców, folwark 6 domów 54 mieszkańców, tartak parowy, trzy młyny wodne, huta szklana, smolarnia, pokłady torfu. Dobra Pytowice w 1886 r składające się z folwarku Pytowice i Słostowice, osiedli Piaskowizna i Kmiecizna, nomenklatury Kotlewy, Aleksandrów, Janowiska i Nowiny liczyły 3391 mórg. Na folwark Pytowice składały się: grunty orne i ogrody 642 morgi, łąk 277 mórg, pastwiska 27 mórg, lasu 1367 mórg, nieużytków 100 mórg, razem 2415, budynków murowanych 8, drewnianych 43. W 1827 r w Pytowicach było 16 domów, do wsi należało 179 mórg ziemi. Na początku XVI Pytowice dawały dziesięcinę i kolędę plebani w Kamięnska, część tylko jednego pola dawała kanonii i prebendzie gnieźnieńskiej.

Szpinalów - ok. 1888 r. wieś liczyła 30 domów, 270 mieszkańców, 506 mórg włościańskich i 2 dworskich.

Siódemka - kolonia i os. karcz, liczące w 1888 r.: kolonia - 11 domów, 115 mieszkańców, 212 mórg

włościańskich, os. karcz. - 1 dom, 5 mieszkańców, 10 mórg. Wieś wchodziła w skład dóbr Gałkowice.
Włodzimierz - ok. 1893 r. liczył 26 domów i 183 mieszkańców. Wieś wchodziła w skład dóbr Gałkowice.

2. Obszary i obiekty chronione przyrodniczo i konserwatorsko
Na środowisko kulturowe gminy składają się następujące elementy:

Obiekty w rejestrze zabytków:

kościół:

- kościół par. rz.kat. p.w. św. Piotra i Pawła pochodzący z 1540 r., przebudowywany i rozbudowywany w latach 1897 -1904, murowany, architekt Feliks Nowicki, położony w Kamieńsku, Pl. Wolności 10,

zespoły dworsko - parkowe:

lamus, murowany z 2 poł. XVIII w., obiekt w rejestrze zabytków

- lamus, murowany z 2 poł. XVIII w.,
- park dworski w zespole dworsko-parkowym z XIX w. w Pytowicach.

Obiekty w ewidencji konserwatorskiej:

kościół i zespoły sakralne:

- zespół kościelny z XVI-XX w. w Kamieńsku, ul. Pl. Wolności 10;
 - wikařówka, murowana z XVIII w.,
 - plebania, murowana z pocz. XX w.,
 - brama, murowana z 2 poł. XVI w. przebudowana w XIX w.,
 - przykościelny cmentarz rzymsko-katolicki,
 - kościół par. rzymsko-katolicki p. w. św. Józefa i NMP, z 1868, drewniany, położony w Gorzędowie, ul. A. Mickiewicza 1,

zespoły dworsko - parkowe:

- pozostałości zespołu dworsko-parkowego z XVIII - XIX w., w Gorzędowie a w ich obrębie:
 - park podworski o założeniach z XVIII w.,
 - dwór z XIX w., murowany,
- zespół dworsko-parkowy z lat 1800-1910, położony w Pytowicach, a w nim:
- dwór z lat 1890-1910, murowany,

domy:

- dom murowany, XIX/XX w., Kamieńsk, ul. M. Konopnickiej 10,
- dom murowany, z pocz. XX w., Kamieńsk, ul. T. Kościuszki 16,
- dom murowany, z XVII w., Kamieńsk, przebudowywany, Pl. Wolności / ul. Zjednoczenia,
- dom murowany z końca XIX w., Kamieńsk, Pl. Wolności 8,

zabytki techniki:

- dworzec kolejowy w Kamieńsku, ul. Kolejowa 30, murowany z 1924 r.,
- młyn motorowy w miejscowości Ozga, murowany z 1933 r.,
- młyn w miejscowości Seweryn, drewniany z 1934 r.,

układy przestrzenne historycznych miejscowości:

- Kamieńsk - miejski układ przestrzenny – 1291 r.,
- Gorzędów - układ nierozpoznany,

cmentarze:

- cmentarz ewangelicki w Danielowie – I poł. XX w.,
- cmentarz rzymsko-katolicki w Gorzędowie – XX w.,
- cmentarz ewangelicki w Hucie Porajskiej – I poł. XX w.,
- cmentarz rzymsko-katolicki w Kamieńsku,
- cmentarz żydowski, Kamieńsk – Wrzoski,
- cmentarz rzymsko-katolicki, przykościelny w Kamieńsku,

krzyże i kapliczki:

- kapliczka rzymsko-katolicka z pocz. XVIII, murowana, położona w Ochocicach,

pozostałe:

obiekty martyrologii:

- Kamieńsk, miejsce kaźni (przed budynkiem byłej rzeźni),

pomniki i miejsca pamięci:

- Kamieńsk - pomnik oraz tablica pamiątkowa, Plac Wolności, skwer,
- Gorzędów - obelisk oraz tablica pamiątkowa, ul. Mickiewicza, skwer,
- Kamieńsk - pomnik. Plac Wolności,
- Kamieńsk - tablica pamiątkowa, elewacja zbiorczej szkoły gminnej,

stanowiska archeologiczne:

- na terenie gminy występuje ich ponad 100, zostały przedstawione na planszy Studium,

obszar chronionego krajobrazu kulturowego,

- obejmujący swym zasięgiem niewielki, zachodni fragment gminy, w tym miejscowość Gorzędów - są to obszary zakwalifikowane w planie regionalnym jako strefy chronionego krajobrazu kulturowego i strefy rezerwatowe krajobrazu kulturowego (nie wpisane do rejestru zabytków), które stanowią potencjalny przedmiot ochrony.

Wszystkie zabytkowe parki i cmentarze mają wyznaczone granice ochrony konserwatorskiej.

3. Diagnoza

Krajobraz kulturowy Kamieńska ulega szybkim przemianom. Na jego tradycyjne formy nakładają się przemiany związane z Bełchatowskim Okręgiem Przemysłowym: szybka urbanizacja, lokalizacja na terenie gminy zwałowiska, linie komunikacyjne i energetyczne. Rozwój przemysłu, także w Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku spowodował odejście mieszkańców od tradycyjnych zajęć rolniczych na rzecz pracy w przemyśle. Zagrożenia ekologiczne przyspieszają procesy migracyjne i dalszą utratę niezauważalnych już elementów tożsamości kulturowej. Do dziś nie przetrwały elementy kulturowe związane z dziewiętnastowiecznym osadnictwem niemieckim (Danielów, Huta Porajska). Zagrożeniem jest także współczesna zabudowa o skali i formie konkurującej z zabudową historyczną.

W Kamieńsku dobrze zachował się historyczny układ urbanistyczny z XV - XIX w. Czytelny jest układ rozplanowania z nawarstwieniami historycznymi, mimo współczesnych niekorzystnych zmian przestrzennych. Najlepiej zachowany jest zespół kościelny w tym zabytkowy kościół p. w. św. Piotra i Pawła oraz plebania. Mieszkalne obiekty zabytkowe są w złym stanie technicznym. Pozostała zewidencjonowana architektura sakralna na terenie gminy - kościół w Gorzędowie i kapliczka w Ochocicach są dobrze zachowane, podobnie jak nie wpisane do ewidencji przydrożne kapliczki. W złym stanie są zabytki techniki - dworzec kolejowy szybko niszczeje do czego przyczynia się także coraz mniejsze jego znaczenie - liczba połączeń kolejowych z Kamieńskiem znacznie spadła w ciągu ostatnich lat. Drewniany młyn w miejscowości Seweryn, w znajduje się obecnie pod Górą Kamieńską. Wyjątkiem jest młyn we wsi Ozga, który jeszcze do niedawna był użytkowany i jest w dobrym stanie technicznym.

Zespoły dworsko parkowe nie prezentują się dobrze. Dwór w Pytowicach nie istnieje. Znajdujące się obok zabudowania folwarczne wydzierżawione przez osobę indywidualną od AWRSP (dawny PGR) są w złym stanie technicznym, wewnętrzne podwórze gospodarcze wymaga uporządkowania. Przylegający, ogrodzony kamiennym murem, dość duży (12,5 ha) park podworski jest zaniedbany i wymaga prac pielęgnacyjno-porządkowych w tym także usunięcia poprzewracanych przez wiatr drzew. W Gorzędowie z zabudowań dworskich pozostał zabytkowy, zniszczony lamus. Otaczający go niewielki park (2,5 ha) wymaga opieki i uporządkowania tym bardziej, iż wewnątrz lamusa znajduje się sklep do

którego uczęszczają okoliczni mieszkańcy.

3. Rolnictwo

1. Warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Gminie Kamieńsk.

Na rozwój rolnictwa i jego przestrzenne zróżnicowanie główny wpływ wywierają warunki przyrodnicze do których należą m. in.: rzeźba, klimat, stosunki wodne oraz gleby. Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub gleb słabo gliniastych. Są to gleby mało urodzajne, wymagające obfitego nawożenia zaliczane do słabych i bardzo słabych. Wg danych IUNG klasy V i VI zajmują razem 69,5 % użytków rolnych gminy obejmując swoim zasięgiem 69,7 % gruntów ornych i 69,1 % użytków zielonych. Są to grunty o ograniczonych możliwościach produkcji rolniczej i bardzo niskim potencjale urodzajności - głównie uprawia się na nich żyto, owies, łubin, częściowo ziemniaki. Grunty dobre klasy III umożliwiające uprawę gatunków bardziej wymagających, intensywnych (np. pszenicy, upraw przemysłowych) występują w niewielkiej ilości. Zajmują tylko 4,3 % powierzchni gruntów ornych miasta i gminy. Niski jest również udział gleb średnich, klasy IV, o przeciętnych warunkach plonotwórczych dla zbóż i ziemniaków.

Klasy bonitacyjne gruntów ornych w Gminie Kamieńsk.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział w strukturze [%]
I	-	-
II	-	-
IIIa	12	0,3
IIIb	165	4,0
IVa	484	11,7
IVb	592	14,3
V	1535	37,1
VI	1150	27,8
VIz	199	4,8
Razem	4137	100

Źródło: Gminny Program Ochrony Środowiska, październik 2004 r.

Klasy bonitacyjne użytków zielonych w Gminie Kamieńsk.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział w strukturze [%]
I	-	-
II	-	-
III	74	5,9
IV	315	25,0
V	706	56,1
VI	152	12,1
VIz	11	0,9
Razem	1258	100

Źródło: Gminny Program Ochrony Środowiska, październik 2004 r.

Jakość gruntów jest więc głównym czynnikiem ograniczającym możliwości produkcyjne, rozwój i intensyfikację rolnictwa gminy.

Stosunki wodne na terenie gminy, podobnie jak i gleby, nie są korzystne dla rolnictwa. Następstwem niewielkich opadów, znacznego parowania terenowego oraz niskiej retencyjności jest pojawiający się często deficyt wody. Ponadto sąsiedztwo kopalni i Elektrowni "Bełchatów" oraz

znieszczenie sieci wód powierzchniowych (ujęcie w kanały bądź przełożenie rzek, zasypianie koryt) wpływa na zaburzenia stosunków wodnych (lej depresyjny, kłopoty z odpływem wód na terenach podmokłych). Częste występowanie mgieł i inwersji termicznych także stanowi zagrożenie dla upraw. Jedynie rzeźba terenu - równinna lub pagórkowata sprzyja rozwojowi rolnictwa.

Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej, (syntetyczna ocena następujących elementów: gleb, klimatu, długości okresu wegetacyjnego, rzeźby terenu oraz warunków wodnych) dla Gminy Kamięnsk wynosi 53,4 punkty i jest jednym z najniższych w województwie.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna Gminy Kamięnsk na tle kraju.		
Elementy	Gmina Kamięnsk	Polska
Jakość i przydatność gleb	34,5	49,5
Agroklimat	12,0	9,9
Rzeźba terenu	4,4	3,9
Warunki wodne	2,5	3,3
Wskaźnik ogólny	53,4	66,6

Źródło: Program Rozwoju Gminy Kamięnsk, Agencja Rozwoju Regionalnego „ARREKS” S. A. w Bełchatowie, Bełchatów, czerwiec 1997.

2. Rolnicze użytkowanie ziemi

Bazą produkcji rolniczej Gminy Kamięnsk jest 5390 ha użytków rolnych, które stanowią 56,2% powierzchni gminy. Powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy uległa jednak znacznemu zmniejszeniu na skutek lokalizacji zwałowiska zewnętrznego nadkładu KWB "Bełchatów". Występujące obecnie zmiany użytkowania ziemi w Gminie Kamięnsk są następstwem słabej jakości gruntów i nie opłacalności uprawy najsłabszych gleb, a także do niedawna, obniżaniem się poziomu wód gruntowych.

Wykorzystanie ziemi i jakość gruntów w Gminie Kamięnsk według sołectw - grunty orne.

Sołectwo	ogółem	klasa I-IV		zmeliorowane	
		[ha]	[% I]	[ha]	f%]
Kamięnsk	597,00	268,77	45,02	72	12,06
Barczkowice	274,92	200,05	72,77	10	3,64
Danielów	317,73	25,75	8,10	14	4,41
Dąbrowa	102,54	8,77	8,55	—	—
Gałkowice Stare	380,03	17,97	4,73	—	—
Gorzędów	319,57	236,61	74,04	78	24,41
Huta Porajska	178,21	—	—	—	—
Koźniewice	198,72	78,81	39,66	94	47,30
Ochocice	214,65	66,25	30,86	7	3,26
Podjezioro	317,26	5,23	1,65	—	—
Pytowice	364,45	133,38	36,60	254	69,69
Szpinalów	212,01	60,44	28,51	—	—
Włodzimierz	279,53	27,00	9,66	—	—
RAZEM	3 756,62	1 134,97	30,21	529	14,08

Źródło: Urząd Miejski w Kamięnsku.

Grunty	1995		1997		1999		2001	
	Razem	%	razem	%	Razem	%		
Powierzchnia ogólna	9581	100	9581	100	9581	100	9581	100
Użytki rolne	5455	56,9	5490	57,3	5390	56,3	5395	56,3
w tym: -grunty orne	4054	42,3	4116	43,0	4135	43,2	4137	43,2

-sady	36	0,4	37	0,4	16	1,7	16	1,7
-łąki	972	10,1	1035	10,8	1035	10,8	1035	10,8
-pastwiska	393	4,1	302	3,1	204	2,1	207	
Lasy i grunty leśne	2260	23,6	3019	31,5	3019	31,5	3018	31,5
Pozostałe grunty i nieużytki	1866	19,5	1175	12,2	1175	12,2	1168	12,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego* 1996, 1998, *Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego*, 2000, r., GUS, *Gminny Program Ochrony Środowiska*, październik 2004 r.

W ogólnej strukturze użytkowania użytki rolne zajmują niespełna 60% ogólnej powierzchni gminy, podobnie jak w całym województwie łódzkim, w którym UR zajmują średnio 59%. Niekorzystnym zjawiskiem w ogólnym użytkowaniu gruntów jest wyjątkowo niski udział gruntów przeznaczonych pod sadownictwo, który średnio w województwie łódzkim wynosi 2% a w kraju 2,6%.

Użytki rolne	1995		1997		1999		2001	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
grunty orne	4054	74,3	4116	74,9	4135	76,7	4137	76,7
sady	36	0,7	37	0,8	16	0,3	16	0,3
Łąki	972	17,8	1035	18,8	1035	19,2	1035	19,2
pastwiska	393	7,2	302	5,5	204	3,8	207	3,8
Razem	5455	100,0	5490	100,0	5390	100,0	5395	100,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego*, 1996, 1998, *Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego*, 2000 r., GUS *Gminny Program Ochrony Środowiska*, październik 2004 r.

Szczególne miejsce wśród użytków rolnych odgrywają użytki zielone. Łąki i pastwiska stanowią 30% powierzchni użytków rolnych, znacznie przewyższając ten wskaźnik w gminach wiejskich powiatu.

Powyższa struktura użytkowania gruntów gminy w znacznym stopniu wynika nie tylko z uwarunkowań środowiska przyrodniczego. Znaczącą rolę odgrywa oddziaływanie wielkiego przemysłu a także zła sytuacja ekonomiczna mieszkańców i mała opłacalność produkcji rolniczej.

3. Struktura agrarna gospodarstw.

Kolejnym czynnikiem ograniczającym intensyfikację produkcji rolniczej Gminy Kamięnsk jest struktura agrarna. Dominującą pozycję w strukturze gospodarstw stanowią indywidualne gospodarstwa chłopskie (rolnicy indywidualni, spółdzielnie produkcyjne i wspólnoty gruntowe). Na początku 2003 r. indywidualna gospodarka chłopska obejmowała łącznie 4588,21 ha powierzchni ogólnej, w tym 3830,35 ha użytków rolnych.

Dane spisu rolnego przybliżają gospodarkę gruntami w gminie. Z powyższego zestawienia wynika, iż spośród użytków rolnych w gminie dominowały grunty orne i łąki a ilość sadów była na tyle znikoma, że nie mogła być przedstawiona w tabeli. Ponadto gospodarstwa znajdujące się w granicach administracyjnych miasta są znacznie mniejsze od średniego gospodarstwa w gminie co pośrednio świadczy o miejskim charakterze Kamięnska.

Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamięnsk.

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%

Kamięnsk	189	176	93,1	10	5,3	3	1,6
Barczkowice	66	61	92,4	2	3,0	3	4,6
Danielów	49	16	32,7	14	28,6	19	38,7
Dąbrowa	64	51	79,7	8	12,5	5	7,8
Gałkowice Stare	108	83	76,9	23	21,3	2	1,8
Gorzędów	160	154	96,2	3	1,9	3	1,9
Huta Porajska	34	17	50,0	12	35,3	5	14,7
Koźniewice	83	69	83,1	11	13,3	3	3,6
Ochocice	109	76	69,7	24	22,0	9	8,3
Podjezioro	64	37	57,8	18	28,1	9	14,1
Pytowice	43	37	86,1	5	11,6	1	2,3
Szpinalów	80	56	70,0	19	23,8	5	6,2
Włodzimierz	59	25	42,4	22	37,3	12	20,3
RAZEM	1108	858	77,5	171	15,4	79	7,1

Źródło: Urząd Miejski w Kamięnsku

Gospodarstwa małe poniżej 5 ha stanowią ponad 77 % ogólnej liczby gospodarstw w gminie i gospodarują na 40 % użytków rolnych, gospodarstw większych powyżej 10 ha jest tylko ok. 7 %. Dużych gospodarstw o powierzchni ponad 30 ha jest w gminie zaledwie kilka. Najmniejsze przeciętne gospodarstwa występują w miejscowościach:

- Kamięnsk 2,9 ha UR
- Gorzędów - 3,1 ha UR
- Barczkowice - 3,3 ha UR

W miejscowościach tych udział gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha w ogólnym udziale gospodarstw wynosi: w Gorzędowie - 95 %, w Barczkowicach - 89%, w Kamięnsku - 91%. Pracujący wyłącznie w gospodarstwach rolnych w tych miejscowościach stanowią zdecydowaną mniejszość mieszkańców.

Miejscowości o największych średnich powierzchniach gospodarstw rolnych to:

- Danielów - średnio 9,4 ha UR
- Podjezioro 8,0 ha UR
- Włodzimierz - 6,7 ha UR

Miejscowości te posiadają zarazem jedne z najsłabszych gleb co powoduje ograniczenie w intensyfikacji produkcji rolnej pomimo większych powierzchni gospodarstw. Największa średnia statystyczna powierzchnia gospodarstwa występuje w Pytowicach, co jest wynikiem dawnej lokalizacji PGR -u.

Obecnie, w większości przypadków, rola gospodarstw sprowadza się do zabezpieczenia miejsca zamieszkania, lokalizacji budynków mieszkalnych oraz uzupełnienia dochodów uzyskiwanych z pracy poza rolnictwem. Świadczy o tym również niewielki udział gospodarstw typowo rolniczych- Gospodarstwa takie są również w wielu przypadkach źródłem pewnego zabezpieczenia ich właścicieli na wypadek pozostawania bez pracy.

Typy gospodarstw rolnych w Gminie Kamięnsk.

Typ gospodarstwa	Razem	Udział %
I rolnicze	129	16.5
II rolniczo - pracownicze	4	0.5
III pracownicze i pracownicze - rolnicze	278	35.6
IV emerytów i rencistów	301	38.6
V z pozarolniczą działalnością gospodarczą	11	1.4
VI utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania i in. (emerytura, renta)	12	1.5
VII pozostałe	46	5.9
RAZEM	781	100%

Źródło: Powszechny Spis Rolny, GUS.

Słabą kondycję rolnictwa potwierdza także wysoki udział gospodarstw pracowniczych i pracowniczo - rolniczych. Również wysoki udział gospodarstw zamieszkałych przez emerytów potwierdza fakt, iż młode pokolenia nie traktują rolnictwa jako źródła zarobkowania. Szansą natomiast jest poprawianie struktury powierzchniowej gospodarstw przez komasację działek pozostawionych bez następców, trzeba jednak podkreślić, iż jest to jednak proces długofalowy.

4. Wyposażenie techniczne rolnictwa

Małe powierzchnie gospodarstw, słabe gleby, niska towarowość i niska opłacalność produkcji rolnej praktycznie w całej gminie powodują, iż poziom mechanizacji produkcji rolnej na terenie gminy Kamięnsk jest niewystarczający.

Wyposażenie techniczne rolnictwa według grup obszarowych w Gminie Kamięnsk.						
Grupa obszarowa	Liczba gospodarstw	ciągniki rolnicze	kombajny zbożowe	rozzutniki obornika	opryskiwacze	dojarki
do 5 ha	856	111	4	16	9	3
5 -10 ha	171	78	5	23	14	11
pow. 10 ha	79	49	5	25	13	14
razem	1108	238	14	64	36	28
Liczba gospodarstw w przeliczeniu na 1 maszynę [ha]						
do 5 ha		7,7	214	53,5	95,1	285
5-10 ha		2,2	34,2	7,4	12,2	15,5
pow. 10 ha		1,6	15,8	3,16	6,1	5,6
Przeciętnie		4,7	79,1	17,3	30,8	39,6

Źródło: Urząd Miejski w Kamięnsku

Wyposażenie techniczne rolnictwa w Gminie Kamięnsk należy uznać za niewystarczające. Najgorsza sytuacja jest w gospodarstwach małych gdzie jeden np.: ciągnik występuje na niespełna 8 gospodarstw a opryskiwacz na 95 gospodarstw rolnych. Stan taki jest najczęściej wynikiem nieopłacalności produkcji rolnej w tak małych gospodarstwach i niewielkich dochodach z nich uzyskiwanych. Potwierdza to poprawiające się wyposażenie w urządzenia mechaniczne w miarę zwiększania się powierzchni gospodarstw. Szczegółowa analiza pokazuje ponadto, iż niskie wyposażenie w ciągniki występuje w miejscowościach o najsłabszych glebach (Włodzimierz - 2,5 ciągnika na 100 ha UR, Huta Porajska - 4,4 ciągnika na 100 ha UR), natomiast w niektórych miejscowościach o lepszych glebach mimo małych gospodarstw, jest to nawet poziom dość wysoki (Barczkowice 12,7 ciągnika na 100 ha UR, Gorzędów - 10,8 ciągnika na 100 ha UR).

Duże znaczenie w mechanizacji rolnictwa odgrywają wspomniane już wyżej względy ekonomiczne. Sprzęt do prac polowych w niewielkich powierzchniowo gospodarstwach jest inwestycją nieopłacalną. Podobnie, stosunkowo niewielka liczba pogłowa bydła oraz trzody chlewnej nie sprzyja mechanizacji produkcji zwierzęcej.

5. Produkcja rolnicza.

Produkcja roślinna.

W strukturze użytkowania gruntów ornych dominują zboża na co wpływ ma niska jakość gleb determinującą stan produkcji roślinnej. Poniższe zestawienie, prezentujące strukturę zasiewów w korelacji z powierzchnią gospodarstw z uwagi na pewne zdezaktualizowanie danych, potraktować należy jako przybliżające to zagadnienie.

Gospodarstwa	ogółem		pon. 1 ha		1-2 ha		2-5 ha		5 i więcej	
	razem	%	razem	%	razem	%	razem	%	razem	%
Pszenica										
liczba gospod.	300	100	233	77,7	42	14,0	21	7,0	4	1,3
pow. gospod.	224	100	99	44,2	48	21,4	34	15,2	43	19,2
Żyto										
liczba gospod.	677	100	211	31,2	248	36,6	195	28,8	23	3,4
pow. gospod.	1193	100	128	10,7	326	27,4	550	46,1	189	15,8
Jęczmień										
liczba gospod.	59	100	51	86,4	6	10,2	1	1,7	1	1,7
pow. gospod.	70	100	19	27,2	8	11,4	3	4,3	40	57,1
Owies										
liczba gospod.	259	100	205	79,2	41	15,8	12	4,6	1	0,4
pow. gospod.	166	100	85	51,2	48	28,9	28	16,9	5	3,0
Pszenżyto										
liczba gospod.	94	100	65	69,2	22	23,4	5	5,3	2	2,1
pow. gospod.	84	100	33	39,3	27	32,1	12	14,3	12	14,3
Mieszanki zbożowe										
liczba gospod.	337	100	231	68,6	78	23,1	28	8,3	-	-
pow. gospod.	278	100	102	36,7	96	34,5	80	28,8	•-	-
Ziemniaki										
liczba gospod.	415	100	292	70,3	109	26,3	14	3,4	-	-
pow. gospod.	1000	100	897	89,7	96	9,6	7	0,7	-	-
Okopowe pastewne										
liczba gospod.	86	100	86	100	-	-	-	-	-	-
pow. gospod.	14	100	14	100	-	-	-	-	-	-
Strączkowe pastewne										
liczba gospod.	52	100	45	86,5	7	13,5	-	-	-	-
pow. gospod.	24	100	15	62,5	9	37,5	-	-	-	-
Motylkowe pastewne										
liczba gospod.	55	100	53	96,4	1	1,8	7	1,8	-	-
pow. gospod.	20	100	17	85,0	1	5,0	1	10,0	-	-

Źródło: Powszechny spis rolny. GUS

Obecnie w strukturze zasiewów obserwowana jest tendencja spadkowa, jeżeli chodzi o ziemniaki, warzywa i rośliny paszowe przy jednoczesnym wzroście uprawy zbóż. Najwyższy udział w strukturze zasiewów gospodarstw indywidualnych zajmuje żyto i wynosi on 67,4%, a łączny udział zbóż 82,1%.

Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych w Gminie Kamięnsk.

	zboża [w ha]				ziemniaki [ha]	przemysłowe [ha]	
	Razem	w tym					
		pszenica	żyto	pszenżyto			
Gmina Kamięnsk	1369	157	920	167	252	-	135

Źródło: Dane ze Spisu Rolnego 2002, US Łódź.

Największy udział żyta w strukturze zasiewów występuje w Gałkowicach Starych - 68,3 %, Szpinalowie - 59,8 % i Podjeziorze - 57,5%. Z kolei najwyższy udział zbóż intensywnych (pszenicy i jęczmienia) mają rolnicy w miejscowościach: Pytowice - 43%, Barczkowice - 22%.

Ogólna tendencja to spadek upraw roślin pracochłonnych - ziemniaków a szczególnie warzyw, spadek upraw roślin paszowych przy jednoczesnym wysokim wzroście uprawy zbóż. Powoduje to uproszczenie płodozmianu i w wielu przypadkach monokulturę zbożową, szczególnie na gruntach najłabszych i w gospodarstwach małych dwuzawodowych. Jest to objaw ekstensyfikacji produkcji rolniczej w ostatnich latach i większego zainteresowania pracą poza rolnictwem. Jest to również następstwo spadku opłacalności produkcji rolniczej.

Największy udział żyta w strukturze zasiewów występuje w miejscowościach:

- Gałkowice Stare - 68,3%,
- Szpinalów-59,8%,
- Podjezioro - 57,5%.

Z kolei najwyższy udział zbóż intensywnych (pszenicy i jęczmienia) występuje w strukturze upraw mają rolnicy w miejscowościach:

- Pytowice - 43% (jest to głównie wpływ byłego PGR -u),
- Barczkowice - 22%.

Uprawy wymagające większych nakładów pracy (warzywa, truskawki) największy udział w uprawie mają w miejscowościach:

- Kamięnsk,
- Ochocice,
- Barczkowice,

zakres tych upraw ulega jednak systematycznemu zmniejszeniu.

Produkcja zwierzęca

Pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt na terenie Gminy Kamięnsk w okresie dziesięciolecia 1985-96 charakteryzowało się znacznym, ilościowym zmniejszeniem stanów.

Pogłowie zwierząt w Gminie Kamięnsk

Sołectwo	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Kozy	Konie
miasto	116	131	39	17	25
wieś	951	916	59	28	145
RAZEM	1299	949	1035	74	132

Zródło: Urząd Miejski w Kamięnsku

Analiza warunków przyrodniczych oraz stanu gospodarki rolnej pozwala na następujące wnioski:

Warunki przyrodnicze nie sprzyjają produkcji rolniczej. Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb mało urodzajnych, wymagające obfitego nawożenia, zaliczanych do słabych i bardzo słabych, które są decydującym czynnikiem ograniczającym możliwości rozwoju i intensyfikacji rolnictwa gminy. Kolejnym czynnikiem utrudniającym wzrost produkcji rolniczej jest znaczne zniekształcenie stosunków wodnych przez czynniki antropogeniczne (lej depresyjny, ujęcie w kanał bądź przełożenie rzek, zniszczenie naturalnych łożysk cieków). Sąsiedztwo kopalni i elektrowni sprawia, że Gmina Kamięnsk znajduje się w rejonie ekologicznego zagrożenia I i potencjalnie II stopnia. Czynnikiem ograniczającym intensyfikację produkcji rolniczej Gminy Kamięnsk jest ponadto niekorzystna struktura agrarna i małe powierzchniowo gospodarstwa - gospodarstwa o powierzchni poniżej 5 ha stanowią średnio 77% ogólnej liczby gospodarstw w gminie a w niektórych miejscowościach przekraczają nawet 90%. Gospodarstwa o takich powierzchniach charakteryzują się ograniczoną możliwością inwestowania w rolnictwo, są mniej podatne na zmiany restrukturyzacyjne. Niekorzystny stan pogłębia niewystarczające wyposażenie techniczne rolnictwa.

Niska jakość gleb sprawia, iż w strukturze użytkowania gruntów ornych dominują zboża

a znaczna część gruntów jest nie uprawiana i nie obsiewana. Następuje ekstensyfikacja produkcji rolniczej i wzrost zainteresowania pracą poza rolnictwem.

Pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt, z uwagi na nieopłacalność rolniczej produkcji zwierzęcej, ulega ilościowemu zmniejszeniu. Złe warunki dla rozwoju rolnictwa, wynikające nie tylko z sytuacji gospodarczej przyrodniczo-ekonomicznej gminy, ale trudności gospodarczych w całym kraju, potwierdzają zjawiska społeczne zachodzące w gminie: spadek zainteresowania produkcją rolniczą, zmniejszanie się liczby ludności utrzymującej się z rolnictwa, pojawianie się coraz większej liczby gospodarstw bez następców.

Mało prawdopodobne są też zmiany strukturalne gospodarstw. Bardziej realna jest zmiana funkcji gospodarstw z dotychczasowej produkcji rolniczej na przyszłościowe gospodarstwa socjalno - rolne. Perspektywy rozwoju widoczne są też jako przechodzenie na kierunki bardziej pracochłonne np. warzywnictwo lub produkcja zwierzęca, ale również w bardzo ograniczonym zakresie - na obszarach gdzie warunki naturalne sprzyjają intensyfikacji produkcji rolniczej. Położenie gminy w niedalekiej odległości od ośrodków miejskich i korzystnym układzie komunikacyjnym otwiera pewne możliwości zbytu dla atrakcyjnych, ekologicznych artykułów rolnych. Szansą dla rolnictwa jest także przekwalifikowanie gospodarstw rolnych na gospodarstwa agroturystyczne, zwłaszcza, że na terenie gminy planowane jest regionalne centrum rekreacji. Dużego znaczenia nabierają działania władz gminnych promujące działania pozostające w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz kształtujące świadomość ekologiczną mieszkańców wsi.

4. Procesy demograficzne

1. Rozwój liczby ludności.

W ciągu ostatnich dwóch dekad obraz ludnościowy gminy kształtował się następująco:
Rozwój demograficzny Gminy Kamięnsk w latach 1980 -2005.

Lata	Liczba ludności	dynamika zmian	gęstość zal. [os./km ²]
1980	6624	100,0%	69,0
1985	6281	94,8%	65,4
1990	6273	94,7%	65,3
1995	6340	95,7%	66,0
1997	6376	96,3%	66,5
1999	6372	96,2 %	67,0
2002	6121	92,4%	63,8
2004	6146	100,4%	64,0
2005	6094	99,2%	63,5

Zródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1981,1986,1991,1996,1998,Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2003 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2005 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2006 r., GUS*

W pierwszym z rozpatrywanych okresów (lata 1980 - 1985) nastąpił dość znaczny spadek ludności w gminie (o 5,2% w stosunku do stanu z 1980 r.). Przyczyny tego zjawiska można doszukiwać się w zmianie granic administracyjnych gminy, która nastąpiła w 1975 r., i mogła być przyczyną wzmoczonych migracji ludności. Powolne odbudowywanie stanu zaludnienia to charakterystyczna cecha kolejnych 15 lat, jednak obecnie liczba ludności znacznie jeszcze odbiega poziomu z 1980 r. Najsilniejszy wzrost liczby ludności nastąpił w okresie 1990-1995 co może mieć związek z odzyskaniem przez Kamięnsk praw miejskich w 1994 r. Gęstość zaludnienia jest odzwierciedleniem zmian w zakresie liczby ludności.

Rozwój demograficzny miasta Kamięńska w latach 1995 -2005.

Lata	Liczba ludności	dynamika zmian	gęstość zaludnienia
1995	2643	100%	220,3
1997	2776	105%	231,0
1999	2749	104%	229,1
2002	2814	106,5%	234,6
2004	2832	100,6%	235,2
2005	2836	100,1%	236,3

Zródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2003 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2005 r., Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2006 r., GUS*

W przypadku miasta Kamięńska widać wyraźny wzrost liczby ludności w okresie bezpośrednio następującym po odzyskaniu przez tą miejscowość praw miejskich. Wzrost liczby ludności w mieście w latach 1995 - 1997 o 106 osób, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w całej gminie o 32 osoby oznacza w rzeczywistości wyludnianie się obszarów wiejskich gminy i wzmożony napływ ludności do ośrodka miejskiego. Świadczy to o wzroście atrakcyjności miasta w oczach mieszkańców gminy lub ludności napływowej spoza jej granic. Jednak do dnia dzisiejszego liczba mieszkańców miasta nie osiągnęła dawnego poziomu, kiedy to przekraczała 3000 osób (w 1925 r. Kamięnsk liczył 3200 os.).

2. Rozmieszczenie ludności.

Rozmieszczenie ludności w gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie. Niemal połowa mieszkańców gminy skoncentrowana jest w sołectwie Kamięnsk. Pod względem liczby ludności wyróżnia się także Gorzędów oraz, znacznie już mniejsze, Ochocice i Barczkowice.

Na takie rozmieszczenie ludności duży wpływ miały czynniki historyczne i społeczne, oraz zróżnicowany poziom rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej, np.: tylko w Kamięnsku i Gorzędowie zlokalizowane są kościoły. Kamięnsk ponadto, z racji swej 500 letniej, miejskiej historii, funkcjonuje w świadomości mieszkańców jako ośrodek centralny i w związku z tym stanowi istotny element przestrzeni dla społeczności lokalnej. Poważną rolę w rozmieszczeniu ludności na terenie gminy odegrało również położenie komunikacyjne. W okolicach wyżej wymienionych sołectw przebiegają główne arterie komunikacyjne: droga szybkiego ruchu - projektowana autostrada A-1, historyczna droga z Piotrkowa przez Radomsko do Częstochowy oraz linia kolejowa Śląsk - Warszawa, czyli dawna kolej Warszawsko - Wiedeńska. Kamięnsk jest też węzłem drogowym dla licznych połączeń lokalnych.

Sołectwo	5.03.2004 r.	
	liczba ludności	struktura
Kamięnsk	2787	46,7 %
Barczkowice	340	5,7 %
Danielów	190	3,2%
Dąbrowa	74	1,2%
Gałkowice Stare	264	4,4%
Gorzędów	832	13,8%
Huta Porajska	93	1,6%
Koźniewice	252	4,2%
Ochocice	351	5,9%
Podjezioro	190	3,2%
Pytowice	243	4,1%

Szpinalów	201	3,4%
Włodzimierz	157	2,6%
RAZEM	5974	100 %

Źródło: Urząd Miejski w Kamięnsku.

W rezultacie największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się południowo-wschodnia część gminy gdzie wyróżnić można obszar o wyraźnej koncentracji ludności, a najmniejszą zachodnia część gminy. Lokalizacja zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów”, z którą wiązało się wysiedlanie mieszkańców z terenów znajdujących się bezpośrednio pod hałdą, również przyczyniła się do wzrostu dysproporcji pomiędzy zaludnieniem zachodnich i wschodnich obszarów gminy.

3. Ruch naturalny

Ruch naturalny ludności jest jednym z wyznaczników demograficznego potencjału społeczności. Współczynnik dynamiki demograficznej [Wd] oblicza się jako stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie. Przyjmując wartości powyżej jedności, współczynnik opisuje populację rozwojową, ułamek dowodzi regresu demograficznego. Choć tendencje demograficzne nie oddziałują bezpośrednio na aktualny potencjał gminy to w dalszej perspektywie trudno mówić o rozwoju obszaru, którego mieszkańcy stopniowo wymierają i nie są zastępowani w pełni przez młodsze pokolenia.

Ruch naturalny w Gminie Kamięnsk w latach 1980 - 2005.

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	[Wd]
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności			
1980	129	88	41	19,4	13,3	6,2	1,46
1985	111	85	26	17,6	13,5	4,1	1,30
1990	93	72	21	14,6	11,3	3,3	1,29
1995	71	68	3	11,1	10,7	0,5	1,04
1997	73	76	-3	6,5	11,9	-5,4	0,96
1999	59	67	-8	9,3	10,5	-1,3	0,88
2002	60	82	-22	9,8	13,4	-3,6	0,73
2004	62	67	-5	10,3	11,1	-0,8	0,93
2005	58	80	-22	9,6	13,2	-3,6	0,73

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1976, 1981, 1986, 1991, 1996. 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000, 2003, 2005, 2006, GUS*

Współczynnik dynamiki demograficznej dla Gminy Kamięnsk dowodzi, iż od początku rozważanego okresu powoli traci ona potencjał ludnościowy i jedynie do 1995 r. można mówić o populacji rozwojowej, później tylko o regresie rozwojowym. Cały powiat radomszczański posiada zbliżony wskaźnik dynamiki, co świadczy, iż sytuacja w gminie nawiązuje do zjawisk zachodzących na terenie powiatu.

Ruch naturalny w mieście Kamięnsk w latach 1998 - 2005.

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	[Wd]
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności			
1998	21	29	-8	7,9	10,9	-3,0	0,72
1999	21	27	-6	7,9	10,1	-2,2	0,77
2000	28	23	5	10,4	8,6	1,9	1,2
2002	18	32	-14	6,4	11,4	-5,0	0,56

2004	29	26	3	10,5	9,4	1,1	1,1
2005	20	25	-5	7,1	8,9	-1,8	0,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Kamięnsku oraz *Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego 2003, 2006 GUS*

Sytuacja w Kamięnsku była jeszcze gorsza i w 1999 r., miasto to, pod względem dynamiki demograficznej, lokowało się na ostatnim miejscu spośród 42 miast województwa łódzkiego. W 2000 r. oraz w 2004 r. niekorzystna tendencja została odwrócona.

W celu poprawy istniejącej sytuacji niezbędna jest aktywizacja działań gospodarczych, poprawa warunków bytowych ludności oraz rozbudowa infrastruktury społecznej (kultura, rozrywka, leczenie) i technicznej, prowadzona przede wszystkim na obszarach wiejskich.

4. Migracje ludności

Sytuacja demograficzna, a zwłaszcza struktura wieku i płci mieszkańców są obok ruchu naturalnego efektem ruchu wędrownego ludności, czyli migracji stałych.

Migracje ludności w Gminie Kamięnsk w latach 1980-2002.

Lata	W liczbach bezwzględnych			Na 1000 ludności		
	Napływ	Odpływ	Saldo	Napływ	Odpływ	Saldo
1980	121	265	-144	18,3	40,0	-21,7
1985	111	189	-78	17,7	30,1	-12,4
1990	58	105	-47	9,2	16,7	-7,5
1995	79	48	31	12,5	7,6	4,9
1997	163	133	30	25,6	20,9	4,7
1999	125	94	31	19,6	14,8	4,9
2002	90	78	12	14,1	12,3	1,9

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1976, 1981, 1986, 1991, 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000, 2003, GUS*

Największy odpływ ludności z gminy zaznaczył się w okresie budowy kombinatu górniczo-energetycznego w Bełchatowie. W kolejnych rozpatrywanych okresach do 1995 r. ruch wędrowny na terenie gminy zmniejszał się - słabł zarówno odpływ jak i napływ ludności. Od roku 1995, tuż po odzyskaniu przez miasto praw miejskich, widać stałą przewagę ludności napływającej nad odpływającą, również wskaźnik salda na 1000 ludności utrzymuje w tym okresie niemal stałą wartość. Jest to tendencja pozytywna, zwłaszcza, że w gminie panuje niekorzystny ruch naturalny ludności, o czym wspomniano już wcześniej.

Na uwagę zasługuje fakt, iż Gmina Kamięnsk jest jedną z 6 gmin w powiecie radomszczańskim, które odnotowały w 1999 r. dodatnie saldo migracji i znajduje się na 3 miejscu pod względem przyrostu liczby ludności na 1000 mieszkańców (za gminami Ładzice: 6,2 i Radomsko: 5,3).

Migracje ludności w mieście Kamięnsk w latach 1995-2002.

Lata	W liczbach bezwzględnych			Na 1000 ludności		
	Napływ	Odpływ	Saldo	Napływ	Odpływ	Saldo
1995	24	7	17	9,1	2,6	6,4
1997	104	26	78	37,5	9,4	28,1
1999	63	55	8	22,9	20,0	2,9
2002	56	33	23	20,4	12,0	8,3

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000, 2003, GUS*

W Kamięńsku nie widać stałych tendencji w zakresie migracji. Jedynym utrzymującym się zjawiskiem jest wzrastający odpływ ludności z miasta. Jednak saldo wciąż pozostaje dodatnie z powodu przewagi ludności napływającej. W 1999 r. saldo migracji nieco równoważy wpływ ujemnego ruchu naturalnego ludności w zakresie współczynnika dynamiki demograficznej, o którym była mowa przy okazji omawiania ruchu naturalnego.

Z powyższych danych wynika, iż jedynie w mieście utrzymuje się dodatnie saldo migracji. Stałe wyludniania w ciągu ostatnich trzech lat występuje we wsiach Danielów i Włodzimierz, natomiast największy ubytek ludności wystąpił w Koźniewicach i Szpinalowie czyli na obszarach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie „Góry Kamięńskiej” oraz Włodzimierzu i Gałkovicach Starych - wsiach zlokalizowanych na północy gminy.

5. Struktura ludności według płci

Lata	Mężczyźni	Kobiety	Udział kobiet w populacji [%]	Kobiety/100 mężczyzn
1980	3371	3253	49,1	96,5
1985	3185	3096	49,3	97,2
1990	3147	3126	49,8	99,3
1995	3189	3151	49,7	98,8
1997	3214	3162	49,6	98,4
1999	3203	3169	49,7	99,0
2002	3024	3097	50,6	102,4
2004	3037	3109	50,6	102,4
2005	3031	3063	50,3	101,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1976, 1981, 1986, 1991, 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000, 2003, 2005, 2006* GUS

W ostatnich dekadach XX w. wskaźnik liczby kobiet na 100 mężczyzn nie przekraczał wartości 100 co świadczyło o liczbowej przewadze mężczyzn nad kobietami. Oznacza to, że struktura ludności wg płci była w Gminie Kamięńsk zaburzona. W roku 2002 i 2004 strukturę tę można już uznać za prawidłową: wskaźnik = 102,4 kobiety/100 mężczyzn.

Struktura ludności według płci w mieście Kamięńsk w latach 1995 - 2005.

Lata	Mężczyźni	Kobiety	Udział kobiet w populacji [%]	Kobiety/100 mężczyzn
1995	1316	1327	50,2	100,8
1997	1387	1389	50,0	100,1
1999	1363	1386	50,4	101,7
2002	1371	1443	51,3	105,3
2004	1387	1445	51,0	104,2
2005	1397	1439	50,7	103,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1976, 1981, 1986, 1991, 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000, 2003, 2005, 2006*, GUS

Przewaga kobiet nad mężczyznami w Kamięńsku potwierdza fakt zwiększonej migracji kobiet

do miasta. Jak już wspomniano wcześniej jest to najprawdopodobniej efekt większych możliwości znalezienia pracy w usługach (szkolnictwo, służba zdrowia, handel i in.), które na obszarze gminy koncentrują się w Kamięnsku.

6. Struktura ludności według wieku

Struktura ludności według wieku zależy od zaawansowania danej populacji w rozwojowym cyklu demograficznym, przyrostu naturalnego oraz opieki zdrowotnej. Ludzie młodzi i w wieku średnim wykazują większą skłonność do migracji. Wskutek tego miejskie obszary odpływowe mają wysoki udział ludności w wieku 60 lat i więcej do liczby ludności ogółem. Analizując strukturę według wieku, częstym miernikiem są tzw. grupowania ekonomiczne, wyrażające się liczbą ludności w wieku przed-, pro- i poprodukcyjnym.

Struktura mieszkańców według wieku w 2005 r.

Ludność w wieku	Gmina Kamięnsk		Miasto Kamięnsk		Powiat radomszczański
	ogółem	%	ogółem	%	%
Przedprodukcyjny	1427	23,4	692	24,4	21,2
Produkcyjny	3663	60,1	1762	62,1	61,6
Poprodukcyjny	1004	16,5	382	13,5	17,2
Razem	6094	100,0	2836	100,0	100,0

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego, 2006 r., GUS

Bezpośrednie czynniki przyrostu demograficznego - przyrost naturalny i saldo migracji - znajdują również odzwierciedlenie w strukturze wieku jej mieszkańców. Ludność w wieku produkcyjnym jest wyższa niż średnia dla całego powiatu co jest pozytywnym zjawiskiem. Korzystnym wskaźnikiem jest stosunkowo duża liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, która w przyszłości stanowić będzie potencjał ludności pracującej. W mieście struktura ludności według ekonomicznych grup wieku nawiązuje do sytuacji w całej gminie.

7. Rynek pracy i bezrobocie

Na obszarze gminy przed 1990 r. największe znaczenie, oprócz lokalnego rynku pracy, miały dojazdy do pracy, głównie do rejonu Kopalni Węgla Brunatnego i Elektrowni Bełchatów, zakładów Stomil oraz do przedsiębiorstw i instytucji zlokalizowanych w Radomsku. Duża liczba rodzin utrzymywała się także z pracy na kolei.

Zmiany w funkcjonowaniu gospodarki zainicjowane w 1989 r. powodowały stopniową restrukturyzację zatrudnienia w sytuacji przechodzenia na gospodarkę rynkową. Ograniczenie zatrudnienia wystąpiło na lokalnym rynku pracy a przede wszystkim poza obszarem gminy. Spadek zatrudnienia w sektorze publicznym nie był równoważony wystarczającym przyrostem prywatnych podmiotów gospodarczych i zatrudnienia w tym sektorze. Efektem tego procesu było zjawisko rosnącego bezrobocia w gminie. Jednak w roku 2002 zauważono dużą poprawę na rynku pracy odnotowując tylko 8,5% bezrobotnych w Gminie Kamięnsk.

Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Kamięnsk w latach 1992 -2006.

Stan na koniec	Ogółem		W tym		
	Razem	%	Kobiety		pozostający bez pracy pow. 12m-cy
			Razem	%	
1995	639	10,1	357	55,9	289
1996	640		375	58,6	389
1997	674	10,6	382	56,8	425

1999	662	10,4	385	58,2	—
2000	720	ok. 11,9*	419	58,2	435
2002	522	8,5	307	58,8	183
III kw. 2006	580	9,7	404	58,5	195

*dane orientacyjne z powodu różnic pomiędzy danymi z UM w Kamięnsku i GUS -u. Źródło: *Program Rozwoju Gminy Kamięnsk*, Agencja Rozwoju Regionalnego „ARREKS” S. A. w Bełchatowie, Bełchatów, czerwiec 1997., *Rocznik statystyczny województwa piotrkowskiego*, 1999 r., Urząd Miejski w Kamięnsku (2000 r.), *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego* 2000, 2003, GUS, Urząd Miejski w Kamięnsku, 2006 r.

Bezrobotni w gminach miejskich i miejsko-wiejskich powiatu radomszczańskiego.

Jednostka samorządowa	Razem	Kobiety		Absolwenci		w wieku 18-44.	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
Kamięnsk (M)	318	199	62,6	17	5,4	216	67,9
Kamięnsk (W)	402	220	54,7	19	4,7	337	83,8
OGÓŁEM	720	419	58,2	36	5,0	553	76,8
Przedbórz (M)	612	311	50,8	27	4,4	470	76,8
Przedbórz (W)	472	239	50,6	20	4,2	397	84,1
OGÓŁEM	1084	550	50,7	47	4,3	867	80,0
Radomsko (M)	5285	2946	55,7	324	6,1	4039	76,4
Radomsko (W)	551	347	63,0	27	4,9	499	90,6
OGÓŁEM	5836	3293	56,4	351	6,0	4538	77,8

Źródło: Urząd Miejski w Kamięnsku

W strukturze zawodowej bezrobotnych dominują osoby bez zawodu, sprzedawcy, pracownicy budownictwa oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym o kierunkach mechaniczno - energetycznych (co wynika z niedawnego jeszcze profilu szkół zawodowych w Kamięnska, których absolwenci mieli znaleźć zatrudnienie w sąsiadującym kombinacie górniczo - energetycznym). W strukturze wykształcenia przeważają osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Przedstawiona sytuacja w zakresie demografii pozwala na następujące wnioski.

W ostatnich latach, po okresie powolnego wzrostu, liczba ludności w gminie maleje. Wzrasta za to liczba ludności w mieście, co świadczy o atrakcyjności miasta w oczach mieszkańców otaczających obszarów.

Na rozmieszczenie ludności duży wpływ miały czynniki historyczne i infrastruktura społeczna. Istotną rolę odegrało również dogodne położenie komunikacyjne: projektowana autostrada A-1, historyczna droga z Piotrkowa przez Radomsko do Częstochowy oraz linia kolejowa Śląsk - Warszawa.

Od roku 1995, po odzyskaniu przez miasto praw miejskich, widać stałą przewagę ludności napływającej nad odpływającą. Jednak współczynnik dynamiki demograficznej dla gminy Kamięnsk dowodzi, iż traci ona swój potencjał ludnościowy.

Udział ludności utrzymującej się ze źródeł rolniczych jest niewielki. Spowodowane jest to przede wszystkim słabymi warunkami naturalnymi, które warunkują rozwój działalności rolniczej. W większości rolnictwem zajmują się ludzie starzy, co powoduje zwiększenie się liczby gospodarstw pozostających bez następców. Istotnym zjawiskiem jest tu dwuzawodowość ludności, łączącej pracę w rolnictwie z pracą w innych działach gospodarki. Najmniejszy odsetek ludności pracującej (8,5%) jest zatrudniony w słabo rozwiniętym sektorze usług. Stan taki jest niewątpliwie problemem społeczno-gospodarczym, konieczne jest zatem zwiększenie aktywności różnych podmiotów gospodarczych. Wskazane jest utworzenie kompleksowego planu przeciwdziałania bezrobociu, korespondującego treścią z warunkami

przyrodniczymi, gospodarczymi oraz społecznymi panującymi na terenie gminy. Zmiana profilu nauczania w szkołach średnich, umożliwienie rozwoju małych, prywatnych podmiotów gospodarczych (np. poprzez tworzenie specjalnych funduszy) co pozwoliłoby zatrzymać wykształconych, młodych ludzi oraz dodatkowe działania kulturalne i oświatowe poparte profesjonalną promocją gminy, to pierwsze podstawowe kroki umożliwiające opanowanie bezrobocia i uaktywnienie życia społeczno - gospodarczego Gminy Kamięnsk.

5. Infrastruktura społeczna.

Istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania gminy posiada sektor usług społecznych. Na infrastrukturę społeczną gminy składa się obsługa ludności w zakresie administracji, oświaty i wychowania, kultury, sportu, ochrony zdrowia, poczty i telekomunikacji, bezpieczeństwa, bankowości, handlu oraz innych usług bytowych. Zakres wyposażenia w obiekty infrastruktury społecznej uzależnione są od rodzaju i pełnionej funkcji przez daną jednostkę osadniczą.

Większość usług skoncentrowana jest w ośrodku miejskim. Są to: Urząd Miejski, Urząd Poczto - Telekomunikacyjny, Komenda Policji, Bank Spółdzielczy, przychodnia weterynaryjna, punkt skupu mleka i żywca a także zakłady o działalności produkcyjnej jak piekarnia, cukiernia, i in. W Kamięnsku zlokalizowana jest Przychodnia Zdrowia. Jest tu także apteka oraz prywatny gabinet stomatologiczny.

1. Oświata i wychowanie.

Na terenie Gminy Kamięnsk znajduje się jedno Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Kamięnsku, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kamięnsku oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Józefa Adamowskiego w Gorzędowie, Publiczne Przedszkole w Kamięnsku.

Kamięnsk może poszczycić się również czterema szkołami ponadpodstawowymi.

W skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Tadeusza Kościuszki w Kamięnsku wchodzi:

- Liceum Ogólnokształcące,
- Liceum Profilowane,
- Technikum Mechaniczne,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Technikum Mechaniczne dla Dorosłych,
- Warsztaty Szkolne.

Liceum Ogólnokształcące utworzone w 1963 r.:

- klasa o profilu informatyczno-matematycznym,
- klasa o profilu sportowo-obronnym,
- klasa o profilu turystycznym z rozszerzonym nauczaniem języków zachodnich i geografii.

Liceum Profilowane:

- mechatroniczny,
- ekonomiczno-administracyjny.

Szkoły Zawodowe:

Technikum Mechaniczne (początkowo było to Technikum Górnicze, które powstało w związku z powstaniem i rozbudową KWB Bełchatów. Pod koniec lat osiemdziesiątych w związku z ogólnokrajowymi zmianami na rynku pracy spadło zapotrzebowanie na nowych pracowników w KWB i w związku z tym został zmieniony profil kształcenia).

- klasa kształcąca w zawodzie technik – mechanik w zakresie budowy maszyn i urządzeń przemysłowych.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa (początkowo powstała jako Górnicza Szkoła Zawodowa):

- klasy kształące w zawodach:
 - Mechanik – maszyn i urządzeń,
 - Elektromechanik.

Technikum dla Dorosłych (dla absolwentów ZSZ) powstało w 1996 r.:

- klasa kształcąca w zawodzie
 - technik mechanik specjalizacja i eksploatacja maszyn i urządzeń mechanicznych,
 - technik elektryk specjalizacja: maszyny i urządzenia elektryczne.

Warsztaty szkolne:

- obróbka ręczna,
- obróbka skrawaniem (toczenie, frezowanie, szlifowanie),
- obróbka plastyczna (kuźnia),
- spawalnia,
- pracownia elektryczna,
- pracownia elektroniczna,
- przewijalnia silników.

Do dyspozycji uczniów jest internat.

2. Kultura i sport.

Na terenie gminy działa od 1970 r. Biblioteka Publiczna, która jest jednym z ośrodków krzewienia kultury. Siedziba biblioteki znajduje się w Kamięnsku a w Gorzędowie duży punkt filialny. Księgozbiór biblioteki w Kamięnsku liczy ok. 11400 woluminów. W bibliotece odbywają się także różne imprezy kulturowe i oświatowe m.in. rocznice literackie, konkursy, lekcje biblioteczne.

W oparciu o projektowaną rozbudowę „kompleksu obiektów rekreacyjno-sportowych” w rejonie zwałowiska zewnętrznego nadkładu nastąpi rozwój sportu i turystyki.

6. Zasoby mieszkaniowe

Jeden z podstawowych warunków poziomu i jakości życia mieszkańców to zasoby mieszkaniowe i ich wyposażenie. W budownictwie mieszkaniowym Gminy Kamięnsk dominuje zabudowa zagrodowa z udziałem budownictwa jednorodzinnego, skoncentrowana głównie wzdłuż dróg gminnych i powiatowych oraz w dużej mierze nawiązująca do rozmieszczenia, często obecnie już nie istniejących, cieków wodnych.

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w Gminie Kamięnsk w latach 1995 -1999.

	1995			1997			1999		
	razem	miasto	wieś	razem	miasto	wieś	razem	miasto	wieś
Mieszkania	1858	848	1010	1899	882	1017	1907	889	1018
Izby	6384	2896	3488	6556	3030	3526	6600	3068	3532
pow. uż. [tys. m ²]	120.8	52.8	68.0	124.3	55.5	68.8	125,2	56,3	68.9

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Piotrkowskiego 1996, 1998, Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2000 r., GUS

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w Gminie Kamięnsk w roku 2005.

	razem	miasto	wieś
Mieszkania	2134	1032	1102
Izby	8299	4259	4040
pow. uż. [tys. m ²]	163	85	78

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2006., GUS

W ogólnych zasobach mieszkaniowych gminy dominuje budownictwo prywatne. Budownictwo spółdzielcze występuje w Kamięnsku, gdzie spółdzielnia mieszkaniowa posiada 4 bloki mieszkalne. W okresie lat 1995-1999 liczba mieszkań wzrastała przede wszystkim w mieście i w 1999 r. zlokalizowanych było w Kamięnsku niespełna 47% wszystkich mieszkań gminy. Jednocześnie średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie w mieście jest była nieco niższa niż na terenach wiejskich. Na koniec 2005 r. można zaobserwować podobną sytuację, a mianowicie wzrosła ilość mieszkań oraz średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie w mieście była wyższa niż

na terenach wiejskich.

Wpływ na lokalizację nowych mieszkań ma nie tylko status osiedla (miasto - wieś) lecz także infrastruktura techniczna a w szczególności wyposażenie w sieć wodociągową i kanalizacyjną. Gmina Kamięnsk jest w 100% zwodociągowana lecz jedynie miasto posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć kanalizacji obejmującą około 80% budynków. Przestrzenne rozmieszczenie wydawanych pozwoleń na budowę wskazuje na wyraźne nawiązanie do wyżej wymienionych faktów i ich koncentrację w mieście oraz południowo – wschodnim obszarze gminy. Kamięnsk, Gorzędów to, jak wynika z preferencji ludności, tereny o najbardziej atrakcyjne pod względem warunków osiedleńczych.

7. Działalność gospodarcza

Liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych oraz rodzaj prowadzonej przez nie działalności świadczy o aktywności gospodarczej i dominującej funkcji w życiu gospodarczym gminy.

Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON według sektora własności i formy prawnej w 2005 r.

	Ogółem	Sektor własności		Spółdzielnie	Spółki prawa handlowego	Spółki cywilne	Zakłady osób fizycznych
		publiczny	prywatny				
Gmina	380	18	362	2	12	19	312
w tym Kamięnsk	249	15	234	2	9	15	194

Źródło: *Rocznik statystyczny województwa łódzkiego*, 2006 r., GUS.

W 2005 r. Gmina Kamięnsk znajdowała się na 6 miejscu w powiecie radomszczańskim pod względem liczby podmiotów gospodarczych (po gminach: miasto Radomsko - 5267, Przedbórz – 717, Gidle 491, gmina Radomsko – 418, Gomunice – 391). Około 70% podmiotów zlokalizowanych jest w mieście. Dominuje własność prywatna a podstawową formą działalności gospodarczej są zakłady osób fizycznych.

Na terenie gminy funkcjonuje aktualnie ok. 200 podmiotów gospodarczych, które zajmują się działalnością produkcyjną, handlem oraz szeroko rozumianymi usługami. W tej liczbie zdecydowanie dominują zakłady usługowe.

Do najbardziej znaczących podmiotów w gminie zaliczyć należy:

- Zakład Przetwórstwa Rolnego w Danielowie Sp. z o. o., który produkuje komponenty do pasz w postaci mączki mięsno – kostnej,
- młyn elektryczny we wsi Ozga dzierżawiony od Gminnej Spółdzielni,
- były PGR w Pytowicach wydzierżawiony w 1997 r. od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa z zamiarem specjalizacji gospodarstwa w produkcji zwierzęcej i roślinnej,
- tartak w Kamięnsku realizujący drobne usługi na rzecz okolicznych mieszkańców,
- masarnia i ubojnia należące do Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska wydzierżawione prywatnej osobie,
- prywatne przedsiębiorstwo handlowo usługowe „JAFF” zajmujące się produkcją i rozlewnią win oraz napojów chłodzących,
- Gminna Spółdzielnia SCh, dawniej poważne przedsiębiorstwo handlowo-usługowe obecnie prowadzące piekarnię i szereg sklepów usługowych,
- Zakład Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej i Rolnej w Kamięnsku, który realizuje szereg usług na rzecz miasta i gminy, m. in.: odśnieżanie, konserwacja i budowa kanalizacji i wodociągów, budowa i naprawa dróg, konserwacja oświetlenia, utrzymanie porządku w parku miejskim, dowóz dzieci do szkół,
- firma LOBBE z Radomska, która zajmuje się wywożeniem śmieci,
- zlewnie mleka - w Gorzędowie, Kamięnsku i Szpinalowie,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kamięnsku posiadająca 4 bloki mieszkaniowe,
- punkty dystrybucyjne gazu "SHELL-GAS".

Z innych podmiotów o charakterze produkcyjnym na terenie gminy działają małe wytwórnie makaronu, wyrobów cukierniczych, zniczy, materiałów budowlanych oraz wyrobów metalowych.

Pośród podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przeważającą część stanowią sklepy spożywcze, które działają praktycznie we wszystkich wsiach i przysiółkach. Działa także jedna hurtownia tworzyw sztucznych. Gmina Spółdzielnia SCh prowadzi 6 sklepów branży spożywczo – przemysłowej oraz dzierżawi Dom Handlowy.

Na ogrodzonym i utwardzonym terenie, dwa razy w tygodniu odbywają się w Kamięnsku tradycyjne targi na które przyjeżdżają miejscowi rolnicy. Sieć handlowa jest ściśle związana z rynkiem i jego potrzeby stanowią wyzwanie dla pojawienia się nowych podmiotów w tej branży. Koncentracja usług handlowych ma miejsce w rynku i na terenie bazy Warszawskiego Przedsiębiorstwa Robót Drogowych przy ul. Wrzosowej.

Z handlem wiąże się również gastronomia, której sieć w gminie jest stosunkowo uboga. W mieście istnieje restauracja w Zajeździe „Wisienka” oraz kilka małych punktów gastronomicznych.

Na terenie gminy prowadzi działalność Towarzystwo Gospodarcze „BEWA”.

Analiza występujących w gminie podmiotów gospodarczych pozwala zakwalifikować je do trzech sektorów.

- dominuje grupa podmiotów działających w sektorze prywatnym. Do najważniejszych należą: Zakład Przetwórstwa Rolnego w Danielowie, PHU Jaff, oraz prywatna masarnia Demeter w Kamięnsku,
- spółdzielnie reprezentuje Gminna Spółdzielnia SCh, która zajmuje się głównie działalnością handlową - prowadzi 6 sklepów branży spożywczo – przemysłowej oraz piekarnię. Część majątku GS wydzierżawiona jest innym podmiotom gospodarczym. Poza tym funkcjonuje Bank Spółdzielczy i Spółdzielnia Mieszkaniowa.
- w rolnictwie obiekty byłego PGR Pytowice przejęły AWR SP a od wiosny 1997 r cały majątek jest wydzierżawiony

Planowana modernizacja drogi szybkiego ruchu na autostradę A-1 sprzyja rozwojowi i koncentracji na terenie gminy wszelkich usług handlowych, obiektów obsługi podróżnych oraz ruchu drogowego (zajazdy, motele, parkingi, składy). Ważną inwestycją jest obecnie lokalizacja elektrowni wiatrowej na zachodnim stoku zwałowiska. Właściwe rozmieszczenie elektrowni, nie powodujące kolizji z planowanym zagospodarowaniem rekreacyjnym zwałowiska, stałoby się przykładem nie tylko interesujących rozwiązań ekonomiczno-przestrzennych, ale także ekologicznych i perspektywicznych rozwiązań w zakresie energetyki, promujących Gminę Kamięnsk na arenie regionalnej i krajowej.

8. Infrastruktura techniczna

1. Zaopatrzenie w wodę

Wszystkie miejscowości w gminie zostały zwodociągowane w celu zrekompensowania zakłóceń występujących w dostawach wody na skutek negatywnego oddziaływania KWB „Bełchatów” i odkrywki „Szczerców”. Długość sieci wodociągowej wynosi: w mieście 45,4 km, na obszarach wiejskich 42,8 km. Z urządzeń wodociągowych korzysta ok. 1995 budynków mieszkalnych (stan na koniec 2005 r.). Sieć wodociągowa do osiedli domków jednorodzinnych jest sukcesywnie rozbudowywane w zależności od potrzeb.

Sieć wodociągowa wybudowana jest w oparciu o 2 istniejące ujęcia wraz ze stacjami wodociągowymi:

a) ujęcie Włodzimierz $Q=111\text{ m}^3/\text{h}$ przy $s=11,2\text{ m}$. Z tego ujęcia zaopatrywane są miejscowości: Włodzimierz, Podjeziuro, Danielów, Gałkowice Nowe i Stare, Szpinalów, Ozga, Polutki, Dąbrowa, stacja CPN i in.

b) ujęcie Kamięnsk $Q=197\text{ m}^3/\text{h}$ przy $s=2,43\text{ m}$, z którego ujęcia zaopatrywane są miejscowości Kamięnsk, Wielki Bór, Barczkowice, Gorzędów, Ochocice, Ściegny. Właścicielami sieci wodociągowej jak i ujęć wody jest Gmina Kamięnsk, która przekazała w/w urządzenia do eksploatacji ZGKiM w Kamięnsku,

Kompleks obiektów rekreacyjno-sportowych jest zasilany z ujęcia „Góra Kamięnsk” (trzy studnie głębinowe T1, R1, R2bis).

2. Kanalizacja sanitarna

Sieć sanitarną na terenie gminy zaprojektowano jako układ grawitacyjno - tłoczny. Kanały grawitacyjne zaprojektowano zgodnie ze skłonem zlewni. W najniższych miejscach danych zlewni przewidziano lokalizację przepompowni ścieków.

Ścieki sanitarne w mieście Kamięnsku są odprowadzane do oczyszczalni ścieków „BIOCLEAR” zlokalizowanej nad Kamionką. Miasto Kamięnsk posiada sieć kanalizacji sanitarnej. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi: w mieście 18,0 km, na obszarach wiejskich 3,6 km (stan na koniec 2005 r.). ośrodki osadnicze nie mają oczyszczalni jedynie we wsi Gałkowiec Nowa położona jest sieć kanalizacji sanitarnej o długości 600 m, która zostanie podłączona do jeszcze nie oddanej do eksploatacji oczyszczalni ścieków w Gałkowicach.

Lokalne urządzenia mechanicznego podczyszczania ścieków ma zakład rolny w Pytowicach i stacja paliw w Dąbrowie oraz Zakład Utylizacyjny w Danielowie.

3. Zaopatrzenie w ciepło

W Kamięnsku nie ma zorganizowanej sieci ciepłowniczej. Lokalne urządzenia ciepłownicze posiada piekarnia należąca Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska a także b. baza Warszawskiego Przedsiębiorstwa Robót Drogowych, Zespół Szkół, Urząd Miejski oraz restauracja „Zajazd”. Wszystkie te urządzenia są opalane węglem. W gminie dominują indywidualne źródła ciepła w postaci palenisk domowych opalanych węglem, a często również wszelkiego rodzaju odpadami pochodzącymi z gospodarstw domowych co pozwala zaoszczędzić węgiel lecz jest źródłem jeszcze większych zanieczyszczeń środowiska naturalnego. Dlatego w gminie należy prowadzić działania zmierzające do szerszego stosowania gazu przewodowego.

4. Zaopatrzenie w gaz

Przez Gminę Kamięnsk przebiega magistralny gazociąg Częstochowa - Piotrków. Stosunkowo niedawno wybudowana stacja redukcyjna gazu umożliwi mieszkańcom gminy korzystanie z gazu przewodowego. W 1995 r. długość sieci wynosiła 7,0 km i było do niej podłączonych 148 budynków mieszkalnych, głównie w nowopowstającym osiedlu na południu miasta, w 1999 r. długość sieci wynosiła:

-w mieście Kamięnsku - 10,2 km,

-Kamięnsk - Gorzędów - 3,5 km.

i było podłączonych do niej 220 budynków mieszkalnych.

Sieć gazowa jest rozbudowywana i planowane są w tym kierunku dalsze inwestycje.

5. Usuwanie nieczystości stałych

Odpady gromadzone na terenach indywidualnych posesji są wywożone przez firmę „Lobbe Częstochowa” (ok. 500 umów na wywóz odpadów komunalnych) oraz Zakład Gospodarki Komunalnej w Kamięnsku (ok. 40 umów), w pobliżu miejsc i instytucji użyteczności publicznej ustawione są kontenery obsługiwane przez w/w firmy. Wywozem zorganizowanym na wysypiska zajmują się ponadto PGK i M Radomsko oraz GS „Samopomoc Chłopska”. Śmieci trafiają na wysypiska komunalne na terenie gminy oraz na wysypiska śmieci w Jadwinówce, gm. Dobryszycy. Na terenie gminy istnieją dwa stare wysypiska śmieci zlokalizowane w pobliżu Wojciechowa przy skrzyżowaniu torów PKP i drogi Piotrków - Radomsko oraz w Pytowicach przy drodze Kamięnsk - Łękińsko. Rozwiązanie problemów związanych z usuwaniem śmieci nastąpi ukończeniu budowy ponadgminnego wysypiska śmieci w miejscowości Kasie - Ruszczyń przez francuską firmę „Sater – Polska”.

6. Ocena i uwarunkowania zaopatrzenia Miasta i Gminy Kamięnsk w energię elektryczną

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w Gminie Kamięnsk trzema magistralnymi

napowietrznymi liniami 15 kV, dwiema wyprowadzonymi ze stacji 110/15 kV „Gorzkowice” oraz jedną ze stacji 110/15 kV „Młodzowy” w Radomsku z których energia jest dystrybuowana za pomocą sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV i stacji transformatorowo-rozdzielczych niskiego napięcia 0,4/0,231 kV, usytuowanych w poszczególnych miejscowościach. Stacje zasilające wysokiego napięcia 110 kV posiadają znaczne rezerwy mocy elektrycznej, a sieć rozdzielcza średniego napięcia 15 kV może przesyłać większe niż obecnie ilości energii elektrycznej.

Kompleks obiektów rekreacyjno-sportowych zasilany jest w energię elektryczną z linii 30 kV KWB „Bełchatów” S.A.

Podstawowym uwarunkowaniem, dla dalszego zaopatrywania gminy, wynikającym ze stanu technicznego elektroenergetycznej sieci rozdzielczej, należącej do właściwego terenowo operatora (przedsiębiorstwa energetycznego), jest potrzeba modernizacji lokalnych elementów tej sieci, szczególnie w takich miejscowościach jak: Danielów, Podjezioro, Gałkowice, Napoleonów, Huby Ruszczyńskie, Koźniewice, Podolszynki oraz Huta Porajska. Modernizacja ta powinna polegać na dobudowywaniu lokalnych stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4 kV i skracaniu długości linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4/0,231 kV. Modernizacja istniejącej sieci rozdzielczej, należy, zgodnie z obowiązującą ustawą „Prawo energetyczne” do zadań własnych, właściwego terenowo operatora systemu rozdzielczego.

Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 400 kV relacji Tucznawa – Rogowiec, Joachimów – Rogowiec 3 i 220 kV relacji Joachimów – Rogowiec 1, Joachimów – Rogowiec 2, należące do operatora krajowego systemu przesyłowego oraz linie napowietrzne elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV: „Gorzkowice-Piaski” oraz „Gorzkowice-Młodzowy (Radomsko)”, należące do działającego na terenie gminy operatora systemu rozdzielczego, a także napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV należąca do lokalnego operatora działającego na terenie Gminy Kleszczów.

Wzdłuż tras powyższych linii występują strefy ochronne o szerokościach odpowiednio: dla linii 400 kV - 90 m, dla linii 220 kV - 65 m i dla linii 110 kV - 36 m, w obrębie których nie powinna być lokalizowana zabudowa mieszkaniowa dla stałego pobytu człowieka.

Obecnie na górze Kamięnska budowanych jest 15 elektrowni wiatrowych o mocy 2 MW każda.

7. Telekomunikacja

Ocena i uwarunkowania telekomunikacji Gminy Kamięnsk.

Usługi telekomunikacyjne dla miasta i gminy realizowane są podstawowe przez operatora - Telekomunikację Polską S.A. Lokalne linie telekomunikacyjne są jeszcze w znaczącej części liniami napowietrznymi, podatnymi na uszkodzenia z przyczyn losowych i posiadającymi przewody w tradycyjnym układzie wieloparowym. Sieć kablowa występuje głównie w samym mieście. Wskaźnik abonentów sieci telefonicznej na 100 mieszkańców miasta i gminy kształtuje się na poziomie 12,2 abonentów/100 mieszkańców i jest niższy od średniej krajowej dla obszarów o podobnej zabudowie, która wynosi 15 abonentów/100 mieszkańców.

Głównym uwarunkowaniem technicznym dalszego rozwoju usług telekomunikacyjnych realizowanych za pomocą łączności przewodowej jest ograniczona pojemność centrali telefonicznych oraz niska zdolność transmisji informacji liniami posiadającymi tradycyjne przewody wieloparowe. Przez teren gminy przebiega dalekosiężna linia telekomunikacyjna wzdłuż drogi Nr 1.

Inne elementy infrastruktury.

Na terenie gminy położony jest rurociąg produktów naftowych i kabel światłowodowy. Strefa bezpieczeństwa dla rurociągu i urządzeń towarzyszących wynosi 15 metrów z każdej strony od rurociągu naftowego. Strefa ta może być użytkowana według przeznaczenia pierwotnego, w której nie dopuszcza się wznoszenia żadnej zabudowy oraz składowania materiałów łatwopalnych.

Planując zabudowę należy zachować niżej wymienione odległości z każdej strony rurociągu naftowego:

- minimum 100 m. dla osiedli mieszkaniowych, zabudowy zwartej, składów materiałów łatwopalnych,
- minimum 30 m dla zabudowy luźnej, zagród gospodarczych wiejskich.

Podane wyżej odległości powinny być zwiększone w wypadku niekorzystnej konfiguracji terenu, gdy rurociąg naftowy jest na wyższej rzędnej niż projektowane obiekty. Obowiązują w nich ograniczenia w sposobie zagospodarowania zabudowy indywidualnej w oparciu o obowiązując podstawy prawne ze względu na bezpieczeństwo ludzi i otoczenia. Zaleca się ponadto aby każda lokalizacja w odległości minimum 100 metrów z każdej strony od rurociągu naftowego była zaopiniowana przez Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń”.

9. Komunikacja

1. Diagnoza stanu układu komunikacyjnego - uwarunkowania

Układ komunikacyjny stanowi szkielet układu przestrzennego każdego obszaru. Gęstość jego sieci, stan techniczny oraz układ i relacje stanowią o możliwościach rozwojowych obszaru. Dostępność natomiast sieci drogowej i jej powiązania wyznaczają wartość rozwojową terenu.

Analizę stanu i uwarunkowania rozwoju układu komunikacyjnego Gminy Kamięnsk opracowano na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych i planistycznych, w oparciu o dane i wnioski uzyskane z Urzędu Miejskiego w Kamięnsku i z innych jednostek (instytucji) jak: Powiatowy Zarząd Dróg w Radomsku, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Łodzi, Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie a także w oparciu o wizje i obserwacje w terenie. Generalnie rozwój gospodarczy gminy uwarunkowany jest, z jednej strony przebiegiem dróg zewnętrznych, a z drugiej strony układem dróg wewnętrznych, jego stanem technicznym, możliwościami przekształceń i rozbudowy.

Układ komunikacyjny, główny element obsługi komunikacyjnej podstawowych jednostek osadniczych i rejonów zagospodarowania gminy składa się z:

- sieci drogowej,
- linii kolejowej,
- pasażerskiej komunikacji autobusowej PKS.

2. Sieć drogowa

Układ drogowy tworzą drogi publiczne: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Ponadto w obszarze gminy występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy miejskiej i wiejskiej.

3. Drogi krajowe

Przez obszar gminy i miasta przebiegają następujące drogi krajowe:

- droga krajowa Nr 1 relacji Gdańsk - Łódź - Cieszyn - obecnie klasy GP (główna ruchu przyspieszonego),
- droga krajowa Nr 91 relacji Głuchów - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Katowice.

Wyżej wymienione drogi krajowe znajdują się w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Łodzi.

Najważniejszą rolę obecnie dla obsługi komunikacyjnej terenów miasta i gminy pełni droga krajowa Nr 91, która przebiegając w układzie północ - południe rozcina obszar miasta i gminy na dwie części. Jest drogą jednojezdniową o dwu pasach ruchu, posiada nawierzchnie przystosowaną do nośności w klasie do 100kN/oś.

W relacjach zewnętrznych najważniejszą rolę pełni droga krajowa Nr 1, również przebiegająca w układzie północ - południe przez obszar gminy. Droga ta generalnie posiada dwie jezdnie po dwa pasy ruchu w każdym kierunku o nośności w klasie do 100kN/oś. Planowana jest przebudowa tej drogi na autostradę A-1.

4. Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy i miasta przebiega droga wojewódzka Nr 484 klasy „G” o szerokości w liniach regulacyjnych 25 m relacji Buczek (Łask) - Żelów - Bełchatów - Kamięnsk znajdująca się w Zarządzie Dróg Wojewódzkich w Łodzi. Jest to droga jednojezdniowa w złym stanie technicznym, który częściowo związany jest z przenoszeniem ruchu ciężkiego z Kopalni i Elektrowni Bełchatów na w/w drogę krajową

Nr 1 w kierunku południowym.

5. Wielkość ruchu na drogach

Niska sprawność układu (w szczególności układu podstawowego) jest wynikiem braku zdecydowanego rozwoju sieci drogowej w ostatnich latach i dużego wzrostu motoryzacji. Wzrostowi motoryzacji w skali kraju i wzrostowi ruchu w rejonie Kamieńska w ostatnim dziesięcioleciu nie towarzyszył proporcjonalny rozwój infrastruktury komunikacyjnej, dlatego zaległości w modernizacji układu ciągle narastają. Odpowiednio do wzrostu ilości samochodów wzrasta ruch na drogach i ulicach wiejskich. Kamieńsk jest szczególnie narażony na wzrost ruchu ze względu na przebieg przez jego obszar podstawowych dróg krajowych ważnych zarówno w układzie kraju jak i województwa, które w dużym stopniu przenoszą przez gminę i miasto ruch tranzytowy i ciężki, a na to nakłada się dodatkowo ruch związany z występowaniem tu drogi wojewódzkiej obsługującej również Bełchatowski Okręg Przemysłowy.

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość ruchu na drogach w 1990 roku i w 1995 roku na podstawie generalnych pomiarów ruchu wykonanych przez Transprojekt – Warszawa.

Nr drogi z kierunku	Rok	Wielkość ruchu (SDR) w poj./dobę/2 kierunki			Wskaźnik wzrostu 1995/1990
		Ogółem	% ruchu osobowego	% ruchu ciężarowego	
I Piotrkowa	1990	10500	56	28	1,64
	1995	17200	65	23	
I Radomska	1990	11000	56	29	1,49
	1995	16400	69	21	
91 Piotrkowa	1990	2000	54	17	1,45
	1995	2900	75	10	
91 Radomska	1990	1800	46	25	1,69
	1995	2700	74	12	
484 Bełchatowa	1990	1600	46	20	1,37
	1995	2200	71	13	

Średni wzrost ruchu w ciągu 5 lat wyniósł powyżej 50% czyli ponad 10 % w ciągu jednego roku - jest to wzrost dużo większy od średniej krajowej, mający swoje odzwierciedlenie w obciążeniu układu komunikacyjnego i wzroście zagrożenia bezpieczeństwa ruchu mieszkańców gminy. Należy zaznaczyć, iż ruch ten odbywa się ciągami komunikacyjnymi nie przygotowanymi do przyjęcia takiej jego skali, w tym dużym stopniu ruchu ciężkiego.

6. Drogi powiatowe

Zapewniają podstawowe powiązania Miasta oraz Gminy Kamieńsk z sąsiednimi gminami. Pozostają one w zarządzie Zarządu Dróg Powiatowych w Radomsku. W obszarze gminy funkcjonują 3 drogi powiatowe.

Na obszarze gminy są to drogi o następujących numerach, relacjach:

- **Nr 1500E** - gr. pow. piotr./radom. – Gałkowiec Stary – Kalisko – gr. pow. radom./bełch.
- **Nr 3915E** - relacji dr. Nr 3918E – Masłowice – Krępy – Kol. Przerąb – Przerąb – Wola Przerąbska – gr. Pow. Radom./piotr./radom. – Gorzędów (ul. Sikorskiego) – Barczkowice – Kamieńsk (ul. Szkolna, Wieluńska) – Pytowice – gr. pow. radom./pow. bełch. – gr. pow. bełch./ pow. radom. – Brudnice – dr. 1921E

- **Nr 3931E** - dr. Nr 3915E Pytowice – Słostowice – Gomunice – Kletnia – dr. kraj. Nr 91 – Hucisko – Pudzików – Chrzanowice – dr. pow. 3915E Gorzędów (ul. Mickiewicza).

Generalnie drogi te posiadają jezdnie dwupasmowe o szerokości jezdni w granicach 5,0 - 6,0 m i nawierzchni bitumicznej o zróżnicowanym stanie technicznym.

7. Drogi gminne

Stanowią w obszarze gminy sieć zapewniającą bezpośrednią obsługę zainwestowania a także powiązanie do dróg wyższych klas tj. dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. W obszarze administracyjnym gminy funkcjonuje 6 dróg gminnych numerowanych. Są to następujące drogi:

- **Nr 110462E** - (dr. pow. Nr 1500E) - gr. gm. Wola Krzysztoporska - Siódemka - Danielów,
- **Nr 110463E** - (Poraj) – gr. gm. Wola Krzysztoporska – Huta Porajska – gr. gm. Rozprza – (Budy Porajskie) – gr. gm. Rozprza – Norbertów – gr. gm. Gorzkowice – (Porosło),
- **Nr 112105E** - (Gomunice) – gr. gm. Gomunice – Kamięnsk, ul. Wrzosowa,
- **Nr 112151E** - Gałkowice Stare – Włodzimierz,
- **Nr 112152E** - Danielów – Aleksandrów – Ochojce,
- **Nr 112153E** - Gorzędów – gr. gm. Gorzkowice – (Gorzkowice)

Drogi te posiadają zróżnicowane nawierzchnie tj. bitumiczne, tłuczniowe, żwirowe i gruntowe. Ponadto w obszarze gminy funkcjonuje szereg dróg nie ustanowionych jako drogi publiczne tj. ulice miejskie, drogi wiejskie, gospodarcze, polne czy też wewnętrzne. Wydaje się, że szereg z tych dróg, pełniących często istotne funkcje, może być proponowana do ustanowienia drogami publicznymi.

8. Układ kolejowy

Poprzez Gminę Kamięnsk we wschodniej jej części, przebiega ważna w układzie krajowym linia kolejowa tzw. „wiedeńska” w relacji: Koluszki - Częstochowa - Katowice z przystankiem Kamięnsk na jej obszarze i stacją kolejową Gomunice w sąsiedztwie poza granicą gminy. Prowadzi ona głównie ruch pasażerski i niewielki ruch towarowy.

9. Pasażerska komunikacja autobusowa PKS

Obsługę komunikacją zbiorową gminy, w zakresie przewozów osób zapewnia Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz prywatni przewoźnicy. Mieszkańcy większości wsi położonych na obszarze gminy, mają możliwość podróżowania komunikacją zbiorową autobusową PKS, gdyż wsie generalnie położone są przy drogach, które prowadzą linie autobusowe, bądź znajdują się w izochronie dojścia (1,5 km) do przystanku autobusowego. Generalnie linie PKS-u przebiegają drogą krajową, wojewódzką i niektórymi drogami powiatowymi.

10. Analiza powiązań funkcjonalnych układu komunikacyjnego

1. Powiązania zewnętrzne i ich charakterystyka

Powiązania zewnętrzne obszaru gminy realizowane są poprzez układ drogowy. Główne powiązania drogowe, z i do obszaru gminy, zapewniają wyżej omówione drogi krajowe, wojewódzka i powiatowe. Dobre powiązania zewnętrzne, to element sprzyjający wszechstronnemu rozwojowi gminy, który może być realizowany poprzez podejmowanie prywatnej i publicznej przedsiębiorczości. Przeszkodą w realizacji tego celu jest wysoka kategoria drogi Nr I przebiegającej przez miasto i gminę (ograniczenia w dostępności tej drogi) oraz stan techniczny wyżej opisanego podstawowego układu drogowego.

Z analizy układu drogowego można wnioskować, iż gmina posiada dogodne połączenie z siedzibą województwa i z siedzibą powiatu radomszczańskiego; nie bez znaczenia są też bliskie sąsiedztwo miast: Piotrkowa Tryb. i Bełchatowa, z którymi Kamięnsk ma wygodne powiązania drogowe, z Piotrkowem

także kolejowe.

2. Powiązania wewnętrzne i ich charakterystyka

Transport osób i towarów wewnątrz gminy zapewniają przede wszystkim drogi gminne, ulice miejskie i wiejskie, drogi śródpolne, wewnętrzne dojazdowe a także po części drogi krajowe i powiatowe. W zakresie powiązań wewnątrzgminnych sieć drogowa jest wystarczająco gęsta. Wszystkie wsie są obsługiwane komunikacyjnie, mają połączenie z siedzibą gminy i ze sobą. Generalnie w obecnym stanie większość dróg wymaga przebudowy bądź modernizacji, szczególnie w zakresie szerokości jezdni i wzmocnienia nawierzchni. Dotyczy to zarówno dróg krajowych, powiatowych a przede wszystkim dróg gminnych, które charakteryzują się złym stanem technicznym.

Wąskie korytarze komunikacyjne są problemem powszechnym, niemniej jednak stanowią pewne ograniczenie w połączeniach komunikacyjnych, szczególnie obecnie w dobie rozwoju motoryzacji i coraz większych gabarytów samochodów dostawczych czy też maszyn rolniczych.

Dochodzi do tego jeszcze tendencja obustronnego obudowywania dróg i ulic wiejskich, zabudową zagrodową i mieszkaniową, w bliskiej odległości od jezdni, która jeszcze bardziej utrudnia warunki jazdy lub przewozu stwarzając również niebezpieczeństwo wypadków. W celu zahamowania tego procesu należy zadbać, aby drogi nie były obustronnie obudowywane, tzn.- należy odpowiednio pokierować ruchem budowlanym poprzez lokalizację nowej zabudowy w bezpiecznej odległości od dróg publicznych, szczególnie tych wyższych rangą.

3. Wnioski - uwarunkowania generalne stanu.

1. Z uwagi na wzrastający ruch drogowy i kolizyjny z terenami zainwestowania miejskiego przebieg dróg krajowych i wojewódzkich przez obszar centrum miasta konieczne jest zaproponowanie rozwiązań komunikacyjnych niwelujących te uciążliwości komunikacyjne, które spotęgują się po zrealizowaniu autostrady płatnej.
2. Wskazane jest podniesienie parametrów technicznych podstawowego układu komunikacyjnego gminy, w tym nawierzchni jezdni dróg powiatowych. Głównie chodzi o doprowadzenie szerokości jezdni do wielkości 7,0 - 6,0 m.
3. Konieczna jest przebudowa nawierzchni nieutwardzonych dróg gminnych poprzez sukcesywne ich utwardzania wraz z poszerzeniem szerokości jezdni do wymogów normatywnych.

Uzasadnione wydaje się rozszerzenie sieci dróg gminnych poprzez włączenie do niej niektórych dróg wiejskich i gospodarczych.

4. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z celów i kierunków polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.

Przez teren gminy przebiegają projektowane elementy komunikacyjne, które kwalifikują się do zadań - propozycji do programów centralnych i wojewódzkich. Do programu centralnego zadań ponadlokalnych kwalifikują się:

- realizacja autostrady A-1 relacji Gdańsk - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Katowice - Cieszyn - granica Państwa poprzez przebudowę istniejącej drogi Nr 1 i dostosowanie jej do warunków płatności (węzeł „Kamięnsk”).
- modernizacja drogi krajowej Nr 91 wraz z proponowaną wschodnią obwodnicą m. Kamięnska,
- modernizacja istniejącej linii kolejowej.

Do programu wojewódzkiego zadań ponadlokalnych kwalifikują się:

- modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 484 wraz z proponowaną pomocną obwodnicą m. Kamięnska.

IV. KIERUNKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO ROZWOJU GMINY

Wstęp

Zgodnie z regulacją prawną ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 oraz z 2004 r. Nr 6 poz. 41 i Nr 141 poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635) w niniejszym studium określono kierunki zagospodarowania obszaru Gminy Kamięnsk w zakresie art. 10 ust. 2, pkt 1-16.

Prezentowane w Studium kierunki wynikają głównie z:

- diagnozy dotychczasowych procesów rozwojowych gminy, w tym z historycznie ukształtowanego układu przestrzennego;
- diagnozy środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- założeń rozwoju gminy wynikających z oceny jej walorów i zagrożeń, szans rozwojowych (w tym również wynikających z powiązań zewnętrznych i polityki regionalnej);

W Studium przyjmuje się jako generalną zasadę zachowanie ciągłości w kształtowaniu zabudowy ugruntowaną poprzez wieloletnią realizację ustaleń planu miejscowego obowiązującego do dnia 31 grudnia 2003 r. oraz zmian do tego planu.

Część ustaleń tego planu stała się już treścią wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Stąd zawarte w tych dokumentach parametry powinny być w dalszym ciągu honorowane.

Kierunki i politykę zagospodarowania przestrzennego gminy zapisano w tym opracowaniu w odniesieniu do całej gminy. Można je więc traktować jako cele zagospodarowania przestrzennego na omawianych i przedstawionych graficznie obszarach.

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zostały sformułowane w wyniku wszechstronnej analizy uwarunkowań przestrzennych, których synteza stanowi fragment niniejszego opracowania.

Wyrazem dążenia do osiągnięcia wyznaczonego celu jest przyjęcie polityki i jej realizacja przez kolejne władze samorządowe gminy i jej organy wykonawcze. Kryteria kwalifikacyjne w zakresie przestrzennym ustalone zostały na drodze analizy obiektywnych uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych, oraz w procedurze wszechstronnej konsultacji społecznej. Kryteria te uwzględniają charakter gminy, jej aktualne i przewidywane potrzeby, względy ekonomiczne, kulturowe, ekologiczne, itp. oraz zasady kształtowania ładu przestrzennego.

Przyjęta więc uchwałą Rady Miejskiej polityka przestrzenna będzie podstawą do podejmowania kolejnych prac planistycznych w gminie.

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Generalnym celem polityki przestrzennej gminy jest ukierunkowanie działań zmierzających do podnoszenia standardu warunków życia mieszkańców, ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, zwiększenia atrakcyjności dla przyszłych inwestorów.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy.

Do pozytywnych elementów uwarunkowań rozwoju Gminy Kamięnsk należą:

- istniejący oraz projektowany układ komunikacyjny,

- korzystne, bliskie położenie gminy w stosunku do miast: Częstochowy, Łodzi, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska, Bełchatowa,
- ukształtowanie terenu umożliwiające szereg inwestycji trudnych bądź niemożliwych do zrealizowania na typowych terenach Polski Środkowej,
- dostęp do ważnych elementów infrastruktury technicznej - linie energetyczne, gazociąg wysokopięny, rurociąg produktów naftowych.

Szansę dla rozwoju i aktywizacji Gminy Kamięnsk stwarzają:

- rozwój funkcji wypoczynkowej oraz turystyki w oparciu o planowane regionalne centrum rekreacji na zwałowisku zewnętrznym nadkładu, aktywizacja rolnictwa w oparciu o agroturystykę,
- wzrost zainteresowania społeczeństwa pozalokalnego nabywaniem działek rekreacyjnych w rejonach atrakcyjnych krajobrazowo, planowanych do zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego,
- rozwój intensywnego rolnictwa na obszarach o korzystnych warunkach naturalnych, wprowadzenie nowych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej (rolnictwo ekologiczne, specjalistyczne),
- istniejące rynki zbytu w sąsiednich miastach powiatowych - Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim oraz Radomsku,
- planowana autostrada A-1,
- podniesienie standardu dróg dojazdowych do planowanej autostrady - rozwój sieci komunikacyjnej sprzyja uaktywnieniu działalności handlowo-gastronomicznej oraz różnych form działalności gospodarczej,
- znaczne rezerwy terenowe (słabe gleby i nieużytki),
- wszelkie inwestycje podkreślające indywidualność i promujące gminę, świadczące o gospodarce opierającej się na zasadach zrównoważonego rozwoju (pełna kanalizacja gminy, rewaloryzacja wartości przyrodniczych, energia wiatrowa, ekologiczna utylizacja odpadów itp.).

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy

1. Tereny wyłączone spod zabudowy ze względu na przepisy odrębne.

Wyżej wymienione tereny to:

- strefy ochronne cmentarzy – nakaz utrzymania odległości od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, od zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz od studzien, źródeł, strumieni, służących do czerpania wody pitnej lub dla potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w odległości 50 - 150 m od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone,
- strefy uciążliwości od obiektów infrastruktury technicznej (szerokość pasa zgodnie z przepisami dotyczącymi odpowiednich sieci):
 - linii wysokiego napięcia 400 kV,
 - linii wysokiego napięcia 220 kV,

- linii wysokiego napięcia 110 kV,
- średniego napięcia,
- dróg,
- rurociągu naftowego,
- gazociągu wysokoprężnego DN 500 mm.

2. Tereny, na których ogranicza się lokalizację zabudowy ze względu na ochronę walorów przyrodniczych
Wyżej wymienione tereny to:

- tereny dolin rzecznych wraz z terenami zalewowymi,
- gleby klas III-IV,
- gleby organiczne,
- tereny leśne.

3. Tereny zabudowy

Przyjmuje się kierunek uruchamiania nowych terenów zabudowy jako "odśrodkowy" tzn. od istniejących skupisk zabudowy wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną.

Tereny budowlane powinny spełniać następujące wymagania:

- lokalizacja budynków istniejących zgodnie z istniejącą linią zabudowy oraz dla budynków nowopowstających zgodnie z linią zabudowy ustaloną w planie zagospodarowania przestrzennego lub innych opracowaniach planistycznych, wynikające z przepisów odrębnych,
- każda działka budowlana musi mieć dostęp do drogi publicznej i możliwość doprowadzenia do jej terenu urządzeń infrastruktury technicznej w celu jej uzbrojenia,
- wykorzystanie istniejącej i projektowanej infrastruktury jako zasobów wody pitnej (w pierwszym etapie z własnych lub grupowych ujęć wody) i energii elektrycznej,
- gromadzenie i odprowadzanie ścieków w ramach istniejącej i projektowanej kanalizacji sanitarnej, do czasu podłączenia obowiązuje korzystanie z bezodpływowych szczelnych zbiorników na ścieki lub przydomowych oczyszczalni.

Na załączniku graficznym do Studium oznaczono granice obszarów z przeznaczeniem na realizację inwestycji z zakresu poszczególnych jednostek przestrzenno – funkcjonalnych. Wydzielono następujące główne tereny przeznaczone do zabudowy:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- tereny zabudowy zagrodowej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- tereny obsługi ruchu turystycznego (baza noclegowa, parkingi itp.)
- tereny rekreacji,
- tereny komunikacji lotniczej (lotniska),
- tereny użyteczności publicznej,
- tereny usługowe,
- tereny produkcyjno-usługowe,
- tereny składów,
- tereny składowiska odpadów,
- tereny obsługi komunikacji (w tym stacje paliw),
- tereny parku wiatrowego.

W ramach nowo wyznaczanej zabudowy należy uwzględnić następujące zasady dla ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania lub innych właściwych opracowaniach planistycznych:

1. Dla zabudowy mieszkaniowej:

a) jednorodzinnej:

- budynki mieszkalne przeznaczone na stały pobyt,
- realizacja nowej zabudowy w trybie indywidualnym lub zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków zabudowy, z uwzględnieniem

- modernizacji, rozbudowy i przebudowy budynków mieszkalnych i gospodarczych, z jednoczesnym porządkowaniem istniejącej zabudowy i jej uzupełnianiem,
- nowa zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej zabudowy i nawiązanie do jej charakteru,
 - gabaryty i architektura nie może powodować dysharmonii otoczenia i zakłócać krajobrazu gminy,
 - maksymalne zachowanie istniejącego drzewostanu, powierzchnia biologicznie czynna nie mniej niż 40% powierzchni działki,
 - dachy:
 - dla budynków mieszkalnych dwuspadowe i wielospadowe o równym nachyleniu połaci dachowych 15 - 49°, zalecane 40 - 45°,
 - dopuszcza się ze względów architektonicznych zmianę ukształtowania fragmentu połaci dachowej,
 - dla budynków gospodarczych dopuszcza się dachy płaskie lub jednospadowe o kącie nachylenia 10° – 30°,
 - adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków,
 - nieprzekraczalna wysokość zabudowy wynosi 12 m od poziomu terenu do kalenicy,
 - wysokość zabudowy: dla budynków mieszkalnych do dwóch kondygnacji nadziemnych plus poddasze użytkowe z możliwością podpiwniczenia, dla budynków gospodarczych: jedna kondygnacja nadziemna.
- b) wielorodzinnej:
- budynki mieszkalne przeznaczone na stały pobyt,
 - realizacja nowej zabudowy w trybie indywidualnym lub zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
 - adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków zabudowy, z uwzględnieniem modernizacji, rozbudowy i przebudowy budynków mieszkalnych i gospodarczych, z jednoczesnym porządkowaniem istniejącej zabudowy,
 - gabaryty i architektura nie może powodować dysharmonii otoczenia i zakłócać krajobrazu gminy,
 - maksymalne zachowanie istniejącego drzewostanu, powierzchnia biologicznie czynna nie mniej niż 40% powierzchni działki,
 - dachy:
 - dla budynków mieszkalnych dwuspadowe i wielospadowe o nachyleniu połaci dachowych 15 - 45° lub mansardowe,
 - dopuszcza się ze względów architektonicznych zmianę ukształtowania fragmentu połaci dachowej,
 - dla budynków gospodarczych dopuszcza się dachy płaskie lub jednospadowe o kącie nachylenia 10° – 30°,
 - adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków,
 - nieprzekraczalna wysokość zabudowy wynosi 14 m,
 - wysokość zabudowy: dla budynków mieszkalnych do czterech kondygnacji nadziemnych z możliwością podpiwniczenia, dla budynków gospodarczych: jedna kondygnacja nadziemna.
- c) zagrodowej:
- budynki mieszkalne i gospodarcze przeznaczone na pobyt stały, nie mogą mieć charakteru prowizorycznego,
 - realizacja nowej zabudowy w trybie indywidualnym lub zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
 - adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków zabudowy, z uwzględnieniem modernizacji, rozbudowy i przebudowy budynków mieszkalnych i gospodarczych, z jednoczesnym porządkowaniem istniejącej zabudowy i jej uzupełnianiem,
 - nowa zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej zabudowy i nawiązanie do jej charakteru,
 - gabaryty i architektura nie może powodować dysharmonii otoczenia i zakłócać krajobrazu gminy,

- dachy:
 - dla budynków mieszkalnych dwuspadowe i wielospadowe o równym nachyleniu połaci dachowych 15 - 49°, zalecane 40 - 45°,
 - dopuszcza się ze względów architektonicznych zmianę ukształtowania fragmentu połaci dachowej,
 - dla budynków gospodarczych dopuszcza się dachy płaskie lub jednospadowe o kącie nachylenia 10° – 30°,
- adaptacja istniejącej zabudowy do nowych warunków,
- nieprzekraczalna wysokość budynków mieszkalnych wynosi 12 m od poziomu terenu do kalenicy (dwie kondygnacje nadziemne z poddaszem użytkowym),
- nieprzekraczalna wysokość budynków gospodarczych wynosi 14 m,
- zakaz lokowania dużych ferm zwierzęcych w terenach mieszkalnych, możliwość lokowania małych zakładów przetwórstwa rolnego z ograniczeniem uciążliwości do granic własności,
- dopuszcza się zabudowę inwentarsko – składową o wysokości jak dla budynków gospodarczych,
- zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych do dołów gnilnych, cieków i urządzeń melioracyjnych.

2. Dla zabudowy usługowej i użyteczności publicznej:

Ogólnie dla terenów usługowych i terenów użyteczności publicznej obowiązują następujące ustalenia:

- realizacja nowej zabudowy w trybie indywidualnym lub zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- zachowanie istniejącej zabudowy i jej adaptacja do nowych warunków w formie uzupełnienia przeznaczenia terenu,
- wyklucza się możliwość prowadzenia działalności usługowej powodującej emisję pyłów i odorów przekraczającą granice własności,
- maksymalne zachowanie istniejącego drzewostanu, powierzchnia biologicznie czynna nie mniej niż 30 % powierzchni działki,
- obowiązuje zapewnienie dojazdu i miejsc parkingowych dla klientów i pracowników,

Ustalenia szczegółowe dla zabudowy usług:

- a) handlowych:
 - wyklucza się lokalizowanie obiektów o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².
- b) kultu religijnego:
 - powierzchnia nowoprojektowanego obiektu nie może przekroczyć 800 m²,
 - dla obiektów sakralnych będących w strefie ochrony konserwatorskiej wszelkie inwestycje muszą być uzgadniane ze służbami ochrony zabytków.
- c) rekreacyjno – sportowych, hotelowych i turystycznych:
 - zezwala się na adaptację istniejącej zabudowy oraz budowę nowych, związaną z obsługą terenów sportu i wypoczynku,
 - gabaryty i architektura zabudowy musi harmonizować z otoczeniem,
 - maksymalna wysokość zabudowy nie może przekraczać 15 m.
- d) oświatowych i opieki zdrowotnej:
 - maksymalna wysokość zabudowy nie może przekraczać 12 m,
 - nakazuje się projektowanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych,
 - nakazuje się grodzenie terenów szkół od strony dróg i ulic, w celu zwiększenia bezpieczeństwa uczniów.

3. Dla terenów obsługi komunikacji:

- a) parkingowych:
 - zezwala się na tworzenie funkcji usługowo – handlowej,
 - maksymalna powierzchnia zabudowy nie może przekraczać 15% powierzchni parkingu,
 - maksymalna wysokość obiektów budowlanych i nośników reklamowych – 5 m,
 - zezwala się na umieszczanie nośników reklamowych o powierzchni nie większej niż

30 m².

b) stacji paliw:

- zezwala się na tworzenie funkcji usługowo – handlowej,
- maksymalna powierzchnia zabudowy nie może przekraczać 30%,
- maksymalna wysokość obiektów budowlanych – 10 m,
- maksymalna wysokość nośników reklamowych – 5 m,
- zezwala się na umieszczanie nośników reklamowych o powierzchni nie większej niż 30 m².

4. Dla zabudowy produkcyjnej i składowej:

- realizacja nowej zabudowy w trybie indywidualnym lub zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- zakaz gospodarowania odpadami,
- gabaryty i architektura nie może powodować dysharmonii otoczenia i zakłócać krajobrazu gminy,
- maksymalna wysokość zabudowy dla nowopowstającej zabudowy – 14 m,
- obowiązuje zapewnienie dojazdu i miejsc parkingowych w ilości wystarczającej dla planowanej liczby klientów i pracowników,
- negatywne oddziaływanie działalności gospodarczej nie może wykroczyć poza granice własności.

5. Ze względu na specyfikę terenów rekreacji, komunikacji lotniczej oraz parku wiatrowego (rejon „Góry Kamięńskiej”) przyjmuje się, że gabaryty i forma architektoniczna projektowanych obiektów budowlanych winny być każdorazowo określone ze świadomością silnej ingerencji w krajobraz, a co za tym idzie, przy pracach architektonicznych należy przeanalizować dostępne technologie budowlane.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa za podstawę wszelkich działań planistycznych została przyjęta zasada zrównoważonego rozwoju. Pojęcie rozwoju zrównoważonego rozumiane jest jako rozwój w harmonii z przyrodą, zgodny z naturalnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, odbywający się z poszanowaniem dóbr przyrody, respektujący walory środowiska przyrodniczego, godzący prawa przyrody z prawami ekonomii, przyjazny dla środowiska. W świetle powyższych założeń za podstawowe kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony środowiska należy uznać:

- utrzymanie ochrony obszarów i obiektów objętych ochroną prawną oraz objęcie ochroną dalszych obiektów i obszarów chronionych,
- zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych, niezbędnych do utrzymania ciągłości przestrzennej obszarów biologicznie cennych,
- zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu,
- zachowanie równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym,
- optymalne wykorzystanie zasobów naturalnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego,

1. Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

Uwzględniając środowisko przyrodnicze w określaniu kierunków rozwoju przestrzennego i gospodarczego należy zwrócić uwagę na jego stan i uwarunkowania preferujące racjonalne wykorzystanie wartości środowiska przyrodniczego i zalecenia zmierzające do ochrony przed postępującą degradacją, a także tendencje zmian wynikające z transformacji gospodarczej i aktualnych potrzeb społeczno-ekonomicznych.

Gmina Kamięnsk charakteryzuje się:

- łagodnie falistą bądź pagórkowatą rzeźbą, sprzyjającą produkcji rolniczej, urozmaiconą sztucznie utworzonym górotworem wyraźnie różnicującym krajobraz gminy,
- występowaniem udokumentowanych złóż węgla brunatnego, stanowiących zasoby perspektywiczne dla gospodarki kraju,
- zniekształconym bilansem wód powierzchniowych pozostających pod wpływem leja depresyjnego,

- słabymi warunkami glebowymi na przeważającym obszarze gminy,
- stosunkowo dużą powierzchnią użytków zielonych,
- zalesieniem obejmującym 36,6 % powierzchni gminy.

Znaczne przekształcenia środowiska wywołane działalnością człowieka, narzucają gminie określone kierunki polityki przestrzennej. Zróżnicowane warunki środowiska przyrodniczego, stwarzają preferencje dla wielofunkcyjnego rozwoju gminy, wpływając jednocześnie na sposób oraz zakres ochrony i kształtowania środowiska.

Podstawowe kierunki rozwoju wynikające z uwarunkowań środowiska przyrodniczego to:

- utrzymanie ochrony obszarów i obiektów objętych ochroną prawną oraz objęcie ochroną dalszych obiektów i obszarów chronionych,
- zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych, niezbędnych do utrzymania ciągłości przestrzennej obszarów biologicznie cennych,
- zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu,
- przywrócenie równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym,
- optymalne wykorzystanie atrybutów przestrzeni przyrodniczej dla rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym zwłaszcza turystyki i rekreacji oraz produkcji rolniczej,
- optymalne wykorzystanie możliwości gospodarczych gminy w nawiązaniu do planowanych inwestycji (autostrada, elektrownia wiatrowa),
- zachowanie bioróżnorodności oraz utrzymania zdolności ekosystemów do odtworzenia zasobów przyrodniczych.

2. Ochrona gleb i powierzchni ziemi.

Specyfiką rozmieszczenia gleb w Gminie Kamięńsk jest położenie gleb o najwyższych bonitacjach (klas III - IV) na obszarach o stosunkowo intensywnym rozwoju społeczno-gospodarczym. Mając na uwadze konflikt rozwoju przestrzennego i ekonomicznego jednostek osadniczych z rozwojem produkcji rolniczej, powierzchnia zainwestowana na tych glebach powinna zostać ograniczona do niezbędnego minimum. Wartość gleb klas III - IV podnosi fakt, iż stanowią one niewielki procent powierzchni gminy (12%). W związku z tym wskazana jest względna ochrona wspomnianych terenów przed urbanizacją i utrzymanie ich w użytkowaniu rolniczym.

Gleby o niższych bonitacjach występujące w kompleksach z glebami o wyższych bonitacjach lub w ich otoczeniu wskazane są do wykorzystania rolniczego pod warunkiem poddania ich odpowiednim zabiegom agrotechnicznym poprawiającym ich plonowanie. Szczególnej ochronie powinny podlegać gleby organiczne, niezależnie od klasy bonitacyjnej występujące na terenach rzecznych i zagłębiach bezodpływowych. Gleby o najniższych klasach bonitacyjnych nie wykorzystane rolniczo wskazane są do zagospodarowania na cele nierolnicze oraz pod zalesienie.

Dotychczasowe wyniki badań wskazują na postępujące zakwaszenie powierzchni gleb przez związki siarki i azotu. Aż 83 % gleb to gleby kwaśne i bardzo kwaśne. Pozostałe to lekko kwaśne i obojętne. Jednocześnie zwiększa się udział gleb ubogich w przyswajalny fosfor, potas i magnez, co w rezultacie prowadzi do spadku plonów oraz pogorszenia ich jakości. Przyczyn takiego stanu należy szukać między innymi w emisji tych związków przez sąsiadującą elektrownię w Rogowcu (opad pyłów i kwaśnych deszczy). Nie bez znaczenia są także źródła zanieczyszczeń występujące na terenie gminy a w tym: składowiska odpadów, zrzut nieoczyszczonych lub słabo oczyszczonych ścieków oraz zanieczyszczenia komunikacyjne. Zgodnie z zaleceniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (wg materiałów Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad) na etapie ustalania lokalizacji autostrady szacunkowy zasięg obszaru ponadnormatywnego oddziaływania autostrady zawiera się w trzech strefach. Szacunkowa strefa najbardziej szkodliwych zanieczyszczeń komunikacyjnych dla gleb sięga z reguły 10-20 m w zależności od warunków lokalnych, natomiast bezpośrednio oddziaływanie substancji szkodliwych w glebach odnotowane jest w odległości kilkudziesięciu metrów. W strefie oddziaływań ekstremalnych - do 20 m od krawędzi jezdni powinny znaleźć się wyłącznie pasy zieleni izolacyjnej, dobrane z gatunków najlepiej wytrzymujących presję zanieczyszczeń komunikacyjnych.

W strefie zagrożeń do 50 m od krawędzi jezdni powinna być prowadzona ściśle określona produkcja roślinna (rośliny nasienne, przemysłowe, szkółki drzew i krzewów). W strefie do 150 m nie powinny znajdować się plantacje warzyw.

Warunkiem poprawy stanu gleb jest z jednej strony poprawa ich składu chemicznego a z drugiej ograniczenie źródeł zanieczyszczeń. Pierwszy z tych warunków można spełnić poprzez wapnowanie oraz racjonalne i zrównoważone nawożenie, drugi poprzez pełne skanalizowanie jednostek osadniczych i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni, a także wyposażenie lokalnych źródeł emisji ścieków w urządzenia oczyszczające (biobloki, oczyszczalnie przydomowe, oczyszczalnie korzeniowe itp.). Niezbędna jest również likwidacja i rekultywacja niezorganizowanych wysypisk śmieci i ustanowienie jednego ogólnogminnego stanowiska gromadzenia odpadów. Działania te powinny być poparte rygorystycznym egzekwowaniem zarządzeń, które zabraniają tworzenie takich niebezpiecznych magazynów. Gleby przylegające do dróg należy wyłączyć z użytkowania rolnego a w celu ograniczenia zasięgu i intensywności szkodliwego oddziaływania ruchu drogowego należy wprowadzić wzdłuż dróg pasy zieleni ochronnej.

Fakt, iż w gminie pojawiają się już ekologiczne rozwiązania walki ze ściekami: lokalne urządzenia mechanicznego podczyszczania ścieków mają m. in.: Zakład Rolny w Pytowicach, Stacja Paliw w Dąbrowie oraz Zakład Utylizacyjny w Danielowie potwierdza dostrzeganie niebezpieczeństwa przez władze gminy. W mieście kanalizacja nadal jest rozbudowywana a obecnie powstaje oczyszczalnia ścieków we wsi Gałkowice Nowe o przepustowości 15 m³ na dobę, do której zostanie podłączona gotowa już kanalizacja sanitarna. W obliczu zaburzonych stosunków wodnych na terenie gminy oraz nielicznych oczyszczalni przydomowych priorytetem pozostaje rozwój kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich.

Duże znaczenie w gminie ma także ochrona powierzchni ziemi przed degradacją oraz ochrona surowców mineralnych. Znajduje się tu szereg złóż udokumentowanych lub ocenionych jako perspektywiczne. Spośród udokumentowanych wymienić trzeba znaczne pokłady węgla brunatnego stanowiące złożo ewentualnie rezerwowe dla Elektrowni „Bełchatów”. „Pole Kamiensk” rozciąga się w kierunku równoleżnikowym, na linii Trawnica - Danielów -Dąbrowa i tym samym niesie ze sobą groźbę poważnej ingerencji przemysłu wydobywczego w struktury przestrzenne (przyrodnicze, społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne) gminy. Rozpoczęcie wydobywania, równałoby się ze zniszczeniem przede wszystkim naturalnej budowy geologicznej podłoża i struktury glebowej na znacznej powierzchni gminy (teren zajęty pod kopalnię wyniósłby ok. 200 m od krawędzi wyrobiska górniczego, czyli 800 - 1000 m., w zależności od głębokości eksploatacji, od granic złoża.). Według posiadanych przez KWB „Bełchatów” informacji w bilansie energetycznym Polski, do 2020 r. złożo to nie jest uwzględnione do wykorzystania. Jednak ewentualne rozpoczęcie wydobywania węgla z „Pola Kamiensk” musi poprzedzić odwodnienie górotworu i zdjęcie nadkładu, co spowodowałoby podjęcie prac górniczych 7 - 10 lat przed rozpoczęciem eksploatacji. Obecnie rozważane są możliwości wydobywania węgla metodą znacznie mniej inwazyjną, polegającą na „wypłukiwaniu” węgla poprzez odwierty za pośrednictwem wody. Metoda ta, w wypadku ewentualnej eksploatacji „Pola Kamiensk” ograniczy ingerencję kopalni w środowisko, należy jednak liczyć się ze znacznymi zmianami krajobrazu gminy, przynajmniej na czas prowadzenia wydobywania.

Wśród złóż ocenianych jako perspektywiczne znajdują się przede wszystkim piaski i żwiry wymienionych w punkcie III.1.1. Aktualnym problemem gminy jest prowadzona niekontrolowana eksploatacja tych surowców na potrzeby lokalne powodująca duże szkody w środowisku naturalnym. Należy zatem dążyć do zaprzestania eksploatacji poza udokumentowanymi złożami a istniejące wyrobiska powinny być zrehabilitowane zgodnie z warunkami przyrodniczymi terenów otaczających wyrobisko oraz z potrzebami gminy.

Powierzchnia ziemi podlega także ochronie przed erozją. Procesy erozyjne występują na stokach pagórków o spadkach powyżej 5 stopni. Na tych terenach powinny zostać zastosowane specyficzne zabiegi zapobiegające erozji, dostosowane do wielkości spadku oraz wprowadzone specjalne zasady gospodarowania rolnego (np.: orka w poprzek stoku).

Zagospodarowanie dolin rzecznych jako korytarzy ekologicznych, hydrologicznych

i przewietrzających powinno odbywać się według ściśle określonych zasad. Doliny cieków są niezwykle ważnym elementem środowiska również jako „rynny” kumulujące elementy fauny i flory. Występujące na terenie gminy doliny powinny łączyć się z dolinami na terenach sąsiadujących z gminą, tworząc jednolity system ekologiczny. Całość dolin powinna być chroniona. W ciągu dolin wskazane jest zaprojektowanie przejść dla zwierząt pod planowaną autostradą, pod drogami Podjezioro – Danielów i Kamięnsk – Kleszczów. Podstawowym zagrożeniem dla dolin jest zabudowa kubaturowa, głównie mieszkaniowa. W tym celu zabudowę taką ograniczono do niezbędnego minimum, kierując się głównie potrzebą zachowania ciągłości w kształtowaniu zabudowy ugruntowanej poprzez wieloletnią realizację ustaleń planu miejscowego obowiązującego do dnia 31 grudnia 2003 r. oraz zmian do tego planu.

3. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem.

Warunki klimatyczne gminy są naruszane przez Elektrownię „Bełchatów” zlokalizowaną w Rogowcu. Stopień i zasięg oddziaływania substancji emitowanych (SO_2 , NO_3 , węglowodory, pyły) jest różny w zależności od stopnia oczyszczania spalin, wielkości ich emisji oraz warunków atmosferycznych. Zwiększony stopień zagrożenia wynika z przewagi wiatrów zachodnich przy jednoczesnej lokalizacji elektrowni za zachód od Kamięnska. Szacuje się, iż 90 % zanieczyszczeń atmosfery na terenie gminy pochodzi właśnie z sąsiadującej elektrowni. Wielkość emisji pyłów jest trudna do oszacowania z uwagi na zaprzestanie monitorowania stanu zanieczyszczeń powietrza na terenach otaczających elektrownie, jedyny punkt pomiarowy znajduje się w miejscowości Parzniewice w gminie Wola Krzysztoporska. Mieszkańcy wsi położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zwałowiska zewnętrznego nadkładu KWB Bełchatów do niedawna odczuwali ponadto w okresach suchych i wietrznych skutki niedoskonałej rekultywacji zwałowiska w postaci nadmiernego pylenia.

Mimo korzystnego położenia gminy przy magistralnym gazociągu Częstochowa - Piotrków największymi źródłami zanieczyszczeń powietrza zlokalizowanymi na jej terenie są kotłownie oraz indywidualne paleniska gdyż większość budynków ogrzewana jest węglem. Mimo rozbudowy sieci gazyfikacji na terenie miasta nie zostaje ona szeroko stosowana. Ludność z przyzwyczajenia lub z powodów ekonomicznych nadal wykorzystuje piece węglowe gdyż można w nich spalać odpady, co zaoszczędza inne paliwa. Istotnym czynnikiem energochłonnym, który czyni opalanie gazem zbyt drogim jest niedocieplenie budynków. Do większych emitorów zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy należą również Zakład Utylizacji Odpadów „Bacutil” zlokalizowany w Danielowie, masarnia a także trasa szybkiego ruchu Warszawa - Katowice, która przecina gminę w kierunku północ – południe a w przyszłości zostanie przekształcona na autostradę.

Z powodu dużego zagrożenia atmosfery zanieczyszczeniami ze źródeł położonych poza granicami gminy, niezmiernie ważne jest działanie zmierzające do maksymalnego ograniczenia emisji zanieczyszczeń „wewnętrznych”. Dużej rangi nabierają także działania proekologiczne o zasięgu ponadlokalnym mające na celu poprawę sytuacji w całym regionie.

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń uzyskać można poprzez zastosowanie urządzeń redukujących emisję oraz rezygnowanie z technologii przestarzałych, szkodliwych ekologicznie. Działania te powinny polegać na wyłączeniu lokalnych kotłowni na węgiel, szersze stosowanie gazu i ograniczanie liczby indywidualnych palenisk, stałą kontrolę urządzeń odpylających i oczyszczających, prawidłową eksploatację urządzeń ochrony powietrza. Równie ważne jest ograniczenie zasięgu oddziaływania źródeł emisji zanieczyszczeń, co można zrealizować poprzez obudowanie emitorów pasami zieleni o szerokości i składzie gatunkowym dostosowanym do intensywności i rodzaju zanieczyszczeń (pasy izolacyjne wzdłuż dróg, wokół stacji paliw, zakładów przemysłowych itp.).

W celu poprawy warunków klimatycznych we wklęsłych formach terenu należy zapewnić tam swobodny przepływ powietrza poprzez likwidację wszelkich zapór poprzecznych. O ile to możliwe

należy zachować obszary dolinne w formie użytków zielonych, lub, jeśli została tam przekształcona antropogenicznie roślinność, umożliwić odnowienie się tam naturalnych zbiorowisk roślinnych (olsy, łągi) czemu obecnie sprzyja zmniejszający się wpływ leja depresji. Jednocześnie z uwagi na niekorzystne warunki bioklimatyczne (zwiększona wilgotność, gorsze przewietrzanie, częste mgły, inwersje temperatury i stagnacja powietrza), należy unikać lokalizowania w dolinach zabudowy mieszkaniowej oraz przemysłowej.

Obiektem wywierającym negatywny wpływ na warunki sanitarne jest droga szybkiego ruchu planowana na autostradę A-1. Należy zwrócić uwagę na zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych dla autostrady z uwagi na konieczność dotrzymania norm i zminimalizowania negatywnego wpływu autostrady na środowisko. Zanieczyszczenia komunikacyjne o ponadnormatywnym oddziaływaniu autostrady, określane na etapie ustalania lokalizacji autostrady, zawierają się w trzech szacunkowych strefach (wg MOŚZNiL):

- strefa I o zasięgu do 20 m od krawędzi jezdni jest to obszar oddziaływań ekstremalnych (emisja zanieczyszczeń, zanieczyszczenie gleb, hałas), w którym mogą znaleźć się jedynie pasy zieleni izolacyjnej,

- strefa II o zasięgu 60 m od krawędzi jezdni to obszar zagrożeń (hałas, zanieczyszczenie gleb) gdzie znaleźć się może infrastruktura techniczna związana z autostradą, techniczne urządzenia ochrony środowiska, obiekty służące do działalności usługowej o charakterze produkcyjnym. W strefie tej nie powinny znaleźć się obiekty mieszkalne, a istniejące powinny być zaopatrzone w bardzo restrykcyjne urządzenia ochronne. Strefa ta może być wykorzystana do określonej produkcji rolnej (rośliny nasienne, przemysłowe szkółki drzew i krzewów) z wyraźnym zakazem upraw warzyw i owoców przeznaczonych do bezpośredniego spożycia,

- strefa III o zasięgu 150 m od krawędzi jezdni jest to obszar uciążliwości (hałas). Strefa ta odnosi się głównie do klimatu akustycznego i może być poszerzona do 250 m na obszarach o intensywnej zabudowie jako strefa potencjalnie negatywnych skutków dla ludzi, głównie w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej i obiektów użyteczności publicznej (budynki oświaty, zdrowia, wypoczynku). Dlatego wspomniane obiekty usługowe i budynki mieszkalne winny być chronione za pomocą rozwiązań technicznych. Nie powinny w niej się znajdować plantacje warzyw i ogródki działkowe.

Ustalenie faktycznego obszaru ograniczonego użytkowania powinno nastąpić w ocenie oddziaływania na środowisko sporządzonej na etapie projektu budowlanego w sytuacji, gdy przyjęte w projekcie rozwiązania nie zapewniają zachowania odpowiednich, normatywnych standardów jakości środowiska. Obszar ograniczonego użytkowania dla obiektów zaliczonych do szczególnie szkodliwych dla środowiska i ludzi (a do tej kategorii zaliczono autostrady), tworzy wojewoda określając: granice obszaru, ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu, wymagania techniczne dotyczące budynków oraz sposób korzystania z terenu.

Na terenie gminy nie należy wprowadzać obiektów szczególnie szkodliwie lub uciążliwie oddziałujących na warunki aerosanitarne. Obiekty mniej szkodliwe lub uciążliwe powinny posiadać działkę o wielkości adekwatnej do oddziaływania obiektu a w szczególnych wypadkach obudowę biologiczną.

4. Ochrona szaty roślinnej.

Szata roślinna w Gminie Kamiensk jest stosunkowo uboga i silnie przekształcona antropogenicznie. Liczne zagrożenia środowiska przyrodniczego i warunków życia mieszkańców powodują, iż roślinność, zwłaszcza wysoka, odgrywa bardzo ważną rolę. Z tego też względu należy przyjąć następujące zasady gospodarowania zasobami przyrodniczymi:

- poddać bezwzględnej ochronie zieleni wysoką, zwłaszcza starodrzew stanowiący malowniczą

enklawę zieleni wysokiej, wzbogacający krajobraz wiejski i stanowiący schronienie dla ptaków i drobnej zwierzyny,

- ochroną należy objąć wszelkie zadrzewienia i skupiska krzewów, występujące w różnych formach w tym jako ciągi zieleni przy ciekach, drogach oraz kępy zieleni wolno rosnącej i pojedyncze drzewa, a także roślinność torfowiskową i bagienną,
- ochroną powinna zostać objęta zieleń urządzona - parki, cmentarze, skwery itp. oraz użytki zielone a zwłaszcza w dolinach cieków gdzie powinny one pozostać w istniejącym stanie,
- przy realizacji inwestycji należy przyjąć zasadę maksymalnego oszczędzania istniejącej zieleni (zwłaszcza wysokiej) a zagospodarowanie powinno być tak przewidziane, aby strefa ponadnormatywnego oddziaływania zamykała się w granicach działki,
- przy sporządzaniu projektu zagospodarowania należy przykładac dużo uwagi na właściwe zagospodarowanie najbliższego otoczenia budynków, kompozycji przestrzennej z uwzględnieniem właściwych nasadzeń i krzewów,
- istniejącą zieleń należy uzupełniać nowymi nasadzeniami, w tym również zieleń śródpolną i przydrożną, mającą znaczny wpływ na zapewnienie warunków mikroklimatycznych gminy. Należy także wziąć pod uwagę przebudowę istniejących drzewostanów leśnych zgodnie z istniejącymi siedliskami.

Zwiększając powierzchnię zieleni wysokiej, należy zadbać o to by istniejące lasy oraz projektowane do zalesień lub zadrzewień tereny tworzyły system zieleni nawiązujący do struktur ponadlokalnych (pasy roślinności ochronnej, korytarze ekologiczne). Dolesienia należy wprowadzać na terenach o niskiej jakości gleb nie nadających się pod uprawy rolne i nie użytkowanych rolniczo. Wskazane jest także zalesianie obszarów śródleśnych (warunki tam panujące są niekorzystne dla upraw z powodów częstych inwersji temperatury) i tym samym wypełnianie luk w zwartych kompleksach leśnych. Jednocześnie, podczas wprowadzania zieleni wysokiej, nie należy zakłócać swobodnej cyrkulacji powietrza - przewietrzanie jest niezbędne, aby utrzymać w Gminie Kamięnsk poprawne warunki higieny atmosfery. Wskazane jest także wprowadzenie kompleksów zieleni (o składzie gatunkowym odpowiadającym naturalnym siedliskom) na terenach źródliskowych, na działce wodnym oraz w dolinach cieków. Działania takie wpłyną na poprawę retencji, zmniejszenie izolacji ekosystemów leśnych, zwiększenie walorów krajobrazu oraz poprawienie naturalnych warunków do łęgów oraz bytowania drobnej zwierzyny i ptactwa.

Na obszarach ekstremalnych oddziaływań (zwłaszcza obszary wzdłuż drogi szybkiego ruchu) powinny znaleźć się bariery akustyczno-biologiczne dobrane z gatunków najlepiej wytrzymujących presję związaną z zanieczyszczeniami i hałasem. Zgodnie z postanowieniem MOŚZNiL na etapie ustalania lokalizacji autostrady, należy przyjąć szacunkowy zasięg strefy oddziaływań ekstremalnych: 20 m od krawędzi jezdni. Ze względu na duże zagrożenie warunków przyrodniczych przez przemysł bełchatowski celowe jest wprowadzenie programu ogólnego zadrzewiania całej gminy.

Prognoza przewiduje, że do końca 2015 r. niekorzystne warunki wodne będą występowały na ok. 30% powierzchni gminy. Obecnie zasoby wód powierzchniowych powiększają się, nad ciekami stopniowo odbudowuje się drzewostan olsowy. Podobnie powoli odnawiają się siedliska łąkowe na obszarze odwodnionym.

5. Ochrona wód.

Na terenie Gminy Kamięnsk występują trzy rodzaje zagrożeń dla wód powierzchniowych

i podziemnych:

- zagrożenia komunalne związane z gromadzeniem odpadów bytowych i odprowadzaniem ścieków do gruntu. Na terenie Gminy Kamięnsk funkcjonuje w sposób zorganizowany i zalegalizowany tylko jedno składowisko odpadów nie stanowiące zagrożenia dla wód podziemnych. Szereg pozostałych (patrz podrozdział Ochrona gleb) nie spełnia podstawowych wymogów sanitarnych. Ciągłe w gminie zdarzają się przypadki wylewania ścieków wprost do gruntu a także do rzek, w tym głównie do Jeziorki. Zjawisko to w ostatnim okresie ma jednak charakter raczej sporadyczny, a to za przyczyną zmodernizowanej oczyszczalni ścieków w Kamięnsku, która przyjmuje ścieki komunalne z beczek. Niepokojący jest brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków na wsiach, co zagraża zanieczyszczeniu wód podziemnych, które jak dotąd są najmniej zanieczyszczonym elementem środowiska w gminie.
- zagrożenia przemysłowe, w tym substancji ropopochodnych (stacje benzynowe) oraz wynikające z obecności rurociągu produktów naftowych,
- zanieczyszczenia obszarowe związane są głównie z działalnością rolnictwa (spływ powierzchniowy środków ochrony roślin i nawozów używanych w rolnictwie) a także z opadem zanieczyszczeń na powierzchnię terenu (pył, kwaśne deszcze) pochodzących z Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego.

Wszystkie ciekі na terenie gminy są niewielkie i prowadzą stosunkowo małe ilości wody, co powoduje, że nawet niewielka ilość zanieczyszczeń może spowodować pogorszenie stanu ich czystości. Stosunkowo znaczne odcinki cieków zostały uregulowane a nawet przełożone. Dalsza regulacja cieków jest niewskazana i powinna zostać ograniczona do niezbędnego minimum. Wskazane jest natomiast wprowadzenie zbiorników małej retencji. Niestety brak jest danych na temat stanu czystości rzek w gminie. W koncepcji systemu ekologicznego kraju ECONET doliny wymienionych cieków nie odgrywają znaczącej roli z uwagi na swą wielkość a przede wszystkim fakt, iż przerwane zostało połączenie ich dolin jako korytarzy ekologicznych z doliną Widawki w wyniku usypania zwałowiska zewnętrznego nadkładu odkrywki „Bełchatów”.

Możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych zależy przede wszystkim od budowy geologicznej. Na terenie gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych - teren ten wymaga zatem specjalnej pieczołowitości w zabezpieczeniu wód wglębnych przed zanieczyszczeniem. Wymóg ten narzuca także fakt, iż poziomy wodonośne są ze sobą w licznych miejscach powiązane. W obszarach Rowu Bełchatowa (złoże węgla brunatnego „Kamięnsk”) połączenia takie sięgają głębokich horyzontów wodonośnych, co wynika z zaburzeń tektonicznych.

Powyższe fakty, narzucają gminie obowiązek uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej i wykluczeniem jakichkolwiek przecieków zanieczyszczeń do wód gruntowych. Wymaga to możliwie najpełniejszego skanalizowania gminy, zwłaszcza jednostek osadniczych nie objętych systemem kanalizacyjnym, zastosowanie oczyszczalni korzeniowych i przydomowych oraz szczelnych szamb. W pierwszym rzędzie polityka ta powinna być prowadzona na terenach z płytkim poziomem wód gruntowych, zwłaszcza w dolinach cieków. Konieczna jest także likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz innych obiektów mogących prowadzić do zanieczyszczeń I poziomu wód gruntowych. W miejscach gdzie ciekі przepływają przez tereny rolnicze (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin) wprowadzić strefy buforowe z odpowiednio dobranej roślinności.

Gmina Kamięnsk jest w 100 % zwodociągowana, głównie w ramach likwidacji szkód górniczych. Zwiększenie ilości wody wykorzystywanej ze stosowanymi powszechnie środkami chemicznymi daje

zwiększenie ilości ścieków a tym samym większe zagrożenie dla wód. Ponieważ obecne zanieczyszczenia wód podziemnych pochodzą głównie spoza warstwy wodonośnej (powierzchnia terenu, powietrze) należy zwrócić dużą uwagę na ochronę powierzchniowych elementów środowiska geograficznego. Duże niebezpieczeństwo niosą ze sobą deszcze, podczas których w stosunkowo krótkim czasie dostaje się do wód płynących wiele zanieczyszczeń powierzchniowych. Należy zaznaczyć, że każda studnia kopana, usytuowana na terenach wysoczyzn morenowych jest potencjalnym źródłem skażenia głębszych warstw wodonośnych.

Podsumowując, działania mające na celu ochronę i poprawę stanu wód na terenie gminy powinny obejmować:

- całkowite wyeliminowanie miejsc zrzutu nieoczyszczonych ścieków do wód płynących i stojących,
- wprowadzenie kanalizacji i oczyszczalni ścieków,
- uporządkowania gospodarki środkami chemicznymi w rolnictwie,
- utworzenia barier biologicznych, tzw. stref buforowych wzdłuż cieków, w celu zatrzymania spływów powierzchniowych zanieczyszczonych wód,
- ustanowienie wokół ujęć wody strefy ochrony w celu utrzymania wysokiej jakości czerpanej z nich wody.

Integralnym elementem środowiska towarzyszącym wodom płynącym i ściśle z nimi związanym są doliny rzeczne. Niezmiernie ważna jest zatem jednoczesna ochrona dolin rzecznych jako cennych elementów systemu ekologicznego, utrzymanie i wzbogacanie funkcjonującego systemu powiązań przyrodniczych. Z uwagi na dużą ilość cieków ujętych w kanały należy rozważyć możliwość ich renaturalizacji. Do zadań gminy, w związku z położeniem wododziałowym, należy także retencjonowanie wody. W tym celu należy:

- chronić wszystkie istniejące zbiorniki wodne, oczka, tereny podmokłe i torfowiska,
- budować jak największą ilość zbiorników wodnych oraz odnawiać starą i wprowadzać nową zabudowę hydrotechniczną cieków w celu stworzenia możliwości gromadzenia wody,
- chronić tereny źródłiskowe cieków przed zainwestowaniem a w miarę możliwości wprowadzać na te tereny zalesienia lub zadrzewienia.

Ochronie podlegają także tereny zmeliorowane. Melioracje stosunków wodnych – polegają z jednej strony na retencjonowaniu wód a z drugiej na odprowadzaniu ich nadmiaru. Regulacją stosunków wodnych powinny być objęte tereny o najwyższej przydatności dla rolnictwa w celu poprawy ich plonowania. Odwodnienia nie powinny obejmować terenów stale podmokłych lub torfowiskowych, ponieważ stanowią one naturalne zbiorniki retencyjne. Melioracja musi być wykonywana z dużą ostrożnością ponieważ oddziałuje nie tylko na warunki wodne ale ma również znaczący wpływ na całokształt środowiska w tym również na warunki siedliskowe roślin i zwierząt. W przypadku konieczności realizacji zainwestowania na terenach zmeliorowanych należy okresowo lub trwale przebudować określony fragment sieci melioracyjnej.

6. Obszary wskazane do objęcia ochroną.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego postulowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki.

Do objęcia ochroną wskazana jest dolina Jeziorki jako obszar chronionego krajobrazu przyrodniczego. Spośród argumentów, które przemawiają za tą decyzją wymienić należy:

- stosunkowo słabo przekształcone środowisko naturalne,
- cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe - znaczne obszary torfowisk i terenów podmokłych i związana z nimi charakterystyczna flora i fauna,
- istniejące możliwości odtworzenia naturalnej szaty roślinnej,
- funkcja lokalnego korytarza ekologicznego gminy pełniona przez obszary dolinne,
- zdolność do znacznej retencji wód ze względu na charakter podłoża,
- stosunkowo słabe zasiedlenie obszaru,
- uzupełnienie, wzbogacenie przyrodnicze i urozmaicenie krajobrazowe oraz rozbudowanie kompleksu obiektów rekreacyjno-sportowych.

Działania służące rewitalizacji środowiska przyrodniczego i realizacji postulowanej ochrony powinny polegać na:

- pełnym skanalizowaniu wsi: Danielów, Napoleonów, Podjezioro, Aleksandrów,
- wprowadzeniu dolesień w celu uzupełnienia istniejących kompleksów leśnych, odbudowy drzewostanu, poprawienia zdolności retencyjnych oraz skuteczniejszej ochrony środowiska naturalnego,
- umożliwienie odnowienia się naturalnego krajobrazu poprzez ograniczenie oddziaływania negatywnych czynników na środowisko (emisja ścieków, zakaz wprowadzania inwestycji szkodliwych dla środowiska) oraz wprowadzanie roślinności odpowiadającej istniejącym naturalnym siedliskom,
- zachowania zasad obowiązujących dla korytarzy ekologicznych:
 - o zakaz wyznaczania terenów zwartej zabudowy w sposób stanowiący przegrody poprzeczne w dolinach,
 - o ograniczenie wysokości budynków do dwóch kondygnacji, jednak nie więcej jak 10 m do najwyższego punktu dachu,
 - o priorytet dla zalesień porolnych.

Wszystkie zamierzenia dotyczące nowych urządzeń melioracyjnych i budowli wodnych należy poddać ocenie oddziaływania na środowisko. W obrębie postulowanego obszaru chronionego:

- o dopuszczalny jest ekstensywny wypas bydła,
- o na enklawach gleb chronionych (kl. III - IV) proponuje się wprowadzić sady oraz uprawy specjalne,
- o konieczne jest wyegzekwowanie, w trakcie realizacji autostrady, powstania strefy ochrony akustycznej i biologicznej, ograniczającej negatywny wpływ komunikacji samochodowej.

Budowa zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów” spowodowała poważne odizolowanie ekosystemu rzeki Jeziorki od korytarza ekologicznego rzeki Widawki. Nie umniejsza to jednak roli Jeziorki, która mając swoje źródła na wododziale stanowi ważny element przyrodniczy gminy. Wskazane jest takie gospodarowanie przestrzenią gminy aby umożliwić (np.: poprzez dolesienia) rozbudowę tego lokalnego ekosystemu o tereny leśne na zwałowisku oraz połączenie z kompleksem leśnym Pytowice, który bezpośrednio wkracza w dolinę Widawki.

Zagrożeniem dla omówionych obszarów są złoża węgla brunatnego znajdujące się w podłożu gminy, które jednocześnie także znajdują się pod ochroną. Nietrudno przewidzieć, iż wydobywanie węgla metodą odkrywkową doprowadziłoby do całkowitego zniszczenia tych obszarów. Rozważana metoda hydrologiczna prawdopodobnie również spowodowałaby poważne spustoszenia w środowisku przyrodniczym. Jednak fakt, iż za co najmniej 10 lat być może rozpoczną się prace związane z eksploatacją „Pola Kamieńsk” nie może stać się powodem braku troski o środowisko naturalne, które stanowi ważny element we wszystkich sferach życia człowieka. Należy mieć także nadzieję, iż w przyszłości, w ramach ograniczania eksploatacji zasobów nieodnawialnych, szerszego stosowania

polityki proekologicznej oraz stosowania paliw niekonwencjonalnych zostanie zaniechana eksploatacja węgla brunatnego z podłoża Gminy Kamięnsk.

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Do obiektów kulturowych występujących na terenie gminy należą: obiekty sakralne i rezydencjalne, krzyże i kapliczki, cmentarze, miejsca pamięci oraz stanowiska archeologiczne.

Dla zachowania spuścizny kulturowej postulowane jest:

- wprowadzenie strefy „B”- częściowej ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego miasta Kamięnska a w tym: rynku ze śladami przyległej od wschodu przedlokacyjnej owalnicy targowej oraz kierunków dróg wylotowych a także cmentarza i pojedynczych zabudowań zabytkowych znajdujących się w rejestrze zabytków bądź w ewidencji WKZ,
- w rejonie historycznego centrum Kamięnska należy przewidzieć ochronę zabudowy o wartościach historycznych, architektonicznych i zabytkowych dla obiektów, zespołów obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości oraz położonych w strefach ochrony konserwatorskiej,
- dla zachowania tradycyjnego charakteru zabudowy wzdłuż ulic, gdzie wykształciły się pierzeje w liniach rozgraniczających należy ustalić konieczność realizacji zwartej zabudowy pierzejowej w granicach działek przylegających do ulic,
- możliwość tradycyjnego sposobu lokalizacji zabudowy oficynowej – mieszkalnej i gospodarczej w granicach między poszczególnymi działkami,
- adaptacja istniejącej zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej winna być dokonywana przy zachowaniu form i materiałów zgodnych z miejscową tradycją,
- nawiązanie nowej zabudowy do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, lokalizacji,
- objęcie strefą ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego wsi Gorzędów jako strefy ochrony częściowej „B”.
- wszelkie działania przestrzenne w w/w strefach powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- wprowadzenie strefy ochrony i kształtowania przedpoła widoku dla miasta Kamięnska oraz zespołu parkowego w Pytowicach,
- utrzymanie istniejącej strefy chronionego krajobrazu kulturowego,

Ponadto wskazane jest:

- utrzymanie ochrony obiektów posiadających status obiektu chronionego oraz wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej wokół obiektów zabytkowych. W strefach ochrony konserwatorskiej powinna być prowadzona gospodarka mająca na celu wyeksponowanie obiektu zabytkowego eliminowanie obiektów dysharmonizujących z obiektem zabytkowym oraz porządkowanie otaczającej przestrzeni,
- przeprowadzenie prac pielęgnacyjno-porządkowych oraz rewaloryzacji i rekompozycji parków podworskich w Gorzędowie i Pytowicach,
- wykonanie remontów zabudowań dworskich; w miejscach całkowicie zniszczonych zabudowań zespołów dworskich proponuje się rekonstrukcję zabytkowych budynków

- (zwłaszcza na terenie parku w Pytowicach wpisanego do rejestru zabytków),
- zweryfikowanie stanu i liczby obiektów znajdujących się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków, oraz ich oznakowanie w terenie. Szereg obiektów zabytkowych uległo znacznym przekształceniom bądź całkowitemu zniszczeniu: nie istnieje młyn drewniany z 1934 r. położony w miejscowości Seweryn, w miejscu której zostało usypane zwałowisko zewnętrzne nadkładu. Podobnie cmentarz żydowski położony w miejscowości Kamięnsk - Wrzoski oraz dwory w Pytowicach i Gorzędowie zostały całkowicie zniszczone,
 - objęcie ochroną wartościowych obiektów sztuki sepulkralnej,
 - otoczenie opieką i poddanie ochronie wszystkich miejsc pamięci narodowej,
 - objęcie ochroną stanowisk i stref archeologicznych - wszelkie działania na terenie stanowisk archeologicznych oraz w ich otoczeniu winny być uzgadniane z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Łodzi. Prace prowadzone w strefach archeologicznych, polegające na naruszaniu warstw ziemnych wymagają uzgodnienia (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu) z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim, w celu określenia warunków prowadzenia tych prac i zakresu nadzoru archeologicznego - badań ratowniczo - dokumentacyjnych, niezbędnych przy działaniach podejmowanych na terenie obszaru chronionego (zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ponadto wszystkie stanowiska archeologiczne powinny zostać przebadane, poczynając od najbardziej zagrożonych zniszczeniem (zwłaszcza położone w pobliżu projektowanej autostrady).

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

1. Infrastruktura techniczna.

1. Odprowadzenie ścieków sanitarnych

Odprowadzanie ścieków sanitarnych w Gminie Kamięnsk nabiera ogromnego znaczenia z uwagi na całkowite skanalizowanie gminy w ramach usuwania szkód górniczych. Zużycie wody w gminie jest stosunkowo duże, zbliżone do zużycia na obszarach miejskich, co powoduje powstawanie równie dużej ilości ścieków sanitarnych.

Układ kanalizacji sanitarnej Gminy Kamięnsk zaprojektowano w oparciu o:

- istniejącą oczyszczalnię ścieków „BIOCLEAR” w Kamięnsku,
- projektowaną oczyszczalnię ścieków w Gałkowicach.

Kanalizacją przewodową przewidziano w miejscowościach: Kamięnsk, Barczkowice, Gorzędów, Nowe Gałkowice, Huby Ruszczyńskie, Podjezioro. Pozostałe miejscowości: Włodzimierz, Danielów, Aleksandrów, Koźniewice - Piaski, Podolszynki, Wielki Bór, Pytowice przewiduje się skanalizować z zastosowaniem asenizacji indywidualnej (przydomowe oczyszczalnie ścieków).

Przydomowe oczyszczalnie ścieków proponuje się realizować z zastosowaniem szczelnych zbiorników dwukomorowych, z filtrem na wypływie i drenażem lub studnią chłonną jako elementami drugiego stopnia oczyszczania i odbiornika ścieków.

2. Zaopatrzenie w ciepło.

W zakresie ogrzewania preferować należy ogrzewanie gazowe zarówno w już istniejących urządzeniach i nowopowstających obiektach. Sprzyja temu sąsiedztwo magistralnego gazociągu,

istniejąca stacja redukcyjna gazu jak i planowane kolejne stacje redukcyjne. Tym samym należy zmniejszyć wykorzystywanie paliwa stałego, które obecnie stanowi w gminie główne źródło energii cieplnej i tym samym poważne źródło zanieczyszczeń szkodliwych dla środowiska naturalnego i człowieka. Dalszym krokiem do stworzenia ekologicznie czystego obszaru powinno stać się wykorzystywanie alternatywnych źródeł ciepła w postaci geotermiki ziemi, pomp ciepłych, a także kolektorów słonecznych.

3. Zaopatrzenie w gaz.

We wschodniej części Gminy Kamięnsk projektuje się lokalizację gazociągu wysokoprężnego Piotrków Trybunalski - Bobry.

Przewiduje się gazyfikację Gminy Kamięnsk przez wykonanie trzech stacji redukcyjnych i wprowadzenie gazu na terenie gminy równoległe do przebiegających ciągów sieci wodociągowej jako przewodów gazowych średniego ciśnienia.

4. Usuwanie nieczystości stałych.

Na terenie gminy powstaje ekologiczne składowisko odpadów, które w przyszłości powinno przejąć odbiór odpadów stałych z jej terenu. W okresie kierunkowym usuwanie odpadów stałych powinno się cechować następująco:

- wprowadzenie nowych technologii przeróbki odpadów, w postaci np.: obróbki termicznej, w miarę myśli technicznej w tym przedmiocie,
- wprowadzenie segregacji wstępnej odpadów już w miejscu ich powstawania z podziałem na surowce szklane, papierowe, metalowe i odpady organiczne,
- powiększenie liczby kontenerowych punktów gromadzenia odpadów stałych celem wyeliminowania dzikich wysypisk śmieci.

5. Kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia Gminy Kamięnsk w energię elektryczną.

Przez teren gminy ma przebiegać planowana do budowy do 2010 r. linia 400 kV Rogowiec – Kielce. Inwestycja ta ujęta w „Programie i koncepcji Rozwoju Krajowej Sieci Przesyłowej w horyzoncie 2020 r.” jest ponadlokalnym celem publicznym związanym z bezpieczeństwem energetycznym kraju.

Dla przyszłego zaopatrywania miasta i gminy w energię elektryczną nie będzie zachodziła potrzeba budowy stacji zasilającej wysokiego napięcia 110 kV. Natomiast konieczne będzie budowanie linii rozdzielczych średniego napięcia 15 kV, stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4 kV i linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4/0,231 kV na terenach, na których realizowane będą osiedla mieszkaniowe, obiekty przemysłowe, usługowe, komunalne itp. o mocy przyłączeniowej z reguły większej niż 0,1 MW. Dla obiektów o mocy przyłączeniowej niższej od 0,1 MW, a w szczególności niższej od 0,04 MW, wystąpi z reguły konieczność budowania linii niskiego napięcia 0,4/0,231 kV. Budowa wszystkich wymienionych urządzeń elektroenergetycznych odbywać się będzie na zasadach określonych w obowiązującej ustawie „Prawo energetyczne”, zgodnie z którymi, właściwe terenowo przedsiębiorstwo energetyczne ponosi nakłady inwestycyjne w ramach opracowywanych planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną dla obszaru swojego działania, a podmiot przyłączany do sieci elektroenergetycznej tego przedsiębiorstwa wnosi na jego rzecz opłatę przyłączeniową w wysokości wynikającej z przepisów w/w ustawy.

Przewiduje się wybudowanie zespołu elektrowni wiatrowych o mocy znamionowej w wysokości ok. 54 MW, w określonej w niniejszym Studium strefie lokalizacyjnej, w której powinny też znaleźć się

urządzenia sprzęgające ten zespół źródeł energii odnawialnej z siecią elektroenergetyczną właściwego terenowo operatora systemu rozdzielczego (przedsiębiorstwa energetycznego). Teren przewidywanej lokalizacji w całości znajduje się na terenie górniczym „Pole Bełchatów” oraz w sąsiedztwie złoża „Pole Kamięnsk”. W związku z tym, w przypadku realizacji powyższego projektu, należy uwzględnić wpływ eksploatacji złoża węgla brunatnego. Ponadto należy określić szacunkową ilość produkowanej energii elektrycznej oraz sporządzić bilans potrzeb energetycznych. Przewidywana będzie również potrzeba budowy stacji transformatorowej 110 kV/SN oraz dwutorowej linii 110 kV od rozdzielni „Piaski” do w/w projektowanej stacji, które powinny znaleźć się na terenie gmin Kamięnsk i Kleszczów. Konieczne jest zatem zarezerwowanie odpowiednich terenów dla lokalizacji tych urządzeń na obszarze wymienionych gmin.

Powyższe zamierzenie ma w świetle obowiązującej ustawy „Prawo energetyczne” istotny wymiar ekologiczny. W tym też wymiarze przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się w kraju obrotem (handlem) energią elektryczną mają obowiązek zakupu energii wyprodukowanej w źródłach niekonwencjonalnych i odnawialnych, a przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii (operatorzy systemów przesyłowych lub rozdzielczych) nie mogą odmówić świadczenia usług przesyłowych i dystrybucyjnych.

6. Telekomunikacja.

Kierunki rozwoju usług telekomunikacyjnych dla Gminy Kamięnsk.

Niezbędny, jako standardowy dla zadowalającego zaspokajania potrzeb na usługi telekomunikacyjne, wskaźnik ilości abonentów przypadających na 100 mieszkańców gminy powinien kształtować się na poziomie nie mniejszym niż 35 ab/100 mk. Osiągnięcie co najmniej takiego poziomu świadczenia usług telekomunikacyjnych może zapewnić:

- a) zwiększenie pojemności central telefonicznych przy stosowaniu techniki cyfrowej,
- b) wykorzystywanie kabli i przewodów światłowodowych dla zwielokrotnionego przekazu informacji,
- c) stwarzanie preferencji dla świadczenia usług przez różnych operatorów, posiadających wymagane ustawą „Prawo telekomunikacyjne” koncesje operatorów publicznych.

Świadczenie usług telekomunikacyjnych, w tym w szczególności usług powszechnych, do których zalicza się przesyłanie wiadomości za pomocą głosu (telefonii) i tekstu (faks), a także transmisję danych (Internet) przy udziale modemów włączonych na końcu linii telefonicznej powinno odbywać się na zasadach określonych we wspomnianej ustawie, przy zachowaniu publicznego charakteru sieci telekomunikacyjnej, którą dysponuje koncesjonowany operator publiczny.

7. Komunikacja

1. Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego Gminy Kamięnsk

Układ drogowy oprócz pełnienia funkcji obsługi komunikacyjnej jest również elementem kształtującym strukturę przestrzenną obszaru gminy. Poprzez dostępność komunikacyjną wyznacza wartość terenu a poprzez zapewnienie odpowiedniego standardu obsługi komunikacyjnej stymuluje jego rozwój. Określone poniżej główne zasady polityki komunikacyjnej oraz kierunki rozwoju układu komunikacyjnego Miasta i Gminy Kamięnsk oparto głównie o analizy i diagnozę stanu istniejącego, założenia i wnioski z opracowań wyższego rzędu i instytucji oraz koncepcję i kierunki zagospodarowania przestrzeni.

2. Przyjęte założenia:

Uwzględnienie wniosków z opracowań planistycznych wyższego rzędu z planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, które dotyczą:

- realizacja autostrady A-1 na odcinku Węzeł „Tuszyn” – Piotrków Tryb., - Radomsko – gr. woj. śląskiego (Częstochowa), (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad, dróg ekspresowych oraz dróg o znaczeniu obronnym),
- Nr 1 – Gdańsk – Łódź – Katowice - granica m. Łódź – granica woj. śląskiego (Program dostosowania podstawowej sieci drogowej TINA w Polsce do standardów Unii Europejskiej do 2015 r.),
- Nr 91 – obwodnica miejscowości Kamińska (zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego),
- Nr 484 – Buczek – Bełchatów – Kamięnsk (Program zadań dla rozwoju układu dróg wojewódzkich do 2005 r. opracowany przez ZDW w Łodzi),
- modernizacja linii kolejowej Kolużki – Częstochowa,

3. Uwzględnienie wniosków z analizy i diagnozy stanu istniejącego

Na obszarze gminy dotyczą one:

- słabych parametrów technicznych dróg, które wymagają przebudowy bądź modernizacji, szczególnie w zakresie szerokości jezdni i rodzaju nawierzchni,
- powszechnej tendencji obustronnego obudowywania dróg zabudową zagrodową i mieszkaniową, co szczególnie uwidacznia się w wiejskich jednostkach osadniczych,
- niskiej sprawności układu drogowego w kontekście wzrostu motoryzacji i niedostatecznych parametrów technicznych podstawowego układu drogowego (zbyt wąskie korytarze komunikacyjne, przebiegi kolizyjne z zabudową mieszkaniową), co wnioskuje o konieczność obwodnic w podstawowych ciągach drogowych,
- rozszerzenia sieci dróg gminnych poprzez włączenie do niej niektórych dróg wiejskich i gospodarczych.

4. Cele polityki komunikacyjnej

Generalnym celem polityki komunikacyjnej gminy winno być tworzenie poprawnych warunków podróżowania, zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej mieszkańcom gminy, stworzenie warunków do rozwoju przestrzennego i ekonomicznego gminy poprzez właściwe zdyskontowanie projektowanej autostrady A-1 oraz kształtowanie ładu przestrzennego gminy.

Pochodnymi celami polityki winny być:

- zapewnienie sprawnych powiązań wewnątrz obszaru gminy, a także powiązań układu drogowego gminy z układem drogowym zewnętrznym tj. przede wszystkim z autostradą A-1 poprzez węzeł autostradowy „Kamięnsk” (z drogą wojewódzką nr 484 i z drogą krajową nr 91),
- dbałość o nieobudowywanie obustronne ważnych ciągów drogowych poprzez odpowiednie kierowanie ruchem budowlanym, lokalizując nową zabudowę w bezpiecznej odległości od dróg publicznych,
- uspokojenie ruchu wewnątrz miasta i wyeliminowanie z jego centrum ruchu tranzytowego a szczególnie ciężkiego.

5. Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy

Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z diagnozy stanu istniejącego, powiązania zewnętrzne oraz założenia polityki komunikacyjnej stanowiły podstawę do określenia kierunków rozwoju poszczególnych układów komunikacyjnych gminy. Główną obsługę komunikacyjną obszaru gminy stanowić będzie układ drogowy.

6. Układ drogowy

Projektowana podstawowa sieć drogową gminy składać się będzie z następujących kategorii dróg:

- **autostrady (A-I) relacji Gdańsk - Łódź - Piotrków Trybunalski - Katowice - Cieszyn**, która zrealizowana zostanie poprzez przebudowę istniejącej drogi dwujezdniowej nr 1 do parametrów autostrady (bezkolizyjne wszystkie skrzyżowania z układem drogowym w postaci wiaduktów), i przystosowanie jej do warunków płatności. Autostrada ta przebiegając przez obszar gminy posiadać będzie powiązanie z układem drogowym obszaru gminy poprzez projektowany węzeł „Kamięnsk” na przecięciu się jej przebiegu z ciągiem drogi wojewódzkiej nr 484. Węzeł ten zlokalizowany jest w sąsiedztwie miasta i stanowić będzie dostęp do autostrady dla potencjalnych inwestorów na terenach rozwojowych położonych w jego sąsiedztwie poprzez w/w drogę wojewódzką. Z uwagi na projektowanie autostrady jako płatnej projektowany węzeł „Kamięnsk” będzie musiał być rozbudowany o stacje poboru opłat. Wewnątrz łącznicy tego węzła zaplanowany został Obwód Utrzymania Autostrady. Wzdłuż autostrady, po obu jej stronach, w pasie autostradowym o szerokości średniej ~ 110 m wyznaczonym liniami rozgraniczającymi, planowany jest system dróg zbiorczych tzw. serwisowych w celu powiązania rozciętych autostradą układów drogowych a także dla obsługi osadnictwa i pól. W miejscowości Danielów do obsługi ruchu na autostradzie zaplanowane zostało - zgodnie z wnioskami Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad MOP II- miejsce obsługi podróżnych kategorii II.

- **dróg głównych ruchu przyśpieszonego (GP)** - do których zakwalifikowano:

- **drogę krajową nr 91**, relacji Głuchów (węzeł „Tuszyn”) - Piotrków Tryb. - Kamięnsk - Częstochowa. Zakłada się modernizację tej drogi do parametrów klasy GP1/2 - szerokość korytarza komunikacyjnego w liniach rozgraniczających = 30 m, jezdnia min. 7,0 m. Z uwagi, iż droga ta przebiega przez centrum miasta Kamięnska, stwarzając uciążliwości komunikacyjne i zagrożenie dla mieszkańców, proponuje się w jej ciągu realizację wschodniej obwodnicy miasta, aby usprawnić ruch na tej drodze. Droga ta po zrealizowaniu autostrady A-I będzie pełnić rolę drogi alternatywnej dla autostrady płatnej.

- **dróg głównych (G)** - do których zakwalifikowano:

- **drogę wojewódzką nr 484**, relacji (Łask) Buczek - Zelów - Bełchatów -Kamięnsk. Zakłada się modernizację tej drogi do parametrów klasy G1/2 -szerokość korytarza komunikacyjnego w liniach rozgraniczających min. 25 m, jezdnia 7,0 m. Z uwagi, iż droga ta przebiega przez centrum miasta Kamięnska, stwarzając uciążliwości komunikacyjne i zagrożenie dla mieszkańców oraz stanowi jedyne powiązanie układu komunikacyjnego gminy z autostradą A-I poprzez węzeł "Kamięnsk", proponuje się w jej ciągu realizację północnej obwodnicy miasta, aby usprawnić ruch na tej drodze w powiązaniu jej z drogą krajową nr 91.

- **dróg zbiorczych (Z)** - do których zakwalifikowano:

- **wszystkie drogi powiatowe** z uwagi na ich znaczenie w układzie i funkcje, jakie pełnią w obszarze oddziaływania obszaru górniczego Kopalni Bełchatów. Projektuje się korektę przebiegu drogi nr 3931E w rejonie miasta, na odcinku od przejazdu przez autostradę A-1 do skrzyżowania z drogą krajową nr 91, która stanowić będzie południową obwodnicę miejscowości gminnej.

Zalecane parametry w/w dróg to: klasa zbiorcza (Z1/2), jezdnia o szerokości min. 6 m, szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających 20 - 25 m.

- **dróg lokalnych (L)** - do tego układu zakwalifikowano następujące drogi:

- wszystkie istniejące drogi publiczne gminne numerowane oraz szereg dróg wewnętrznych a pełniących w układzie gminnym podstawowe znaczenie.
- do tego układu zakwalifikowano również obecne fragmenty przebiegów dróg: krajowej, wojewódzkiej i powiatowej, które zastępowane będą przez projektowane ich nowe przebiegi w postaci obwodnic miasta Kamięnska, ma to na celu stopniowe uspokojenie ruchu wewnątrz zabytkowego centrum miasta.

Drogi powyższe winny posiadać parametry klasy L, nawierzchnię twardą, szerokość jezdni: 5 - 6 m. Zalecana szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających: 15 m. Fragmenty dróg zastępowanych przez obwodnice adaptowane zostaną do układu miejskiego w istniejących szerokościach korytarzy komunikacyjnych bez zmiany przekroju a jedynie ze zmianą funkcji i klasy drogi.

Wyżej omówiony układ podstawowy, którego przebiegi obrazuje załączona plansza, wymaga dostosowania parametrów technicznych do pełnionych funkcji i wymogów klasy technicznej. Modernizację układu, mając na uwadze wyżej proponowane kategorie i zalecane parametry techniczne, należy realizować w oparciu o Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

7. Układ kolejowy

Zakłada się adaptację przebiegu linii kolejowej tzw. „wiedeńskiej” w istniejących liniach rozgraniczających oraz jej modernizację poprzez realizację bezkolizyjnych przejazdów na skrzyżowaniach z układem drogowym. Celowe byłoby większe wykorzystanie tej linii do przewozów towarowych i komunikacji pasażerskiej.

8. Układ komunikacji publicznej

Zakłada się rozwój obsługi przewozów pasażerskich, w zależności od potrzeb poprzez istniejący układ linii autobusowych PKS, kolej oraz tzw. przewozy szkolne i przewozy prywatne. Wskazane byłoby, po uprzednim doprowadzeniu parametrów technicznych dróg powiatowych do wymaganych norm, przedłużenie linii komunikacji zbiorowej na tereny niedostatecznie obsłużone komunikacją zbiorową oraz na obszary sąsiednich gmin, tak, aby stworzyć dla mieszkańców gminy możliwość podróżowania i wyjazdów z jej obszaru również komunikacją zbiorową.

9. Drogi dla rowerów

Proponuje się rozwój komunikacji rowerowej na obszarze gminy. Generalnie ścieżki przebiegać winny wzdłuż układu dróg pełniących rolę obsługującą teren i służyć będą zarówno celom dojazdowym jak i rekreacji.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Przewiduje się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- 1) budowę zbiorników wodnych w Napoleonowie i Szpinalowie przedstawionych na załączniku graficznym - rozwój przestrzenny.

Projektowane zbiorniki wyszczególnione są w poniższych tabelach:

Zestawienie programowanego obiektu małej retencji o powierzchni powyżej 5 ha

Nr obiektu	Dorzecze	Zlewnia	Nazwa obiektu małej retencji (zbiornika)	Miejscowość	Rzeka	Powierzchnia [ha]	Średnia głębokość [m]	Pojemność [tys. m ³ /l]	Funkcja	M-modernizowany	Koszt budowy [tys. zł]	Cena jedn. Ret. M ³ wody [zł/m ³]
169	Wisła	Pilica	Gorzędów	Gorzędów	Rów mel.	1,5	1,2	18,0	p. pow., retencja	M	190	10,56

Zestawienie programowanego obiektu małej retencji o powierzchni powyżej 5 ha

Nr zb.	Nazwa zbiornika	Miejscowość	Dorzecze	Zlewnia	Rzeka	Pow. Zlewni w przekroju zbiornika [km ²]	Powierzchnia zbiornika	Pojemność zbiornika	Średnia głębokość	Koszt inwestycji p.c. 2005 r. [tys. zł]	Koszt magazynowania 1 m ³ wody [zł/m ³]
47	Kamięnsk	Kamięnsk	Odry	Warty	Jeziorka i Kamionka	41,8	62,4	567,2	0,9	16119	28

Dane z „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego”. Biuro Studiów i Projektów Gospodarki Wodnej Rolnictwa „BIPROMEL” Sp. z o.o., Warszawa 31.05.2005 r.,

- 2) przebudowę i modernizację dróg gminnych i konieczne w tym zakresie ukształtowanie dróg w nowych liniach rozgraniczających stosownie do obecnych lub przyszłościowych kategorii dróg.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1

Przewiduje się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) przebudowę i modernizację dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych i konieczne w tym zakresie ukształtowanie dróg w nowych liniach rozgraniczających stosownie do obecnych lub przyszłościowych kategorii dróg.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej

Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych to obszary terenów górniczych i przestrzeni publicznej. Jednakże Rada Miejska w Kamieńsku podjęła uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia mpzp dla terenu górniczego.

Ze względu na istniejący charakter rozłogów gospodarstw rolnych nie przewiduje się obszarów obowiązkowo wyznaczonych do przeprowadzenia scalenia, a z uwagi na gabaryty działek nie zachodzi potrzeba wyznaczania terenów do przeprowadzenia scaleń i podziałów, o których mowa w ustawie o gospodarce nieruchomościami.

Nie przewiduje się terenów dla realizacji obiektów o powierzchni handlowej większej niż 2000 m².

Obszary przestrzeni publicznej w Gminie Kamieńsk to teren parku w Gorzędowie (będącego w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) i teren w Kamieńsku, który znajduje się między ulicami Głowackiego i Wieluńską oraz między ulicą Konopnickiej i Placem Wolności wraz z tym placem.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na obszarach przeznaczonych do zabudowy lub na których przewiduje się zmianę dotychczasowego zagospodarowania (w tym na terenach przeznaczonych do zalesienia). Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (ich granice) przedstawiono na rysunku Studium.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Pomimo ogólnie niekorzystnych warunków dla rozwoju produkcji rolniczej, ważną funkcję w strukturze obszarów wiejskich Gminy Kamieńsk, z racji uwarunkowań genetyczno-historycznych, zajmować będzie rolnictwo. Jednak dla pełnienia tej funkcji konieczne jest wprowadzenie znacznych zmian strukturalnych. Aktualne procesy modernizacyjne rolnictwa muszą być powiązane z gospodarką rynkową kraju oraz gospodarką Unii Europejskiej. Restrukturyzacja rolnictwa, będąca konsekwencją integracji z UE musi zmierzać do zmniejszenia zatrudnienia w tym dziale gospodarki (obecnie wysokie ukryte bezrobocie), co wymagać będzie stworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Dlatego też tempo przemian rolnictwa uzależnione będzie od wzrostu zatrudnienia pozarolniczego.

W wyniku przemian dotychczasowa wieś monofunkcyjna powinna ulec przekształceniu w nowoczesną wieś wielofunkcyjną. Wśród zakładanych przemian gminy do najważniejszych zadań powinny należeć:

- tworzenie miejsc pracy na wsi poza rolnictwem przez rozwój przetwórstwa surowców

- rolnych oraz w różnych nowych formach działalności gospodarczo-usługowej,
- modernizacja i powstawanie nowych urządzeń infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie kanalizacji i oczyszczalni ścieków, redukcja indywidualnych konwencjonalnych źródeł energii i stosowanie źródeł zorganizowanych, opartych na paliwach ekologicznie czystych,
- dynamiczne dostosowywanie systemu edukacji młodzieży wiejskiej do wymogów i potrzeb nowoczesnej gospodarki rynkowej i agrobiznesu,
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, działania edukacyjne i proeuropejskie,
- aktywizacja i rozwój różnych form spółdzielczości i samorządności wiejskiej, związków producentów rolnych, spółek i organizacji zajmujących się zbytem, obrotem produktów rolnych itp.,
- wzrost powierzchni gruntów przeznaczonych na inwestycje pozarolnicze w nawiązaniu do biegunów rozwoju ekonomicznego gminy (np.: autostrada) oraz jednocześnie eliminowanie z użytkowania rolniczego gleb słabych (także poprzez zalesienia),
- wzrost znaczenia gospodarki leśnej w rozwoju wielofunkcyjnych obszarów wiejskich (głównie dla funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej);
- rozwój gospodarki turystycznej, która tworząc nowe miejsca pracy wpłynie na aktywizację zawodową mieszkańców gminy.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

W Gminie Kamięnsk nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

Na rysunku Studium przedstawiono natomiast granicę terenów zalewowych wg studium zatwierdzonego Uchwałą Rady Miejskiej w Kamięnsku Nr XXX/268/2002 z dnia 30 stycznia 2002 r oraz granicę obszaru zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo wystąpienia $p=1\%$) – zgodnie z wnioskiem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Na obszarze zagrożenia powodzią obowiązują:

- 1) zakaz zabudowy,
- 2) zakaz odprowadzania do rzek i urządzeń melioracyjnych nieoczyszczonych ścieków,
- 3) zakaz grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakaz uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar,
- 4) wszelkie działania związane z wykorzystaniem wód rzek dla różnych potrzeb (w tym nawodnienia, rekreacji itp.) wymagają specjalistycznych opracowań i zgody zarządcy rzek.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze Gminy Kamięnsk brak jest obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271)

W Gminie Kamięnsk nie występują obszary pomników zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego, obszary leśne, polne, doliny rzeczne stanowią o podstawach rozwoju gminy. Dbałość o ład przestrzenny, jedno z naczelných zadań samorządu terytorialnego leży w interesie mieszkańców zapewniając im wysoką jakość życia w odniesieniu do warunków przestrzennych, jak i również w interesie gminy jako wspólnoty i miejsca, zapewniając jej atrakcyjność dla gości z

zewnątrz.

Na przestrzeń zurbanizowaną miejscowości gminy składają się mniej lub bardziej uporządkowane zespoły zabudowy, powstałe w różnych okresach historycznego rozwoju. Zarówno ta historyczna jak i współczesna zabudowa, wymaga przekształceń dla dostosowania ich do obecnych standardów jakości przestrzeni właściwej dla krajów unii europejskiej. W polityce przestrzennej rozwoju zespołów zabudowy należy dążyć do przywracania tradycyjnych wątków jego kształtowania, tworzących spójny i atrakcyjny obraz.

Dla zapewnienia atrakcyjnego krajobrazu miejscowości, ewentualnych przekształceń i rehabilitacji obszarów zabudowanych niezbędne jest prowadzenie działań polegającej w szczególności na:

- utrzymaniu charakterystycznych układów przestrzennych wsi,
- lokalizacji nowej zabudowy, na zasadach utrzymania skali i charakteru zabudowy istniejącej (wysokość, skala budynków i urządzeń urbanistycznych, szerokość traktów, powierzchnia zabudowy, itp.)
- lokalizacja większych zespołów zabudowy na zasadach kompozycji stosowanej przy lokalizacji folwarków,
- kształtowanie zabudowy wiejskiej na zasadzie tworzenia zagród stanowiących charakterystyczne dla wsi zespoły gniazdowej zabudowy (zwartej i tworzącej podwórza), umożliwienie lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jako funkcji wyodrębnionej i samodzielnej lecz tworzącej w miarę zwarte pierzeje lub zespoły tworzące gniazda (jak zagrody),
- wytwarzanie reprezentacyjnych, wspólnych przestrzeni publicznych poprzez atrakcyjne urządzenie posadzek, placów, ulic i małej architektury, modernizację, renowację i rehabilitację zabudowy istniejącej,
- ograniczaniu dalszego rozwoju zabudowy wiejskiej w formie ulicówek,
- kształtowaniu atrakcyjnej zabudowy handlowo-usługowej (szczególnie w Kamieńsku),
- kształtowaniu parków, skwerów, bulwarów (tworzących szwy urbanistyczne – strukturyzujące przestrzeń miejscowości wraz z atrakcyjnym ich urządzeniem – posadzki, mała architektura, oświetlenie itp.).

Na terenach historycznej zabudowy należy poprawić standardy funkcjonalne poprzez realizację programu renowacji i modernizacji zabudowy i zagospodarowania terenu (w tym wprowadzenie funkcji usługowych w partery budynków, wymianę i modernizację infrastruktury technicznej, zapewnienie miejsc postojowych dla samochodów, poprawę wizerunku estetycznego zabudowy). Na terenach wiejskich niezbędna jest natomiast dalsza zabudowa infrastruktury technicznej i systemu komunikacji oraz poprawa wizerunku estetycznego zabudowy.

Dla nowych terenów rozwojowych należy bezwzględnie zapewnić pełną obsługę w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zapewnić ład przestrzenny i harmonijny i atrakcyjny ich krajobraz. Wiele terenów rozwojowych będzie obsługiwana w zakresie usług z terenów obecnie zagospodarowanych, ale w dalszej przyszłości należy zmierzać do realizacji funkcji usługowych zaspakajających „wyższe” potrzeby w ich ramach.

Podjęte działania powinny zmierzać do takiej modernizacji istniejących obiektów aby mogły one harmonijnie się wkomponowywać w istniejące zabudowania miejscowości.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Jedynymi terenami zamkniętymi w Gminie Kamieńsk są tereny kolejowe.

Granice terenów zamkniętych pokazano na rysunku studium.

16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

Na terenie gminy nie określa się innych obszarów problemowych oprócz przedstawionych na rysunku studium.

17. Obszary związane z wymogami obrony cywilnej

Powinno się ustalić bilans niezbędnych i minimalnych potrzeb w zakresie awaryjnego zabezpieczenia wody dla poszczególnych sołectw i gminy łącznie, awaryjne zasilanie tych ujęć w energię elektryczną, minimalne i niezbędne potrzeby gminy w zakresie retencjonowania i zdolności przelotu wody pitnej dla poszczególnych sołectw, zapewnić ochronę sanitarną w strefach ujęć wody pitnej, uzbroić istniejącą sieć wodociagową w hydranty naziemne lub odpowiednie zbiorniki wodne z możliwością wykorzystania tych elementów w sytuacji szczególnej i dla celów przeciwpożarowych, zapewnić stosowną strefę ochronną wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia, przygotować ekrany izolacyjne z zadrzewienia i zakrzewienia lub urządzenie odpowiednich pasów leśnych wzdłuż dróg krajowych Nr 1, Nr 91 i drogi wojewódzkiej nr 484 oraz wokół obiektów uciążliwych dla otoczenia, zapewnić powiązania funkcji projektowanej infrastruktury technicznej i drogowej do funkcji dróg krajowych Nr 1 i Nr 91 i drogi wojewódzkiej Nr 484 z uwzględnieniem odsunięcia projektowanej – nowej zabudowy od krawędzi tych dróg do przygotowania pasów zieleni z możliwością wykorzystania przedmiotowych obszarów dla lokalizacji niezbędnej infrastruktury podziemnej, uwzględnić w podpiwniczeniach nowej zabudowy użyteczności publicznej lub odpowiedniej zabudowy mieszkaniowej lokalizowanej zwłaszcza w miejscowościach leżących wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drogi krajowej Nr 91 i drogi wojewódzkiej Nr 484) przygotowanie pomieszczeń o konstrukcji odpornej na zagruzowanie z możliwością bezkolizyjnej ich adaptacji dla celów ochrony ludności w sytuacji zagrożenia.

V. POLITYKA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Sporządzenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest niezbędnym ogniwem procesu planowania przestrzennego, który ustawowo jest procesem ciągłym. Studium, jako etap poprzedzający plany miejscowe, wskazuje pełen zakres możliwości przedsięwzięć planistycznych oraz realizacji idei i zamierzeń rozwoju, lub ograniczeń czy ochrony, w bliskiej i dalszej perspektywie czasowej.

Opracowanie jest kierowane zasadami zrównoważonego rozwoju i spełnia podstawowe jego kryteria:

- **cele społeczne** realizowane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, aby społeczeństwu umożliwić stopniowe osiągnięcie coraz lepszej jakości życia poprzez proporcjonalne rozmieszczenie ludności w stosunku do miejsc pracy i pojemności osiedleńczej układów osadniczych, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazanie korzystnego techniczno-przestrzennego standardu środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne;
- **cele kulturowe** osiągane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, które chronią istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem lub dewastacją poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne;
- **cele ekologiczne** osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację środowiska i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez zgodność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego, zgodność intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odpornością na zniszczenia, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej;
- **cele ekonomiczne** osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i istniejącego majątku, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

To nowoczesne (współczesne i przyszłościowe) kształtowanie ładu integralnego jest najistotniejszym warunkiem prawidłowego rozwoju gminy.

W wyniku przeprowadzonych analiz i studiów dokonano waloryzacji obszaru gminy i określono

politykę funkcjonalno-przestrzenną gminy (w pełni czytelną po zapoznaniu się z rysunkiem studium, gdzie przedstawiono lokalizację poszczególnych obszarów).

Przypisane danemu obszarowi różne funkcje zostaną wyodrębnione w opracowywanych miejscowych planach miejscowych w zależności od potrzeb.

W oparciu o uwarunkowania w pełnym zakresie problemowym, tzn. przestrzenno-historycznym, z uwzględnieniem cech szczególnych miejsca i jego tożsamości, przyrodniczo-ekologicznym, komunikacyjnym zarówno jako system lokalny, jak i w powiązaniach zewnętrznych, infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społeczno-gospodarczej, a także według zamierzeń organów nadrzędnych oraz wskazań władz samorządu lokalnego zaproponowano koncepcję rozwoju gminy. Koncepcja ta określa cele społeczne, kulturowe, ekologiczne i ekonomiczne, wskazuje kierunki rozwoju gminy na czas najbliższy i dla dalszej perspektywy czasowej.

Generalnie, za zasadę przyjmuje się **ochronę i rozwój** oraz **przekształcenia i intensyfikację** istniejących walorów i zjawisk.

W ramach ochrony i rekultywacji wskazuje się uwzględnienie obszarów dolinnych jako priorytetowych w skali regionalnej.

Rozproszona struktura osadnicza nakazuje dążenie do koncentracji i komasacji terenów zabudowanych. Będzie to proces bardzo odległy w czasie, ale musi być celowy.

Jako wartości **rozwojowo – przekształcające** wprowadza się stopniowe przekształcanie rozproszonej zabudowy zagrodowej, różne formy aktywności gospodarczej wspomagające rozwój społeczno-gospodarczy oraz uaktywnienie gospodarcze potencjalnych obszarów obsługujących komunikację.

Podczas ustalania zasad zagospodarowania przestrzennego tych terenów niezbędne są uzgodnienia z Kopalnią Węgla Brunatnego „Bełchatów” oraz z właściwym organem nadzoru górniczego.

Realizacja zadań powinna obejmować różne perspektywy czasowe, niejednokrotnie determinowane czynnikami będącymi poza Samorządem Gminy, ale przede wszystkim procesy rozwojowe powinny być sukcesywne i celowe.

Koncepcja zawarta w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieński” wskazuje na możliwość większej aktywności gospodarczej, dostosowanej do zmiennych uwarunkowań i potrzeb, a jednocześnie chroni i rozwija istniejące walory przyrodniczo-kulturowe i wskazuje możliwość lepszych warunków życia jej mieszkańców, oraz podnoszenia rangi gminy w strukturze województwa.

VI.INTERPRETACJA ZAPISÓW USTALEŃ STUDIUM

1. Zgodnie z ustawą *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) Studium nie jest przepisem gminnym, ale jest dokumentem określającą politykę przestrzenną gminy.
2. Ustalenia zawarte w tekście i rysunkach Studium wyrażają kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów, ale nie są ścisłym przesądzeniem o granicach i sposobie użytkowania terenów.
3. Na rysunku Studium, ze względu na większą czytelność funkcjonowania układu drogowego, pokazano jedynie drogi gminne znaczące w układzie. Poza tym, w zależności od potrzeb lokalnej społeczności, możliwa jest realizacja nowych dróg gminnych, które zostaną ustalone w drodze decyzji o lokalizacji celu publicznego lub w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nowe drogi powinny jednak spełniać warunki określone w niniejszym Studium.
4. Ze względu na skalę rysunku Studium, niektóre tereny lasów uległy uogólnieniu. Możliwe jest zatem, w następnych opracowaniach planistycznych, uzupełnienie kompleksów leśnych (poprzez uszczegółowienie terenów przeznaczonych do zalesienia), przedstawionych na rysunku Studium jako w pełni zalesione.

VII. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Opracowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk jest opracowaniem strategicznym dla rozwoju przestrzennego gminy. Studium, mimo że nie jest przepisem gminnym, określa politykę przestrzenną gminy.

W opracowanym dokumencie zawarto:

1. Postanowienia wynikające z rozpoznania aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
2. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, zasady polityki funkcjonalno-przestrzennej i zasady ochrony interesu publicznego,
3. Podstawy do koordynacji sporządzania planów miejscowych i wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
4. Informacje o promocji walorów i możliwościach inwestycyjnych gminy.

Podczas rozpoznania uwarunkowań rozwoju gminy, na podstawie analizy istniejących opracowań planistycznych i innych branżowych oraz złożonych wniosków określono potrzeby i aspiracje społeczeństwa, władz i grup interesu, główne problemy funkcjonowania gminy, jej zasoby, a także zjawiska mające wpływ na stan przestrzeni.

Rozpoznanie zasobów gminy objęło stan środowiska przyrodniczego, stan środowiska kulturowego, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, wyposażenie w infrastrukturę społeczną, potencjał demograficzny i intelektualny, potencjał ekonomiczny i gospodarczy oraz sytuację na rynku pracy. Zebrane informacje zostały przeanalizowane pod kątem możliwości kształtowania przestrzeni i wykorzystane przy formułowaniu kierunków rozwoju przestrzennego gminy.

Zaproponowane kierunki rozwoju uwzględniają predyspozycje i możliwości gminy z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Wyznaczone tereny rozwojowe wraz z terenami adaptowanymi zabezpieczają potrzeby gminy w zakresie rozwoju budownictwa mieszkaniowego, działalności usługowej i gospodarczej. W „Studium” znalazły się też wytyczne wobec gruntów rolnych i leśnych, by nie uległy nadmiernej degradacji.

Gmina Kamieńsk, dzięki lokalizacji zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki „Bełchatów” uzyskała dodatkowy walor turystyczny, który przy podjętych decyzjach planistycznych (zagospodarowanie stoku, projektowana baza rekreacyjna i noclegowa) zostanie w pełni wykorzystany.

Tak więc, ustalenia „Studium” pozwalają na kontynuację i rozwój tradycyjnych funkcji gminy oraz określają nowe, zwiększające atrakcyjność pod względem turystycznym i gospodarczym.